

TÁNC

m ű v é e t

DANCEART

XXXIV.
évfolyam
2003. 5.

Ára: 400,- Ft
US\$ 10 / €12

Exkluzív:
Jordán Tamás

Portré
Venekei
Mariannáról

Interjú
Sóthy
Virággal

Angyali utazás
Bodor Johanna új társulata
Szelnokon

TÁNCPALETTA 2003

XIII. Magyar Sztárgála az Operában

MACBETH

A Győri Balett új műsora

Sansha®

A világ nagyvárosai után
Budapesten
is megnyílt a Sansha táncbolt

Kínálatunk:

cipők

ruhák

kiegészítők

klasszikus és modern tánchoz,
fitness-hez és egyéb tánc típusokhoz.

Korhatár nélkül!

Mindenkit szeretettel várunk
új üzletünkben!

"Venice" leotard (M095)

"Récital" (202)

Sansha Bolt: Ó utca 42.
1066 Budapest

tel/fax: 1-269-5659

e-mail: revoltade@sansha.com

www.sansha.com

PARIS • LONDON • NEW YORK • MELBOURNE • MADRID • MOSCOW

A magyarországi táncszervezetek közéleti, kritikai, táncelméleti és tánc történeti folyóirata

XXXIV. évfolyam
2003. 5. szám

Főszerkesztő: **Kaán Zsuzsa**

Védnökök:

Markó Iván, Seregi László

Védnökség és szerkesztőbizottság:

Esztergályos Cecília,
Harangozó Gyula,
Keveházi Gábor, Kricskóvics Antal,
Kún Zsuzsa, Nádasi Myrtil,
Sallay András,
Szakály György, Zsuráfszki Zoltán

Angol szöveg:

Kálmán Tamás

Munkatárs: **dr. Hátfalvi Istvánné**

A szerkesztőség címe:

1035 Budapest, Kerék u. 34. fszt. 1.
Tel./fax: (36-1) 368-5470
web-cím: vizion.euroweb.hu/danceart
e-mail: danceart@euroweb.hu

Lapmenedzser: **TRIONFO Stúdió**

Kiadja:

Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány

Felelős kiadó: **Kaán Zsuzsa**

Nyomdai előkészítés: **Berkes & Társa**

Nyomás: **Gutenberg Press Nyomdaüzeme**

Felelős vezető: **Sisák Mihály**
nyomdavezető

E szám támogatói:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

- Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
- NKA Táncművészeti Kollégiuma
- Budapest Főváros Közgyűlése Kulturális Bizottsága
- AMCO Csomagolótechnikai & Konzultációs Kft.
• vizion internet

Terjeszti a Magyar Posta Rt.,
a LAPKER Rt.,
a regionális részvénytársaságok
és alternatív terjesztők.

Előfizethető Budapesten a Magyar Posta Rt. Hirlapüzletági Igazgatóságánál (levelcím: 1846 Budapest), az ügyfélszolgálati irodákban, a Hirlapelőfizetési Irodákban (HELIR, 1089 Budapest, Orczy tér 1., levelcím: 1900 Budapest), vidéken a postahivatalokban közvetlenül és postautalványon. **Belföldre előfizethető** még a szerkesztőségben közvetlenül, vagy csekkbefizetéssel. (Előfizetői csekk a szerkesztőség címén levélben, illetve telefonon igényelhető.)

Külföldön terjeszti a **Batthyány Kultur-Press Kft.** 1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
Tel.: 489-0042

Évi hat szám ára:

2400,- Ft+ postaköltség

HU-ISSN: 0134-1421

A 2003. 5. szám a 2003. november 30-ig megtartott táncsemináriumok között válogat.

4 hírek ittthon

5 hírek külföldön

kiállítás-kalauz

6 **Marton László: A mozdulatok költője** – Megnyitó beszéd az Imre Zoltán-emlékkiállításon

7 **Wagner István: Táncos fotótárak a fővárosban**

programajánlat

8 **A Nemzeti Táncszínház januári és februári műsora**

9 aktuális

exkluzív

10 **„Célom, hogy a Nemzeti Színház is legyen a tánc kitüntetett helye!”** – Találkozás Jordán Tamás igazgatóval **Kaán Zsuzsa** interjúja

portré

12 **Mátai Györgyi: „Engem mindig taszított az elidegenedés!”**
Venekei Marianna útkeresései

interjú

14 **Jálics Kinga:**
„Én a táncra tettem fel az életem!”
Beszélgetés Sóthy Virággal

táncszínház

16 **Kaán Zsuzsa: Angyali utazás** – Debütál Bodor Johanna új társulata Szolnokon

modern balett

19 **Kaán Zsuzsa: Káin és ábel/Bolero** – Premier és felújítás a Magyar Fesztivál Balettneél

táncpaletta 2003

– XIII. Magyar Sztárgála az Operában

- 21 Sajtótájékoztató a Belcanto Étteremben
- 22 Műsor
- 23 *Medgyessy Péter: Ünnepi köszöntő
- 24 I. rész
- 25 II. rész
- 26 III. rész
- 27 Fogadás a Magyar Állami Operaházban

kortárs (nép)tánc

28 **M. Nagy Emese: Kortárs néptáncost** – 2003

balett-történet

31 **Ortutay Zsuzsa: „Coppélia”** – Harangozó Gyula táncjátékának eredeti kritikája 1953-ban

verseny-tánc

35 **Rollinger Károly: XXIX. Formációs Táncfesztivál, Magyar Bajnokság és Open** – 2003, Miskolc

37 **Rollinger Károly: Tíz tánc Magyar Bajnokság** – 2003, Szombathely

tánc és film

38 **Pór Anna: Táncalak** – Grunvalsky Ferenc filmje Ladányi Andreáról

tánc és anatómia

41 **Pongor Ildikó: A felsőtest szerepe a balettművész-képzésben** – III. rész

világtükör

44 ***Nádas Myrtil: A Győri Balett Londonban**

országos szakmai címjegyzék

47 contents

48 excerpts

A *-gal jelölt írás vagy részlete **angolul** is olvasható.

Philip Morris Magyarország Kft.

Győri Balett **Macbeth** című új darabjának premier előtti bemutatása tette még emlékezetesebbé.

néptánc

Hagyományérvés címmel, **november 14–16. között** rendezte meg az Etnofon Records Népzenei Kiadó a **II. Héttorony Fesztivált**. A Marczibányi téri Művelődési Központban a népzenei programok mellett – Budapesten először – az első **ruszin-magyar**

tánccházat is megrendezték a **Técsői banda** (Ukrajna) és a **Kincses banda** muzsikájára.

A Somogy Megyei Művelődési Központ és az Együd Árpád Általános Művelődési Központ **december 13-án** tartja az **V. Somogy Megyei Néptánc Antológiát**. A **Szabados Péter** által szerkesztett műsorban összesen tíz baranyai és tolnai néptáncgyűttes szerepel, köztük a házigazda **Somogy Táncgyűttes** is. A rendezvényt a **Kaposvárért Közalapítvány** is támogatja.

A Cédrus Alapítvány **december 19-én** a Budai Vigadóban rendezi meg immár hagyományos évzáró műsorát. A **Tiszta szívvel** című esten – **Varga Zoltán** művészeti vezetésével – a **Cédrus Táncgyűttes** és a **Műhely Alapfokú Művészet-**

oktatási Intézmény diákjai működnek közre.

jubileum

A **Fóti Népművészeti Szakközép- és Szakiskola** ünnepi estét és kiállítást rendezett fennállásának tizéves évfordulója alkalmából. A rendezvénynek **október 17-én** a Gödöllői Művelődési Központ adott otthont.

55 éves a Budapesti Közgazdasági Egyetem **Közgáz Néptáncgyűttese**. A jubileumi műsort **november 15-én**, a Pataky Művelődési Központban tartották. A műsorvezetői teendőket **Bakonyi Péter** látta el, a színpadon a **Gázsa** zenekar kísért.

Az izléses-okos meghívó az együttes valamennyi művészeti vezetőjének nevét és működési idejét feltünteti. Olvasóink tájékoztatása és az adatok dokumentumértéke miatt mind a neveket, mind az időtartamokat szívesen közreadjuk. Ime: **Náfrádi László** (1962–1978), **Sós Anna** (1965–1978); **Nyikos István** (1978–1981), **Hortobágyi Gyöngyvér** és **Lévai Péter** (1981–1989); **Csatai László** (1989–1990), **Berta Tibor** (1990–1995, 1999–2000), **Hrabovszky Hajnalka** és **Valach Gábor** (1995–1998), **Hajdú Flórián** (1998–1999).

A jelenlegi művészeti vezetők: **Fehér Noémi** és **Jánosi Attila** (2000–). A kétrészes ünnepi műsorban az eddigi öt és a jelenlegi, VI. generáció táncosai is felléptek.

45 éves a **Bartók Táncgyűttes**. Budapest Főváros néptánc-társulatának jubileumi műsorát **november 22-én** rendezték meg a MOM Művelődési Központban. Az **Egyko-**

ron és mostanság című műsor az emlékezés, az összegzés és tiszteletadás jegyében született, archív felvételek, relikviák, régi díjak és fotók segítségével, **Gyebnár László** szerkesztésében. A műsorban mintegy száz főnyi közremű-

ködő: a jelenlegi és a régi „bartókosok” is résztvettek, hogy az ünneplő közönség méltó módon láthassa **Timár Sándor**, **Varga Zoltán**, **Szabó Szilárd**, **Németh Ildikó**, **Gyebnár László**, **Nagy Z. József**, **Janek József**, **Dobos Beáta**, **Busai Norbert** és **Péter Zsuzsa** koreográfiait.

A műsort hajnalig tartó mulatság követte.

55 éves a **Honvéd Együttes**. Ebből az alkalomból **Novák Ferenc** művészeti igazgató és **Aranyos Károly** igazgató rendezésében **november 24-én** a HM Kulturális és Szabadidő Központjában nagyszabású nosztalgiaműsort tartottak, amelyet kötetlen, multidéző sajtóbeszélgetés előzött meg. A társulat mai tagjai és barátai a hajdani tagok közül olyan kiválóságokkal is találkozhattak, mint **Gregor József**, **Horváth Ádám**, **Jancsó Miklós** és **Seregi László**.

45 éves a **Budapest Táncgyűttes**. A **december 1-jén** a Nemzeti Táncszínházban tar-

tandó jubileumi műsort **Galambos Tibor** nyitja meg. A programban a nagy koreográfus-elődök klasszikus számai

balett

November 14-én a Pécsi Nemzeti Színházban tartotta meg **2 Bartók** című premierjét a **Pécsi Balett**. **Keveházi**

Gábor balettigazgató ezúttal **A fából faragott királyfi** című táncjátékot, **Egerházi Attila** művészeti vezető **A csodálatos mandarin** című táncdrámát alkotta újjá.

balettdíj

November 20-án tizenegyedik alkalommal adta át a Philip Morris Magyarország a világcég által 1993-ban alapított **Philip Morris Magyar Balettdíjat**. A **2003. évi fődíjat** a Nemzeti Táncszínházban **Ladányi Andrea** vehette át, aki 1994-ben „a külföldön működő magyar táncos” kategóriájában elsőként kapta meg a punk szakmai díját: az **EuróPAS Magyar Táncdíjat**. **Ladányi** azóta Liszt-díjjal és Harangozó-díjjal is kitüntették.

A Philip Morris Magyar Balettdíj **junior-díját** az idén a Győri Balett kitűnő szólistája: **Velekei László** vehette át. A díjátadás ünnepi pillanatait a

A terjedelem felét adják a rövid kritikák, évente több mint 300 friss bemutatóról tudósít a **Zsöllye**. Az oldalak másik felét pedig tartalmukban és műfajukban is változatos cikkek töltik meg: interjúk, visszaemlékezések, publicisztikák, ismertető színházi témájú könyvekről és kiállításokról, beszámolók külföldi színházi eseményekről. A 2004-ben megjelenő 9 lapszám előfizetési díja mindössze 2300 Ft.

postacím: 1399 Budapest, Pf. 701/310. • telefon: 266-3792 • fax: 266-5463
e-mail: szerk@zsollye.hu

közül felújítják a **Dobozi csárdást (Molnár István)**, filmet vetítenek az együttes múltjából, és az Élő Martin Archívum-sorozatból a művészeti vezető **Zsuráfszki Zoltán: Kalotaszeg** című produkcióját is előadják.

kortárs tánc

Ladjánszki Márta alighogy befejezi estjét a Trafóban (**december 28-án**), máris újabb feladatra készül. **December 30-án, 31-én és 2004. január 1-jén** szilveszteri workshopot tart, akárcsak két évvel ezelőtt. Ismét az „L1 Táncművek” nagytermébe várja mindazokat, akik szeretnék hasznosan múlatni az időt, azaz akik szívesen hagyják el munkával az óévet, és szívesen lépnek munkával az újévbe. A workshop mottója: „szabad a bejárás”!

modern tánc, sporttánc

Az **V. Somogy Megyei Tánc-és Mozgásművészeti Találkozóra november 15-én** került sor a Somogy Megyei Művelődési Központ és a Zichy Mihály Városi Művelődési Központ rendezésében. Az egésznapos eseményen a régió társ-megyeiből meghívott együttesekkel együtt a műsorban összesen húsz gyermek- illetve ifjúsági csoport szerepelt. A felnőtt kategóriában is szép számmal vettek részt Kaposvár, Marcali, Mohács, Nagyatád, Siófok és Tab modern táncgyüttese és szólistái.

modern táncsport

A Modern Táncsportok Magyarországi Szövetsége **Barna Attila** elnök vezetésével **2004. május 27-31. között** Győrben rendezte meg az **IDF (International Dance Federation) Modern Táncsportok II. Világ- és Európa Bajnokságát és a Nemzetközi Amatőr Táncfesztivált**. Az együttműködési megállapodás hivatalos aláírásán **december 13-án** Győrben az IDF elnöke: **Bologni Furio**, főtitkára: **Franco Ventura** és az alelnök **Eröss Bulcsú** is részt vesz.

balett

Amsterdam: Sofiane Sylve, a **Holland Nemzeti Balett** francia első szólistája (a primabalerina státusz hivatalosan nem létezik a társulat ranglistáján) szezon közben átszerződött a **New York City Ballethoz**, a világ 4-5 legjobb együttesének egyikéhez. A 27 éves Sylve az előző szezonban szerepelt a NYCB-nél, ahol nyilván olyan sikerrel táncolt, hogy **Peter Martins**, a társulat fő balettmestere, szerződést ajánlott fel neki.

A különleges adottságokkal megáldott, rendkívül tehetséges balerina az utóbbi néhány szezonban Budapesten is többször vendégszerepelt, mind a Magyar Nemzeti Balett, mind a Nemzetközi Világsztárgála vendégeként, többnyire **Solymosi Tamással**. Így a magyar balettközönség is megismerhette és megcsodálhatta kivételes tehetségét.

Hága (Den Haag): A hágai székhelyű **Holland Táncszínház** kinevezte az angol **Paul Lightfoot**ot és spanyol feleségét, **Sol Léont** „házi koreográfusnak”. Lightfoot immár több egy koreográfus-ígéretnél, hiszen már a **Kylian/Van Manen** korszakban is annak számított. Manapság az együttes legmarkánsabb és legtehetségesebb alkotója, aki ráadásul nem elődei követésével, hanem eredeti táncnyelvvel tűnik ki. A társulatot egyébként már nem **Jiří Kylian** igazgatja, mert ő a utóbbi szezonokban már „csak” **főkoreográfus**. Az igazgató jelenleg **Marian Sarstädt**, korábbi balerina és balettmester, a jövő évtől kezdve pedig már a svéd **Anders Hellström** a kinevezett művészeti igazgató.

A Lightfoot/Léon-pár minden művét együtt koreografálja, és azoknak – a feleség keresztnevének tiszteletére – ‘S’-sel kezdődő címeket ad. Most, hogy abbahagyták aktív táncos-karrierjüket, egy évre ú.n. *sabbatical* (szabadságot) vettek ki. Ahogyan nyilatkozták: „szükséges körbenézni, tájékozódni, hogy tudjuk, mi is történik a tánc nagy világában”. Egyébként **Hans van Manen**, az ismert koreográfus is megvált ugyanettől a társulattól a szezon kezdetével. Az

indok: műveit már nem játszották itt elég gyakran.

Rotterdam: sajnos a világhírű **William Forsythe** által alapított és igazgatott **Ballet Frankfurt** ennek a színházi szezonnak a végén teljesen megszűnik. Ez a rossz hír, amely talán hihetetlennek tűnik, s amelyet néhányan szakmai berkekből már hallottak is. Forsythe, aki mindig is hangsúlyozta, hogy művei balettok és nem poszt-modern táncművek, valóban korunk nagy balett-forradalmára. Szinte szükségtelen is magyarázni, mekkora nagy hatással volt/van a világ táncművészetének alkotóira és közönségére.

És a jó hír: bár a frankfurti társulat ragyogó táncosai szétszélednek, maga Forsythe a **Rotterdam Táncaadémia**n tanít majd *koreográfiát*, illetve koreográfiai *kutatási metódust*, amelyben – a tervek szerint – korábbi társulatának néhány tagja is részt vesz. (A rotterdami akadémia Hollandia legnagyobb táncakadémiája 300 növendékkel, és főleg modern táncosok képzésében jeleskedik.) Forsythe, aki mint „free lancer” valószínűleg el lesz árasztva ajánlatokkal és szerződési felkérésekkel, így ismét közel kerül a **Holland Táncszínházhoz**, hiszen az évad folyamán itt teljesen új balettet készít a társulatnak. A szerződés annak a svájci **Samuel Wuerstein**nek köszönhető, aki egyszerre igazgatója a Rotterdami Táncaadémianak és a Hágai Táncfesztiválnak is.

(Hézsó István)

Prix de Lausanne 2004

2004. január 25. és február 1. között rendezik meg az ifjú táncosok számára a **32. Lausanne-i Nemzetközi Versenyt**.

A közelgő rangos esemény nyitányaként – **november 7-én** Genfben – egy különleges, egyedülálló előadásra is sor került számos eddigi lausanne-i díjnyertes közreműködésével. A **Csillagok Gáláján** („Gala des Etoiles”) a XXI. század leg-rangosabb táncosai vettek részt, akik közül **Carlos Acosta**, **Christine Blanc**, **José Martinez**, **Benjamin Millepied**, **Laetitia Pujol** és **Natalia Sologub**

valamelyik lausanne-i verseny győztese volt. A gálán a Párizsi Operaház további sztárjai: **Agnès Letestu** és **Manuel Legris**, valamint a Béjart Balett Lausanne nálunk is ismert kiválósága: **Gil Roman** is fellépett.

néptánc- népzene

Október 24-én Szentgyörgymezőn rendhagyó koncertet és táncházat tartott a párkányi Tücsök zenekar abból az alkalomból, hogy nevet változtatott! Ezentúl **Varjas Együttes** néven kísérik majd a párkányi, de az esztergomi néptáncgyüttest is, s vesznek részt továbbra is a szüreti felvonulásokon és más kulturális eseményeken. A névcserét azzal indokolták, hogy tudomásuk szerint rajtuk kívül még nagyon sok „Tücsök-zenekar” muzsikál a Kárpát-medencében. Ugyanakkor stílusváltásra is készülnek. A korábbi primás s egykori alapítótag: **Hruska Emese** egy évvel ezelőtt megvált az együttestől. Az új primás: **Alt István** Léváról érkezett. Az együttesvezető **Madocsi Szilárd** klarinét, fivére, **Imre**, több hangszeren is játszik, és táncol is az egyik legjobb pozsonyi néptáncgyüttesben. Az újdonsült Varjas Együttes kémei, csallóközi, erdélyi magyar és román zenét is játszott. A műsorban a pozsonyi **Ifjú Szívek** két táncosa: **Marsal Edit** és **Reicher Richárd** mezősegi táncokat és gömői csárdást, **Kuklis Katalin** Muzsláról felvidéki és erdélyi népdalokat adott elő. Az ünnepi koncertet Párkány polgármestere: **Jan Oravetz** is megtisztelte. Ezt követően, a **Németh Kálmán** vezette **táncházban** ki-ki saját ének- és tánc tudását is kipróbálhatta.

(Dezső László)

A mozdulatok költője

Megnyitó beszéd

Imre Zoltán hétéves volt, amikor édesanyjával és nagynénjével feljött Budapestre. Az Andrásy úton sétáltak, majd az Operánál észrevették, hogy a *Párizs lángjai* című balett megy. Vettek két jegyet, gondolván, hogy a kislának úgysem kell jegy. De a kislán nem engedték be, ezért visszamentek a pénztárhoz, és vettek még egyet külön neki a kakasülőrre. Ott ült Zoltán egyedül a kakasülön, és sírva fakadt. Egy jószívű jegyszedő néni levitte a földszintre, odatett egy pótszékét az édesanyja mellé. A kislán a balettelőadás alatt hihetetlen izgalom fogta el. Érezte, hogy ő ide, ehhez a világhoz tartozik.

Felvételizett a Balett Intézetbe. Felvették. A Balett Intézet ezekben az időkben egy kis sziget volt, a kultúra és béke szigete. Valahogy ide nem szűrődött be a külvilág. Itt táncolni, zenélni tanult. *Bartos* mesternőnél először, majd *Nádasi* mester osztályába került. A legendás *Nádasi* utolsó osztályába. Egyszer egy novellát írt, amelyet ő adott elő a saját maga által komponált zongorakísérettel. *Nádasi* ekkor kezdte el biztatni, hogy koreografáljon. Ezt tette *Vályi Rózsi* tanárnő is, aki felbresztette benne a valódi műveltségre való igényt. Fontos lett a zene mellett – gyönyörűen zongorázott – a képzőművészet, a modern képzőművészet felfedezése.

Az intézet elvégzése után Szegedre került. Itt *Vaszi Viktor* volt az igazgató, a kiváló karmester csodálatos módon, szinte szabad kezét adott neki, hogy koreografáljon. Nyolc balettet állított színpadra itt, köztük *Szervánszky* zenéjére a *Metamorfózist*, és ezzel a *Kölni Koreográfusi Versenyen* kiadott legmagasabb díjat nyeri el. Zoltán ekkor 25 éves. Pályáját Düsseldorfban folytatja, mint táncos. Közben rengeteget utazik, *Béjart*-baletteket lát, majd a *Béjart*-t követő nagy újítók munkáit.

1969-ben koreográfja a *Hommage à Haydn*-t. Ebben ő maga zongorázott egy Haydn-szonátát, négy lány táncolt, majd a balett második felében csatlakozott a lányokhoz és ez a rész így teljes csendben ment le. Ezt a munkáját nagy művészi elismerés fogadja. A *Tanz-Forum Kölnnél* folytatta. Itt dolgozott először *Glen Tetley*vel és *Cristopher Bruce*-szal.

1974-ben megkoreografálta *Werter* című egész estés balettjét. Ez már filozófiai játék a múlttal, a régi világfelfogással, és alkalom a nagy összevetésre avval a világgal, amiben élünk. Itt jelenik meg nála először a két világ konfliktusa és kontrasztja, a historikus és a moderné. Majd egy váratlan, Imre Zoltánra jellemző ugrás, az *Übü király* musical-változatának koreográfusként dolgozik. Nemsokára következik Darmstadt és az *Adaggio* és *Fuga*. Elsőpró kritikai visszhang.

1975-ben kerül át Angliába a *Rambert Baletthez*. Pontosan harminchárom éves, amikor *Cristopher Bruce* megkoreografálja a *Black Angel*t. Zoltán *Jézus* szerepét táncolja, és az ellenpólust, a *Gonoszt*. Ő maga is krisztusi korban van, és ahogyan ezt később elmesélte, ez számvetésre készíti. Nemsokára elkövetkezik egy döntő elhatározás: harmincöt éves korában abbahagyja a táncot. Filmrendezést kezd tanulni. Közben minden évben egy új balettet alkot, folyamatosan dolgozik *Lindsey Kemppel*, kedvence ebből az időből 1976-ban a *Fixation*. Diszletet, jelmezt tervez a *Royal Balettnel*, sőt közben diszlet- és jelmeztervezést tanít. Karrierje a csúcson, mint koreográfust, a nyugati világ a balettkultúra jelentős alkotói közt tartja számon.

1987-ben hazajön Szegedre, meglátogatja imádott édesanyját és ekkor – mi sem meglepőbb – újra itthon kezd dolgozni a Budapest Ka-

Imre Zoltán a Szegedi Nemzeti Színház balett-termében
Fotó: Mezey Béla

mara Balettnél, majd a Szegedi Balett művészeti vezetője lesz. Hihetetlen lelkesedéssel lát munkához és elképesztően rövid idő alatt hoz létre egy valódi, belső kohézióval rendelkező, modern balett-együttest. Minden munkájuk valódi esemény, szellemi izgalmat vált ki, de szűk körben. Autók indulnak az ország különböző pontjairól, hogy lássák a *Szegedi Balettet*, *Imre Zoltánt* és társait. De végül győz a helybeli bürokrácia. Egy nem tehetséges igazgató. Zoli túlságosan érzékeny, sebezhető, és ezért nem váratlan, ami történik. Imre Zoltán végleg becsukja maga mögött a Szegedi Színház ajtaját. Megbántva, keszmitettnek érzi magát. Úgy érzi, nemzetközi sikerei után itthon, saját hazájában nem becsülik eléggé.

Másféle színházi kalandok jönnek. Számos színházi előadás koreográfiáját készíti el. Ki ne emlékezne a kaposvári *Állatfarmra Ascher Tamással*, a *3:1 a szerelem javára*, *Bezerédi*, *Ciao Bambina* és még sorolhatnám. A Vígszínháznak az *Ahogy tesszük*, *Fekete Péter*, *Dzsungel* könyve és az *Össztánc*.

Miért vonzódott a színházi előadásokhoz, a színházi közegehez, merül fel a kérdés. Ő, aki olyan sokat dolgozott tökéletesen kidolgozott testű, gyönyörű balett-táncosokkal, akik fizikailag mindenre képesek, hogyan és miért talált örömet a sokszor görbe gerincű, púpos, kövér vagy túl sovány, gyakran nem esztétikus külsejű színészekkel való együttműködésben? Először is, mert Kaposváron vagy a Vigben Zolit nagyon szeret-

ték, sőt rajongva tisztelték, és ő sóvárgott erre a szeretetre. Másrészt, Zoltánt mindig a látszat mögötti rejtély érdekelt. Balett-koreográfusként is. A színészek testét úgy fogta fel, hogy abban valamilyen módon jellemük, múltjuk, életük képződik le, és ennek a testnek kell megtalálni az igaz mozgási gesztusokat; és ebben ő felülmúlhatatlan volt. Ő hitt ezeknek a testeknek és gesztusoknak a költészetben. Ha valaki látta őt a próbán, ott volt, amikor dolgozott, azt valószínűleg nem fogja elfelejteni. Talán leegyszerűbben úgy lehetne megfogalmazni, hogy ő a mozdulatoknak nem novellistája, regényírója, nem prózaírója, hanem költője volt. Mindig, mintha verset írt volna.

Egyszer aztán nagyon sokáig nem láttuk. Nehéz volt telefonon megtalálni. „*Beteg, majd bejön*” – mondta. Hónapokkal később jött be a színházba. Egyszer és utoljára. Az *Össztánc* ment. Végignézett a társulaton, mintha egy hosszú útra szeretné magával vinni az arcukat. Amikor elment, az jutott eszembe, amit egyszer, nagyon régen Szegeden az *Alvilági játékok* előadása után az éjszakában kőszálva mondott: „*Érdekelnek a végső dolgok. Az életről, a halálról, az emberi magányról, méltóságról, a biztos halálba tartó élet halhatatlanságáról, és ha van, az örök visszatérésről.*”

Marton László
a Vígszínház igazgató-
főrendezője

Elhangzott a *Metamorfózis* című emlékkiállítás megnyitóján, 2003. november 21-én.

Táncos fotótárlatok a fővárosban

Katkó Tamás kiállítása

Idestova két évtizede készít rendszeresen színházi felvételeket Katkó Tamás fotóművész, aki most a VII. kerületi Bethlen Gábor téren, a Közép-Európa Táncszínház emeleti galériáján mutat be 33 színes fényképet, amelyeket a Nemzeti Színházban, Az ember tragédiája főpíróbáin készített. Ezért is választotta január 14-ig tartó kamaratárlatának összefoglaló címe-ként a Madách-idézetet: „sár-ból napsugárból összegyúrva”. A képanyag az esemény jellegének megfelelően komplex: van riportszerűen ellesett pillanat, „werkfotó” beállítás és szinte elvont, elmozdulásos kompozíció éppúgy, mint premier-plán portré vagy hatáson koreografált tömegjelenet. A filmvetítéses háttérdiszleteket éppúgy bekomponálja fotóiba, mint a reflektorkévéket vagy a szökökút vízugarát, időnként pedig árnyjátékszerűen sötét szilüettekét örökíti meg csupán. Ámde Katkó Tamás nemcsak a színpadi szó, hanem a néma tánc művészetének is ugyanilyen adekvát krónikása, amint azt a földszinti vitrinekben a „házigazda” együttes műsorán lévő, Orfeusz-előadásáról felvett színes képei is bizonyítják, Horváth Csaba koreográfiájában. Ladányi Andrea egyre karakteresebb, mással összetéveszthetetlen arca, alakja és mozdulat-rendszere korábban már más fotográfust is megihletett (gondoljunk csak a Ludwig-Múzeum táncbemutatókkal egybekötött képciklus-kiállítására)*. Az itthon és külföldön egyaránt elismert kortársi törekvések olyan táncos és egyben koreográfus kiválóságai, mint Ladányi Andrea vagy a nem kevésbé fotogénikus és szintén az épületben működő Bozsik Yvette Katkó Tamást sem hagyták hidegen, és társulataik tagjaival együtt éppen most aktuális repertoárjuk is lencsévégre került az előcsarnok kirakataiban.

Eggerth Márta a Vörös Szalonban

A Berlinben élő magyar tánckritikus – Königer Miklós – évtizedek óta következetesen gyűjti és a végleges veszendésből menti világhírű magyar művészekről a német földön még lappangó doku-

mentumokat. Kutató munkája során került kapcsolatba német kollégájával – Werner Mohrral –, aki civilben orvos, de hasonló hobbinak hódol. Kettejük összefogásával és magán-kollekciójuk egymást kiegészítő kombinálásával a Magyar Állami Operaház Vörös Szalonjában december 19-

ig látható Eggerth Márta életműve korabeli fotográfiákon, amelyeket részben már akkor is sztárfotókként forgalmaztak filmklakátokon avagy képes levelezőlapokként, nagy példányszámban sokszorosítottak, illetve az akkori sajtóban publikáltak, a címdalaktól a pletykarovatokig. Eggerth Márta, a magyar származású opera-, operett- és filmdíva most 91 esztendő, és New Yorkban él Marta Eggerth-Kie-pura néven. Kizárólag a táncra szorítkozva is sokoldalú tehetségét bizonyítja „két piciny fehér balettcipő”, – amely mellett ott a korabeli fotó-dokumentáció is tütüben, spiccen állva – A diplomatanő című filmből, akárcsak eredetiben a Csárdáskirálynő „bokorugró” szoknyája, kackiás pruszlikja és puffos ujjú blúza az „obligát” mezeivirág-pártával az Ufaton-filmklakotásból. Az Aranymadár című nagyoperett budapesti bemutatóján Shiva isten előtt lejtett indiai táncot a görögök élén a Royal Orfeumban, Ábrahám: Hawai rózsája amszterdami premierjén slow-fox-szal lepte meg rajongóit, míg A szőke Carmen című Ciné-Allianze produkcióban temperamentumos spanyol táncbetéttel. Lehár: Volt egyszer egy keringő című „táncfilmoperettjében” – természetesen – valcereznie kellett, akárcsak 1933-ban a Császárkeringőben, Szőke Szakáll oldalán, földet söprő, fodros fehér ruhában, vagy férjével – Jan Kie-pura énekessel – később a Szerelmi keringőben, testre simuló, elegáns nagyestélyiben (lásd: képünkön). Végül az 1957-es Tavasz Berlinben a halásznadrágos, meg miniszoknyás modern társastáncos szerepkört is meghozta számára. Hogy életszerűen is megismerhesse az újabb nemzedék, az izgalmas felfedezéseket ígérő vendégtárlathoz kísérő filmprogramok is kapcsolódnak a harmincas évekből – Eggerth Mártával a főszerepekben –, az Örökmozgó Filmmúzeumban éppúgy, mint a Goethe Intézetben és a Kultplex moziban.

Wagner István

*Lásd még cikkünket a 38. oldalon – A szerk.

Nemzeti Táncszínház

2003. JANUÁR HAVI MŰSOR

Budapest I., Színház utca 1-3.

15. csütörtök, 19.00 óra
Mozgásörületek – Bemutató
 a Honvéd Együttes előadása
 16. péntek, 19.00 óra
Mozgásörületek
 a Honvéd Együttes előadásai
 17. szombat, 19.00 óra
Mozgásörületek
 a Honvéd Együttes előadásai
 18. vasárnap, 15.00 és 19.00 óra
Ezeregyév – történelmi tánc-show
 ExperiDance produkció
 – Román Sándor Táncársulata
 22. csütörtök, 10.30 és 15.00 óra
 – Refektórium
Karnevál – Állatok farsangja
 a Magyar Mozdulatművészeti Társulat –
 Még 1 Mozdulatszínház előadásai
 gyermekeknek
 23. péntek, 19.00 óra
Médeia – Bemutató
 a Közép-Európa Táncszínház előadása,
 a PREMIER bérlet 4. előadása

24. szombat, 19.00 óra
Médeia
 a Közép-Európa Táncszínház előadása
 25. vasárnap, 10.30 óra – Refektórium
Karnevál – Állatok farsangja
 a Magyar Mozdulatművészeti Társulat –
 Még 1 Mozdulatszínház előadása
 gyermekeknek
 25. vasárnap, 19.00 óra
Médeia
 a Közép-Európa Táncszínház előadása
 27. kedd, 10.30 és 15.00 óra
Csiperkőzsika
 a Budapesti Táncgyűttes előadásai
 28. szerda, 10.30 és 15.00 óra – Refektórium
DÓ RÉ MI
 a Közép-Európa Táncszínház előadásai gyer-
 mekeknek és szülőknek
 28. szerda, 19.00 óra
Muskétások
 ExperiDance produkció
 – Román Sándor Táncársulata

29. csütörtök, 10.30 és 15.00 óra
Hókirálynő
 az Artus – Goda Gábor Társulatának
 előadásai gyermekeknek, felnőtteknek
 30. péntek, 19.00 óra
Tűzcizmák és vasmaskák
 a Botafogo Táncgyűttes
 formációs színpadi tánc-showja
 30. péntek, 19.30 óra – Refektórium
Báb-világ
 a Dream Team Színház
 élő tánc-bábszínház előadása
 31. szombat, 15.00 és 19.00 óra
Ezeregyév – történelmi tánc-show
 ExperiDance produkció
 – Román Sándor Táncársulata

Vendéglőadás
 26. hétfő, 19.30 óra
 Szerelem nélkül élni?
 a Deutsches Theater Budapest előadása

2004. FEBRUÁR HAVI MŰSOR

1. vasárnap, 10.30 óra
Holle anyó
 a Budapesti Táncszínház előadása
 gyermekeknek
 2. hétfő, 19.00 óra
GISELLE@CSABAI.MPEG.HU
 Csabai Attila Társulatának előadása
 3. kedd, 19.30 óra – Refektórium
Eros Thanatos
 a Dream Team Színház előadása,
 az IMRE ZOLTÁN BÉRLET 2. előadása
 4. szerda, 19.00 óra
Káin és Ábel / Markó-Ravel: Boleró
 a Magyar Fesztivál Balett előadása
 5. csütörtök, 10.30 és 15.00 óra
Hókirálynő
 az Artus – Goda Gábor Társulatának
 előadásai
 gyermekeknek, felnőtteknek,
 a VARAZSCERUZA BÉRLET 2. előadása,
 a KEREKERDŐ BÉRLET 2. előadása
 6. péntek, 19.00 óra
Beszélő testek
 a Pécsi Balett előadása, a LŐRINC GYÖRGY
 BÉRLET 2. előadása
 7. szombat, 19.00 óra
Hagyományok bálja
 a BM Duna Művészgyűttes előadása,
 a MOLNÁR ISTVÁN BÉRLET 2. előadása
 8. vasárnap, 10.30 óra
Hókirálynő
 az Artus – Goda Gábor Társulatának
 előadásai
 gyermekeknek, felnőtteknek,
 a NAPSUGÁR BÉRLET 2. előadása
 8. vasárnap, 19.00 óra
Muskétások
 ExperiDance produkció
 – Román Sándor Táncársulata
 10. kedd, 10.30 és 15.00 óra
 REFEKTÓRIUM
DÓ RÉ MI
 a Közép-Európa Táncszínház előadása
 gyermekeknek, szülőknek

10. kedd, 19.00 óra
Berczik Etűdök
 a Magyar Mozdulatművészeti Társulat –
 Még 1 Mozdulatszínház előadása
 11. szerda, 19.00 óra
Kömüves Kelemen
 a Honvéd Együttes előadása,
 a MAGYAR IRODALOM GYÖNGYSZEMEI
 BÉRLET 2. előadása
 12. csütörtök, 10.30 és 15.00 óra
Lúdas Matyi
 a Honvéd Együttes előadásai gyermekeknek
 13. péntek, 19.00 óra
Kömüves Kelemen
 a Honvéd Együttes előadása
 14. szombat, 19.00 óra
Verbunkos
 a Magyar Állami Népi Együttes előadása
 15. vasárnap, 10.30 óra
Lúdas Matyi
 a Honvéd Együttes előadásai gyermekeknek
 17. kedd, 17.00 óra – Refektórium
Fából faragott királyfi
 M. Kecskés András előadása
 17. kedd, 19.00 óra
Fusión Duende – BEMUTATÓ
 Lippai Andrea táncestje
 18. szerda, 19.00 óra
Téli utazás
 BUDAPESTI BEMUTATÓ
 a Pannon Várszínház előadása
 19. csütörtök, 10.30 és 15.00 óra
Holle anyó
 a Budapesti Táncszínház előadásai
 gyermekeknek
 19. csütörtök, 19.30 óra – Refektórium
Pont 3
 Berger – Ladjanszki – Jávorka produkció,
 az L1 Táncművek előadása
 20. péntek, 19.00 óra
Vukán-Chopin: Vizuális hangjegyek
 BUDAPESTI BEMUTATÓ
 a Budapesti Táncszínház előadása
 21. szombat, 15.00 és 19.00 óra
Ezeregyév
 ExperiDance produkció
 – Román Sándor Táncársulata

22. vasárnap, 19.00 óra
Káin és Ábel / Markó-Ravel: Boleró
 a Magyar Fesztivál Balett előadása
 23. hétfő, 19.00 óra
Túl a vízen... / A tizedik völgyény
 a BM Duna Művészgyűttes –
 Duna Táncműhely előadása
 24. kedd, 19.30 óra – Refektórium
1 W – BEMUTATÓ
 Papp Tímea szólóestje
3 MEN
 Hámor József, Juhas István Puttó
 és Fejes Ádám előadása
 25. szerda, 19.00 óra
Mozgásörületek
 a Honvéd Táncszínház előadása
 26. csütörtök, 19.00 óra
Macbeth
 a Győri Balett előadása
 26. csütörtök, 19.30 óra – Refektórium
Az Illuzionista
 M. Kecskés András táncpantomim előadása
 Thomas Mann „Mario és a Varázsló” című
 novellája alapján
 27. péntek, 15.00 és 19.00 óra
Muskétások
 ExperiDance produkció
 – Román Sándor Táncársulata
 28. szombat, 19.00 óra
Verbunkos
 a Magyar Állami Népi Együttes előadása,
 az előadást követően Farsangi Bál.
 29. vasárnap, 10.30 óra
Karnevál – Állatok farsangja
 a Magyar Mozdulatművészeti Társulat –
 Még 1 Mozdulatszínház előadása,
 az előadást követően jelmezszer-
 veseny és kézműves foglalkozás gyermekeknek.

Vendéglőadások:
 16. hétfő, 19.30 óra
Szerelem nélkül élni?
 a Deutsches Theater Budapest előadása
 24. kedd, 19.30 óra
Örök szenvedély
 a Deutsches Theater Budapest előadása

A műsorváltoztatás jogát fenntartjuk.

Azt mindenképp fontosnak tartom, hogy a Nemzeti Színház továbbra is tartsa meg azt a nyitottságot, ami már a Merlínre is jellemző volt, és ami a Nemzeti Színháznak kötelessége is. Ha „fellegvárnak” képzeljük a mai magyar kultúra egén, akkor ne rekesszen ki senkit se! Igaz, nem vagyok döntőbíró. Nem is tehetem meg, de nem is tenném, hogy ítélek, és azt mondom: ők igen, mások meg nem. Mindannak, aki szakmailag és művészileg értéket képvisel, itt komoly lehetőséget szeretnék adni.

(10-11. oldal)

Az eredményhirdetésekor Rujsz Edittel együtt álltunk a színpadon és arra gondoltam, végül is nemzetközi zsűri előtt táncolhattunk, és a harmadik hely nem is olyan rossz... Szinte nem is hallottuk, mit mondanak, egyre izgatottabb lett a hangulat a nézőtéren is, és amikor egyhangú döntéssel kimondták a mi győzelmünket, óriási tapsvihar tört ki.

(12-13. oldal)

Forróvérű, szenvedélyes nő alakítok. Marie, a koreográfus az eredeti Shakespearé-dramát az ötvenes évek Latin-Amerikájába helyezte át. A Lady Evita alakját idézi fel. Piazzolla zenéje az egyik kedvencem, az argentin tangó mozgásvilága pedig szintén benne van a koreográfiában.

(14-15. oldal)

Meggyőződésem tehát, hogy amennyiben ez az új társulat – nevezzük így: a *Szolnoki Táncszínház* – az anyaszínházban valódi otthonra lelhet, továbbá ha Bodor Johanna alkotói képessége kiteljesedhet, megszállottsága megfogható, a lelkes, sőt elhivatott társulat pedig együttmaradhat, úgy a magyar színpadi táncművészet valóban olyan új minőséggel gazdagodhat, amely – megszüntetve-megőrizve – egyszersmind Imre Zoltán koreográfiai-művészi tendenciáit is továbbfejleszthetné.

(16-18. oldal)

Berzsenyi Krisztina nagyszerű jelmezeinek és igényes dizletének, *Szilárdi Csaba* tematikus, de hangulatos világításának is érdemi része volt abban, hogy Markó színpadraállításában a *Káin és Ábel* ne pusztán a Biblia néhány sorát látványosan megelevenítő modern balett legyen, hanem ennél sokkal több: az egymást gyűlölködve megfűró-eltaposó-meglincselő, a tehetséget legszívesebben „kanál vízbe fojtó” indulatok szörnyű értelmetlensége is lelepleződjék benne és általa.

(19-20. oldal)

A zene és a tánc talán maga az a tökéletes, közös nyelv, amelyet minden ember ért, és amely a földkerekség minden nemzetét, minden polgárát egyetlen hatalmas közösség tagjává teszi. Ezért tartom különösen fontosnak a Nemzetközi Tánc és Kultúra Alapítvány által szervezett TÁNCPALETTA 2003 sztárgálát. A zene és a tánc a béke, a harmónia és az egyetértés szimbóluma is egyben. A Gála elsősorban a szakma ünnepe és dicsérete, de szervesen hozzátartozik hazánk és Európa kulturális életének nevezettségéhez.

(21-27. oldal)

Az est során látott művek egy dologban tűnnek közösnek, s ez sajnos nem az, amelyre a műsor szórólapja ráirányítja a figyelmet: az az, hogy az alkotók a népművészetet, a néptáncot tekintenek kiindulási pontnak.

A bemutatott darabok legföljebb abban találkoztak, hogy egytől egyig néptáncegyüttesek műhelyeiben és néptáncos iskolázott előadókra készültek.

(28-29. oldal)

A balett mondanivalójának kidomborítását különösen segíti *Coppélius figurájának* színrevívője: maga *Harangozó Gyula*. Újabb feledhetetlen alakítása ez, amellyel ismét bebizonyítja, nagy jellembrázoló tehetségét. Különleges művészi képessége van Harangozónak arra, hogy a táncos pantomim eszközeivel, néhány gesztussal, tartásával, mozgásának ritmusával s nem utolsósorban kitűnő maszkiájával alaposan jellemezze és a nézőhöz egészen közel hozza az alakot, ez esetben Coppéliust.

(31-34. oldal)

A sok-sok színes bemutató mellett még fontos, de fájó eseménye volt ennek a szép estének, hogy a Haladás VSE professzionista párosa: *Zsámboki Marcell-Lovas Henriette* itt jelentette be visszavonulását. Pályafutásukat versenytáncban profi magyar bajnoki első helyezések, divattáncban – *mambó* kategóriában – Világkupa-győzelem és Európa-bajnoki győzelem fémjelezte. A Haladás VSE vezetői ünnepélyes keretek között köszöntötték a visszavonuló kitűnő kettőt. Fantasztikus egyéniségük, kiváló produkcióik hiányozni fognak!

(35-37. oldal)

Lehet tehát szeretni vagy nem szeretni, de a magam részéről mindenképpen jelentős TETT-nek érzem ezt a különös műfajú kompozíciót. *Grunwalsky Ferenc* négy évig dolgozott ezen a filmen, amely végső eredményében két művész szerencsés találkozása. Az operatőr nagymester szinte provokálja a táncost, aki a maga eszközeivel válaszol, kontrázik. Igazság szerint már nem is lehet tudni, ki inspirálta a másikat, mint amikor egy hangversenyen zongora és ütőhangszer, vagy zongora és fuvola válaszol egymásnak.

(38-40. oldal)

Egyetlen izmot, amely rostok tömegéből épül fel, több száz idegsejt is beidegezhet. Ez a beidegzési mód lehetővé teszi az izmok gazdaságos működését. *Ezért ajánlatos a balettoktatásban minden mozdulatot szakszerűen, több oldalról megtámogatva beidegezni, mert a továbbiakban csak annyi rost vesz részt a működésben, amennyi a legyőzendő erővel arányos.*

(41-43. oldal)

A győrieket hosszan és hangosan tapsolták. Igaz, ezt elő is segítette a szellemesen megkoreografált finálé, amelyet a közönség ritmusban végigtapsolt. Ezen az estén jó volt magyarnak lenni a Queen Elisabeth Hall nézőterén.

(44. oldal)

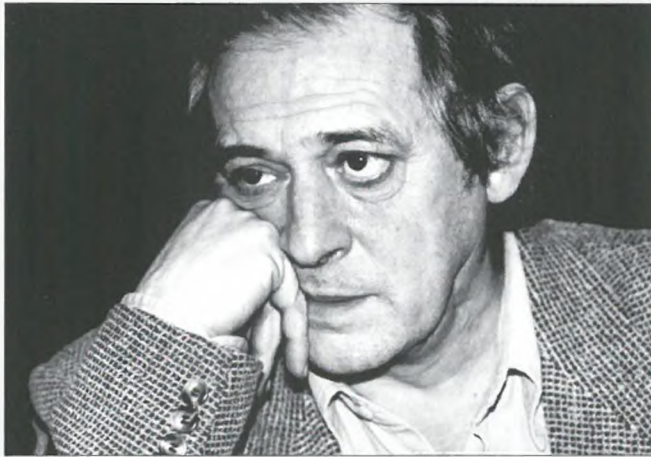

Kaán Zsuzsa

főszerkesztő

„Célom, hogy a Nemzeti Színház is legyen a tánc kitüntetett helye!

Találkozás Jordán Tamás igazgatóval

színház táncosa, koreográfusa, szintén ott debütált. „A kertész álma” című darabjának a Merlinben tartotta az ősbemutatóját.

Jordán Tamás már a Merlin Színház igazgatójaként közismerten vonzódott az avantgardehoz és a posztmodernhez. Ebben a tánc sem volt kivétel.

Sok társulat ott fedeződött fel, többek között – áttételesen – az ExperiDance is. Hiszen e mai együttes művészeti vezetője: Román Sándor, akkor még mint a Honvéd Tánc-

„A kertész álma” című

Hans Sachs, egy németalföldi szerző 1500-as évekbeli darabjai ugyanis már eleve úgy készültek, hogy bennük együtt vannak a társművészek. És azonnal kiderült, hogy „tánc nélkül nem megy!” Hiszen amikor felfokozott állapotba kerül a színész, akkor igenis megmozdul: valóságos tánclepek történnek, sőt, növendékeink dalra is fakadnak. Összegezve: egyszerűen azt gondolom, hogy a mai színháznak, amelynek küszködni kell a közönség figyelméért, használnia kell a társművészek eredményeit.

– Román Sándor, akkor még mint a Honvéd Táncszínház táncosa, koreográfusa, szintén a Merlinben debütált. „A kertész álma” ősbemutatóját ott tartották.

– Román Sándorral valóban már a Merlinben szoros barátságot kötöttem, a Nemzetiben viszont kész tényként fogadott az ExperiDance jelenléte. De szintén a Merlinben és később a Tabánban, a költészet napján is sokszor léptek fel Zsuráfszkiek, azaz a Budapest Táncegyüttes. Bodor Johánnal is dolgoztam együtt. Györgyfalvait, Szigetit már említettem. Tehát nagyon sok művész, aki a tánc területén kiválóan számít, velem már korábban munkakapcsolatban állt. Juronics Tamással is tárgyaltam már közös produkcióról.

– A köztudatban mégis az él, hogy az ExperiDance a mai Nemzeti Színház saját társulata. Így van ez?

– Nagyon kedveljük őket, fontos, amit csinálnak, de a szervezeten belül mégis kitüntetett helyük. Hála istennek, sikerrel mennek az előadásaik, mégsem tekintjük őket egy kizárólagos nemzeti színházi táncegyüttesnek. Éppen a „virágozzék minden irány” mottója jegyében nem akarok megkülönböztetést

– Kedves Tamás! Honnan származik a tánc iránti vonzódása?

– Az impulzust, ami táncszeretővé tett, legnagyobb részt Györgyfalvai Katalintól és Szigeti Károlytól kaptam, még a hetvenes években, a 25. Színházban. Nekik volt köszönhető, hogy a prózai darabokba is erőteljesen belépett, és azok szerves részévé vált a tánc. Az előadások eleve így készültek, s itt a Jancsó Miklóssal való szövetségre és Jancsó rendezéseire gondolok: a Fényes szelekre, a Vörös Zsoltárra.. Ahogyan ők művelték a táncot, és főleg ahogyan gondolkodtak róla, számomra modell-értékű volt. Katival később, Karcsi halála után is tartottuk a barátságot. És csak bámultam, hogy egy, a szakmáját oly magas szinten művelő ember, mint ő, hogyan tudja ötvözni a művészettel az erkölcsi tartást és a világnézetet. Mert nála mindez szerves egységet alkotott.

– Most, hogy emlékeztem az ő művészi munkájukra, úgy érzem, hogy az általuk képviselt

puritanizmus egy kicsit Önre is jellemző. Mintha „egyivásúak” lennének, holott nagy a korkülönbség. Mégis, úgy tűnik, mintha a színházcsinálás szemléletében Ön épp az ő irányukat folytatta volna, és folytatná ma is. Mintha már a Merlin is ennek a „tánccal megfertőződött” útnak lett volna egy nagyon értékes állomása, és most mindezt itt, a Nemzeti Színházban ki lehetne majd teljesíteni...

– Az abszolút kezdet számomra az Egyetemi Színpadot jelenti, bár kétségtelen, hogy szellemiségében ez is nagyon közel állt a 25. Színházéhoz és Györgyfalvaiéhoz. A hatvanas évek Egyetemi Színpada szintén életre szóló mintát adott. Szabad, nyitott hely volt, a szellemi élet központja, ahol mindenfajta műfaj megfér egymással.

Amikor a Merlinben elkezdtük a munkát, akkor azonnal meghirdettem ezt a koncepciót, amely valóban érő fülekre is talált, mert jöttek minden művészeti ágból. Jöttek táncosok, zenészek, zene-

karok. Mindez szépen virágzott egymás mellett, sőt, meg is termékenyítette egymást.

Egyébként azt, hogy jelenleg is mennyire vonzódok a tánchoz, a zenéhez, egy szóval a színház komplexitásához, hadd érzékeltessem egy aktuális példával. Szinte csoda folytán Lukács Andorral osztályt indítottunk a Színművészeti Egyetemen. Most másodévesek. Tavaly, az első év kezdetén, amikor mi odakerültünk, Székely Gábor – a művészi munka érdekében – kicsit megreformálta az egyetemet, és komoly elvárásokat fogalmazott meg az egyes tanszékekkel kapcsolatban. A színvonalat jelzi, hogy Ladányi Andrea a tánc és a színpadi mozgás, Selmeczi Gyuri barátom az ének- és zenés mesteriség tanszékvezetője. Mi pedig már az első évben azzal kezdtük a munkát, hogy nagyon komoly szerepet szántunk a táncnak, az éneknek s a zenének. Most, hogy a vizsgaelőadásokat próbáljuk, amelyben farceok vannak, remekül ki tudjuk használni a tanultakat.

tenni. Repertoáron van a *Revans*, szeretném is, ha nagyon sokat játszanák, de *Markó Iván* társulatát: a *Magyar Fesztivál Balettet* is említhetném, hiszen a *Romantiáda* premierje is itt volt. Zsuráfszki is jön karácsonykor, a Budapest Táncgyűttes előadja a „néptáncos” *Diótörőt*. Jöttek és jönnek majd máskor is, ahogyan a *Szegedi Kortárs Balett* társulatában is gondolkodom.

– Az Operaházban, tudjuk, nagyon nagy a nézettsége a balettelőadásoknak. Lehet-e párhuzamot vonni? Vagy itt a próza és a tánc aránya egészen másként alakul, mint ott az opera és a balett aránya?

– Hát, mondhatom, prózát sokkal többen néznek, hiszen a Nemzeti Színháztól azt várják el. Sőt, valaki akár deviáns dolognak érezheti, hogy a Nemzeti Színházban táncelőadást is tartunk, mivel a táncnak is megvan a maga kitüntetett helye: az operaházban, a várban, a Trafóban, ahova már oda van szoktatva a közönség. Igaz, mi is megtaláljuk az érdeklődőket, de nem olyan könnyűszerrel, mint az arra szakosodott helyek. Persze, ha valami jó történik, annak híre megy a városban, és eljönnek az emberek.

Az *ExperiDance Revans* megkérdőjelezhető produkció. Össze is csaptak felette különböző nézetek, de a látogatottsága meggyőző. Én mint színházvezető, a Merlinben sem tartoztam azok közé, akik ízléskritikát vezettek be. Bár az én ízlésem eléggé határozott – természetesen a prózával kapcsolatban magabiztosabb terepen állok –, mégis azt gondolom, hogy nincs jogom a saját ízlésemet kiterjeszteni mindenre. Tehát ha valamiben látok értéket, ami nem találkozik az én ízlésemmel, az én művészetről alkotott felfogással, attól még nem fosztom meg a közönséget, ha megfelelő a színvonal. A *Revans* kétségtelenül magas színvonalú munka, vitatkozni ugyan lehet rajta, de a közönség dönt. A közönség pedig eljön, megnézi, és szereti. Akkor hát mehet!

– Legújabb, országos jelentőségű kezdeményezése a „megyejárás”. Mit vár ettől a jövőre nézve?

– Nos, a megyejárás kiváló alkalom arra, hogy feltér-

képezzük, milyen kulturális értékek rejlenek az országban. És nagyon sok érték van, amiről nem tudunk. Majdnem mindenhol található egy nagy szimfonikus zenekar, amelyik magas szinten játszik, és mindenhol vannak együttesek, főleg néptáncban, akik külföldre is sokat utaznak, és nagyon sokat tudnak.

– Azt hiszem, a megyejárás hatására a színház mint művészet is egyre inkább visszakaphatja a becsületét, és visszaszerelheti a közönség érdeklődését. Ebben a Nemzeti Színháznak óriási a felelőssége.

– Máris az a tapasztalatom, hogy a Nemzeti Színház vidéken valóban szimbólumértékű. Sokkal nagyobb becsben tartják, mint Pesten, az én megszokott környezetemben. Tehát ha a Nemzeti Színház szóba kerül, akkor „kalaplevéllel” beszélnek róla az emberek. Sőt, a megyejárás azt a ki nem mondott kívánságot is teljesíti, hogy az ország minden lakosa érezze úgy, hogy az övé is ez a színház. Azt hiszem, érezhetik is így, hiszen praktikusán itt áll meg a különvonat minden hónapban a „ház” előtt. Ugyanakkor minden magyar művész, aki alakítója, résztvevője, formálója a magyar kulturális életnek, érezheti azt, hogy potenciális alakítója-formálója a Nemzeti Színháznak is.

– A színpadtechnika fantasztikus korszerűsége és lehetőségei esetleg akár a legigényesebb, legkülönlegesebb táncprodukciókra is lehetőséget nyújtanának. Tehát nemcsak olyanokra, amelyek általában egy egyszerű színpadi térben és technikával a nagyobb fővárosi színházakban is megoldhatók, hanem sokkal különlegesebbekre. Tervezik-e ennek a módszeresebb kihasználását?

– Nos, a színpadtechnikával kapcsolatban, amelyre természetesen nagyon büszke vagyok, egyelőre mégis óva intenek mindenkit. Ez egy kétélű fegyver, mert ha a technika öncélúan túlbujánszik, akkor az a visszajára fordul. A technikának szolgálnia kell, és nem előtérbe tolnakodnia. Mindez persze igencsak mértékretartást kíván az alkotóktól. Mert ez a technika valóban nagyon sokat tud, de sajnos

még, miután újdonság, elragadja az alkotók fantáziáját, és többet használjuk, mint amennyit kellene.

– Hogy mire képes ez a színház, azt már a *Revans* látán is sejteni lehetett. Vajon lesz-e folytatása ennek a *monstre* produkciónak?

– Nem tudom megmondani, nincsenek prognózisok. Lehet, hogy Román Sándor a jövő évadban is készít valamit, lehet, hogy nem. De azt mindenképp fontosnak tartom, hogy a Nemzeti Színház továbbra is tartsa meg azt a nyitottságot, ami már a *Merlinre* is jellemző volt, és ami a Nemzeti Színháznak kötelessége is. Ha „fellegvárnak” képzeljük a mai magyar kultúra egén, akkor ne rekeszen ki senkit se! Igaz, nem vagyok döntőbíró. Nem is tehetem meg, de nem is tenném, hogy ítélekem, és azt mondom: ők igen, mások meg nem. Mindannak, aki szakmailag és művészileg ér-

téket képvisel, itt komoly lehetőséget szeretnék adni.

– Ebben is Györgyfalvai a példa?

– Talán igen, csakhogy ő a saját erkölcsi tartása alapján elvárta mindenkitől, hogy szakmailag többet nyújtson, mint amennyit tud, de közben megtehetette, hogy kiméretlen legyen. Én viszont – színházigazgatóként – a különböző táncművészek között, akik meghatározói a mai magyar táncművészetnek, nem kívánok ítékezni. Nem tisztom, és nem is érzem erre feljogosítva magam. Bár azért jól tudom, mi számít értéknek. Ezért is igyekezem megteremteni annak a lehetőségét – persze nem a színházi működés rovására –, hogy az egész ország közönsége mielőbb meg tudja: a Nemzeti Színházban lehet táncot is látni, mégpedig jó táncot. Céloom, hogy a Nemzeti Színház is legyen a tánc kitüntetett helye!

Kaán Zsuzsa

Román Sándor: *Revans*
ExperiDance-produkció
Fotó: Kanyó Béla

„Engem mindig taszított az elidegenedés!”

Venekei Marianna útkeresései*

Ha rendező lennék, elsőül Puck szerepét osztanám rá. Van benne valami e Shakespeare-figura humorából és ravasz-ságából, telve vidámsággal, kedvességgel. Puckot, mert a szerep sokkal összetettebb, mélyen látóbb egyéniséget takar. Tenném azért is, mert a sokszí-

nűség illik tán legjobban rá, akár színpadi, akár civil lényét tekintem...

Mintegy hatvan szereppel, tizennyolcadik évadját tölti a Magyar Nemzeti Balettnél Venekei Marianna. Pályája úgy alakult: nem lett „tütüs” első balerina, klasszikus főszerepekkel, inkább nagyszerű demikarakter táncosnő, jó néhány emlékezetes alakítással: a Furfangos diákok bájos, kedves Rózsikája, a Szentivánéji álom szerelme, elbódult Hermiája, A csodálatos mandarin ledér Lánya, hogy csak néhányat említsünk.

Sűrűn olvasható a kortárs repertoár szereplői között és mintha ez a stílusvilág ma már közelebb állna hozzá, mint a klasszika. Pályájának sikerei közül nem maradhat ki az az est sem, amelyben a maga „álmodta” formában – prózában, dalban és táncban Josephine Bakert jelenítette meg.

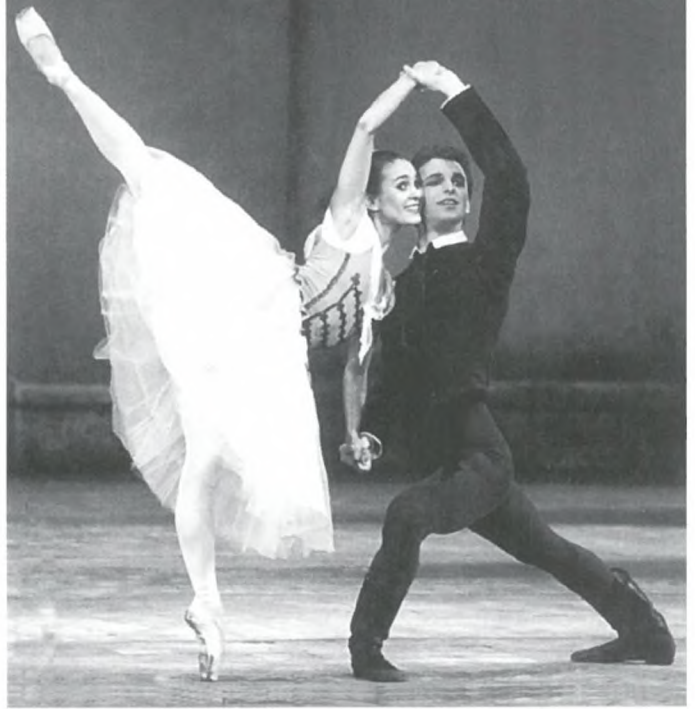
– Mostanában önálló munkákkal jelentkezik. A Magyar Nemzeti Balett Stúdiójának koreográfjai között kezdett koreografálni. Júniusban mutatták be a Nemzeti Táncszínházban a II. Fejezet című munkáját, amely

jelentős sikert és váratlan nemzetközi elismerést hozott a kanadai Saint-Sauver-ban.

– Az Operaház balettdiódáján láttam meg a nemzetközi koreográfusverseny kiírását. A megadott címre elküldtem a koreográfia videokazettáját. Elküldtem, mert megfogott a dologban, hogy az előzsűri a koreográfusok személyének ismerete nélkül foglalkozott a művekkel. Végül is nyolc ország koreográfiai közül választották ki a bemutatandó hármat.

* Ez az interjú, amellyel Venekei Marianna a 2002-ben EuróPAS Magyar Táncdíjjal kitüntetett Magyar Nemzeti Balett társulatát is képviseli, a TÁNCMŰVÉSZET médiaajándéka a művésznőnek és – személyén keresztül – az egész társulatnak. (A szerk.)

Harangozó–Farkas: Furfangos diákok
Rózsika: Venekei Marianna
Ádám: Macher Szilárd
Fotó: Papp Dezső

– Erről hogyan szerzett tudomást?

– Egy kedves női hang felhívott és közölte velem, a produkciót meghívják Kanadába.

– Meglepődött?

– Az első pillanatban igen, de nem sok idő maradt a meglepetésre. Egyrészt három perccel bővítenem kellett a koreográfiát, másrészt vártak az utazás előtti gondok: magunknak kellett fedezni a költségeket.

Szerencsénkre segített a Nemzeti Kulturális Alapprogram és a Magyar Nemzeti Balett Stúdiója, amely lebonyolította az utunkat. Bár a teljes program mindössze három napig tartott, mégis felejthetetlen volt. Gáspár Orsolya, Rujsz Edit, Cserita József és Liebich Roland mutatták be a koreográfiát.

– Hogyan zajlott le a verseny?

– Közönség előtt. Egy szavazatot – a négytagú zsűri mellett – ők adtak. Azt természetesen ott tudtuk meg, hogy francia és amerikai koreográfussal vetélkedünk. A francia kollégáról azt is megtudtuk, hogy kanadai táncosokkal mutatja be művét, és mivel Quebec közelsége s a francia rokonszenv eléggé ismert, nem nagy reményt fűztünk a sikerhez. Az amerikaiak látványos produkciót mutattak be. Az eredményhirdetésekor Rujsz

Edittel együtt álltunk a színpadon és arra gondoltam, végül is nemzetközi zsűri előtt táncolhattunk, és a harmadik hely nem is olyan rossz... Szinte nem is hallottuk, mit mondanak, egyre izgatottabb lett a hangulat a nézőtérben is, és amikor egyhangú döntéssel kimondták a mi győzelmünket, óriási tapsvihár tört ki.

– A II. Fejezet lírai hangvételű, nagyon bensőséges, intim „kettős monológ” Arvo Pärt zenéjére. Manapság – bár lehet, hogy rosszul gondolom – az elidegenedéssel szemben megmozdult valami új közönségigény. A törekvés arra, hogy a művészeti produktumokban ismét hangsúlyt kapjanak az emberi érzelmek.

– Engem mindig taszított az elidegenedés! A művészet sohase mondhat le a minden érték megteremtőjéről és hordozójáról: az Emberről; az egymáshoz vezető utak követéséről, az egymást gazdagító mozzanatokról.

– Erről szól a II. Fejezet?

– Szándékom szerint erről.

– Hogyan fogadták a személyét? Ugy értem: nem idegenkedtek Öntől, mint női koreográfustól?

– Nem. Sőt, az amerikai együttes vezetője a tudomásomra hozta, hogy kifejezetten női koreográfusokat ke-

resnek, mert a pálya erősen elférfiasodott.

- Ez azt jelenti, hogy meghívást kínáltak fel?

- Ilyenekről akkor nyilatkozom, ha valami már megvalósul... Nem vagyok távlatokban „álmódzó”, nagyon előre tervező alkat. Teljes erővel dolgozom a napi feladatokon, hiszen a *tánc lett az életem...*

- Lépünk vissza az időben. Az utolsó mondata arról vall, hogy saját elhatározásból lépett erre a nem könnyű útra?

- Amennyiben egy négyéves gyerek elhatározása annak számít. Kétségtelen, hogy édesanyám, aki mindig is művészszerető volt, addig vitt a különböző művészi foglalkozásokra, amíg rám nem talált a tánc.

- Az álmok, a remények is „megtalálták”?

- A tánc, mint művészet... Persze én is – mint minden táncosnő -, arról ábrándoztam, hogy a Diótörő Mária hercegnője leszek. Ez címzetes magántáncosként nem adatott meg, de mégis megtalált a szerep Pécssett, Egerházi Attila sajátos megközelítésű Diótörő-koreográfiájában.

- Egerházi Attilával több éve dolgoznak együtt. Számos

művében táncolt, a Carment pedig kifejezetten Önre koreografálta.

- Jól kiegészítjük egymást. Megtaláltuk azt a közös hangot, amely elengedhetetlen a sikeres munkához. Örömmel fogadok minden feladatot. Ezen a pályán ugyanis nagyon sok a tehetség, de sokkal kevesebb a megnyilvánulási lehetőség. Agyilag soha nem álltam ellen a feladatoknak, legfeljebb a testem „nyögött” olykor. Mégsem adtam fel soha, s ha kellett, dupla munkával küzdöttem meg a szereppel. Az ember nem tagadhatja meg önmagát és azt, amit otthonról hozott: a fegyelmet.

- Általában nem titkolják a táncosok, hogy sokszor küszködnek sérülésekkel...

- Ehhez a pályához hozzá tartozik a fájdalom. El kell viselni... Bokaműtéteim sora után, én is mindig újra kezdtem. Tudom: könnyebb lenne panaszkodni.

- Panasz helyett talált rá a kortárs tánc izeire?

- Nem titkolom, ma már jobban érdekelnek az új kifejezési eszközök. Természetes, hogy a „maibb” szó feddi igazán a kísérleteket, szemben a

klasszikus balett behatárolt mozgásvilágával. Ma, amikor a Marsot ostromoljuk, másképp kell megfogni a fiatalokat, másképp kell hatni rájuk. Erre még mindig alkalmasnak találok a művészetet. Természetesen új mondanivalóval, új formákkal...

- Ezért kezdett koreografálni?

- Talán ez is motivált... Még inkább, kerestem önmagam. Addig nem is kezdtem hozzá, amíg igazi kényszer nem feszített. Nagyon sok jó munkát láttam, sokat táncoltam, de rengeteget kell tanulnom is hozzá, hogy megtaláljam a magam stílusát. Hogy ez mennyiben sikerült, sikerül, a befogadók igazolják vissza.

- Szeretném, ha beszélne a terveiről.

- Nem szeretek előre tervezni, mert állandó kétségek gyötörnek, és minden munka után újra és újra meg kell bizonyosodnom: járható-e az út, amelyre léptem. Idő előtt senkire nem szeretném ráerőltetni mondanivalómat. Persze a felkérések bátorítanak.

- És azok az új koreográfiaik, amelyeken dolgozik?

- Igen, ezek valóban már

nemcsak tervek. Ezekről beszélhetek. A Táncművészeti Egyetem két növendéke számára készítek koreográfiát, amelyet a brnoi versenyen mutatnak be. Ennek a feladatnak azért örültem, mert a derűsebb oldalamat tudom megmutatni. Egy új pas de deux-t is készítettem *Sirály-tánc* címen, amelyet januárban mutatunk be *Kun Attilával* a Trafóban. Egy párkapcsolat történetét szeretném egy ívben összefoglalni a kezdettől a széthullásig, illetve arra keresek választ: meddig tud egy kapcsolat működni, s lehet-e újra építeni?

- Ahogyan figyelem, azt veszem észre: beszélgetésünk alatt gyakran változott a hangulata. Bántja valami?

- Nem vagyok szomorú. Inkább valami olyan érzés ural, ami furcsa elegye az elégedettségnek, az elégedetlenségnek, az optimizmusnak, az enyhe depressziónak, a boldogságnak, a boldogtalanságnak. Éppen úgy, mint mindazokat, akik nyugtalanul keresik a maguk útját...

Mátai Györgyi

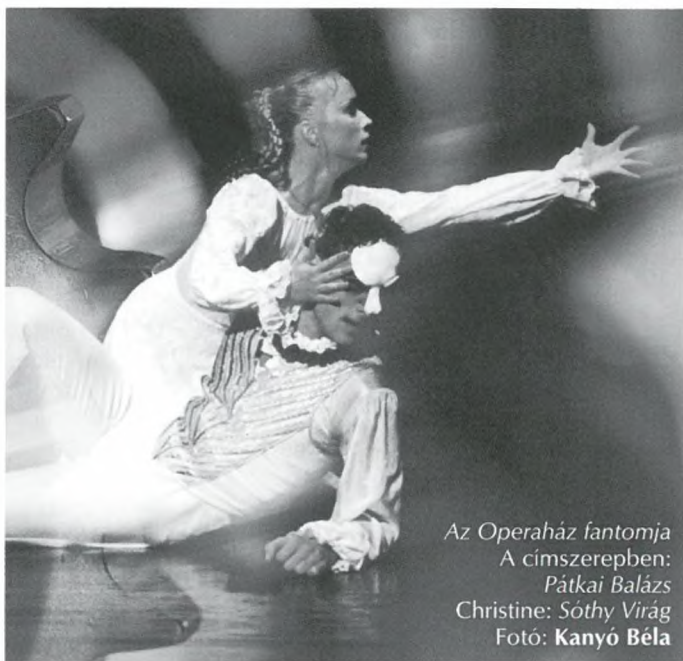
Kylian-Mozart: Hat tánc (A Magyar Nemzeti Balett előadása)
Venekei Marianna és partnerei: Solti Csaba és Komarov Alexander

Fotó: Kanyó Béla

„Én a táncra tettem fel az életem!”

Beszélgetés Sóthy Virággal

Az Operaház fantomja
A címszerepben:
Pátkai Balázs
Christine: Sóthy Virág
Fotó: Kanyó Béla

Nem operaházi primabalerinával készül az interjú, mégis az Andrásy úti Ybl-palota művészbüféjében beszélgetünk, próba előtt. Az idei Táncpaletta résztvevője Sóthy Virág is. A Győri Balett új bemutatójából – Marie Brolin-Tani / Astor Piazzolla: Macbeth című táncdrámájából – ad elő egy pas de deux-t Pátkai Balázssal. A tény, hogy olyan reprezentatív eseményen léphet fel az Operaház színpadán, mint a XIII. Magyar Sztárgála, önmagában jelzi, hogy az ifjú táncosnő érdemes a figyelemre.

Ha megkérdik a kisgyereket: *mi leszel, ha nagy leszel?*, s ő rávágja: *óvó néni, doktor bácsi, pilóta vagy táncos*, sejtelve sincs még, milyen is az a foglalkozás, hivatás, amely a környezetében lévő felnőtt minták alapján megtetszett neki. Kellő tapasztalatok híján még nem mérlegel. *Megéri-e* például olyan küzdelmes és olyan igazságtalanul rövid pályát választani, mint amilyen a táncosoké. Ám úgy gondolom, ezt a kérdést most fölösleges feltenni. Sóthy Virágtól csak azt kérdeztem, neki mikor jutott eszébe, hogy táncolni volna jó.

– Azt mesélik a szüleim, örökmozgó voltam, ezért óvodáskoromban beírtattak művészeti tornára. Már az óvodai jelmezbálokon balerinának öltöztem. Talán a tévében láthattam táncelőadásokat, amik megtetszettek nekem. Magyar tagozatos általános iskolába jártam, ahol a testnevelő tanár észrevette, hogy nekem van valami különleges képességem.

Az ő javaslatára vittek el felvételizni a tánctagozatos iskolába. Ott 200 közül 26 növendéket választottak ki. Köztük voltam én is.

– *Hol történt mindez?*

– Én őshonos győri vagyok. Első balettmesterem Kiss János volt, mai igazgatóm a Győri Balettnél. Aztán *Tárnoki Tamás*, *Zádorvölgyi László* és *Sterbinszky László* is sokat foglalkozott velem. 1998-ban végeztem, s onnan egyenes út vezetett a győri társulathoz.

– *Gondolom, társaid ugyanabban bíztak. De mindenkinek nyilván nem jut ott hely.*

– Sajnos, ez így van. Akkor heten végeztünk, de csak egy fiú meg én kerültünk oda.

– *Nagyon fiatal vagy, így nemigen kísérhetted figyelemmel, hogyan alakult a győri társulat élete. Miként érte el, mondjuk így, második dicső korszakában azt a magas művészi színvonalat, amellyel itthon és külföldön is szép sikereket arat, és rang tagjai sorába tartozni.*

– Szüleimnek bérletük volt a Győri Balett előadásaira, máig fanatikus rajongók. Rám is óriási hatással voltak a gyerekkoromban látott előadások. Emlékszem, a színházból hazaérve, éjjel a szobámban, titokban még nekiálltam táncolni.

– *Eszerint már ennyire fiatalon jelentkeztek nálad az elhivatottság, a számomra nagyon vonzó megszállottság jelei. Ha új produkcióra készültek, hogyan telik egy napod?*

– Tíz órákor már a színházban vagyunk. A balettyakorlat 11-től kezdődik, 2-től 4-ig van ebédszünet, délután 4-től ismét próbálunk.

– *Négytől meddig?*

– Hát, ameddig kell. Van, hogy 8-ig, fél 9-ig; amíg a ko-

reográfus azt nem mondja: „nem bírom tovább”.

– *Hol, merre jártál eddig a világban a társulattal?*

– A különféle turnék állomásai: Ausztria, Franciaország, Olaszország, Belgium, Hollandia, Dánia, Svájc, Luxemburg – így, első nekifutásban. De jártam sokfelé Németországban, voltam New Yorkban, most pedig Londonba, Finnországba és Svédországba készülünk.

– *Ha külföldi turnén vagytok, jól sejtet: sok szabadidőtök nincs a városnézésre?*

– Túl sok tényleg nem marad. Több száz kilométer utazás után ki a buszból, a táj próba, előadás, s be a buszba. Bár ez mindenütt így szokott lenni, mégis őrzök kedves emlékeket.

– *Már szép sikerekre is, sőt, díjakra is emlékezhetsz, holott épp, hogy csak elindultál a pályán. 2001-ben Philip Morris Magyar Balett-díjas lettél junior kategóriában. Idén pedig már másodszor nyerted el a Fülöp Viktor ösztöndíjat.*

– Nagyon büszke vagyok a díjakra. S mivel a Fülöp Viktor ösztöndíj a szakmai fejlődésünket hivatott támogatni, élek is a lehetőséggel. Az elnyert anyagi támogatást arra fordítom, hogy januárban kimegyek Hollandiába az NDT-hez egy kéthetes szakmai továbbképzésre, ahol gyakorolhatok, és figyelhetem az együttes munkáját. Épp akkor lesz az NDT-nél *Kylian Forsythe*, sőt *Preljocaj* is, úgy hogy, lesz mit néznem! Nagyon hálás vagyok Kiss Jánosnak, hogy elenged erre az időre.

– *Szerintem a Győri Balett igazgatója jó szívvel ereszt el, hiszen tudja, tehetséges táncosa még jobba akar válni e külföldi tréning után. Eddig is bízott benned, hiszen nem akármilyen szerepeket táncoltattál el.*

– Első feladatomban Christine volt az operaház fantomjában. Utána megkaptam Ámort az Orfeóból, ami ugyancsak *Marie Brolin-Tani* koreográfus műve, akár csak a *Macbeth*, s ez utóbbihoz hasonlóan nagyon közel áll a szívemhez. Később táncoltam Carment és a North-

Fomin-Rota: Casanova
A bécsi lány: **Sóthy Virág**
Fotó: **Kanyó Béla**

premierén Júliát. És meghívtak az Európai Youth Ballet-hoz is, amely Budapesten is fellépett. Ebbe az együttesbe különböző országok társulataiból szedik össze a táncosokat, akikkel létrehoznak egy estet, s azzal utazgatnak a világban. Egy kollégámmal ketten képviseltük a Györi Balettet.

- *Rómeó Júliája minden táncosnő nagy álma.*

- A mai napig is gyomorfaszító érzés arra gondolni, hogy az amerikai *Robert North* felfogásában én táncolhattam. És még hozzá milyen jó volt, jól esett ezt a

szerepet eltáncolni. Most pedig ismét egy shakespeare-i főszerep: *Lady Macbeth*!!!! Ő egészen más karakter, de ez is akkora élvezet, hogy szavakkal el se lehet mondani.

- *Mégis, hogyan jellemezned?*

- Forróvérű, szenvedélyes nő alakítok. Marie, a koreográfus az eredeti Shakespeare-dramát az ötvenes évek Latin-Amerikájába helyezte át. A *Lady Evita* alakját idézi fel. Piazzolla zenéje az egyik kedvencem, az argentin tango mozgásvilága pedig szintén benne van a koreográfiában. Így ebben az előadás-

ban sem igazán nehéz érzelmeket kifejezni. Mérhettelenül örülök, hogy a *Macbeth* sokszor lesz műsoron, mert így számos alkalommal táncolhatom még ezt a több mint izgalmas nőt. Szeretnék minden este valami újat és újat kihozni belőle.

- *Akkor mostanában sokat pihenni nem fogsz.*

- Ez engem nem izgat. Tulajdonképpen nem is tudom, mit kezdenék az időmmel. Ez a pálya nagyon sok küzdés-

sel, olykor könnyekkel is jár. De én a táncra tettem fel az életem! Természetes, hogy ez bizonyos dolgokról, igényekről való lemondást von maga után, számomra a tánc mégis boldogság.

- *Van-e valamilyen szerep-álmód?*

- Nekem? Ezen eddig nem volt időm gondolkodni, hiszen a vágyaim, az álmaim egyszerűen csak úgy jönnek, és valóra válnak.

Jálics Kinga

Brolin-Tani - Piazzolla: Macbeth
Lady Macbeth: **Sóthy Virág**
Fotó: **Kanyó Béla**

Angyali utazás

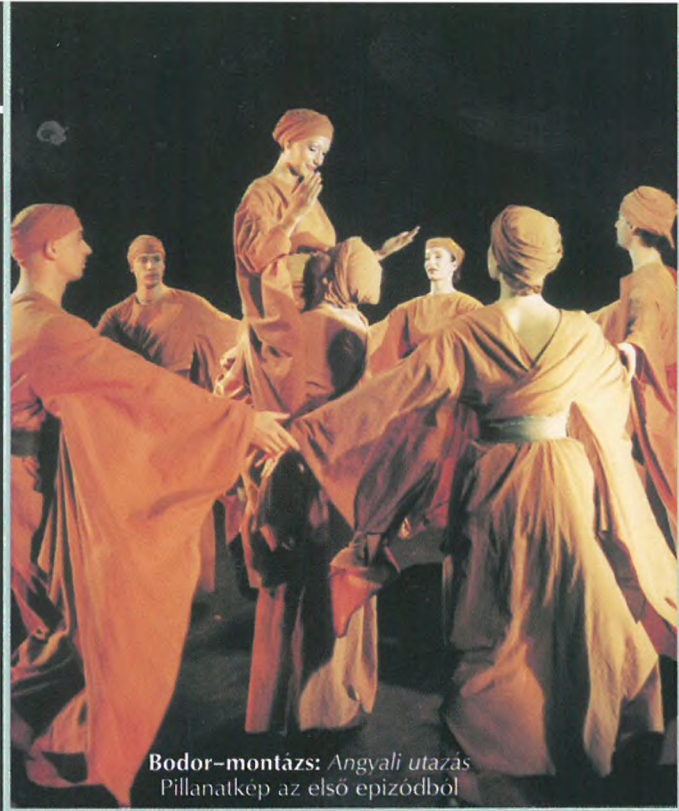
Debütál Bodor Johanna új társulata Szolnokon

Bodor Johanna a legszuverénebb magyar táncos egyéniségek egyike. Kivételes képességű művész, aki eddigi szakmai útján már sikerrel bújít bele a balettművész, a néptáncos, a modern táncos, a kortárs táncos és a színpadi táncos bőrébe is. Nem is beszélve a saját alkotásokról, továbbá a vidéki és fővárosi színházakban megélt évekről, amikor a színészek színpadi mozgását ő tervezte meg, s ő is tanította be. Társulatvezetőként is kipróbálta már magát, több éven át, mégpedig éppen Szolnokon, ahova művészeti karrierjének legújabb periódusa is köti.

Bodor Johanna, a jelenkori magyar professzionális színpadi táncművészet leghitelesebb (és az adott prózai feladatokban is kitűnő) Isadorája (a Korona Pódium vendégművészeként) ugyanis újra társulatot szervezett. Bár ezúttal egy kicsit fordított menetben történt a dolog, hiszen független táncosok épp őt keresték meg, őt jelölték ki maguknak, emelték „a fejük fölé” – a művészeti vezető és koreográfus testet-lelket próbáló kettős hivatásába.

Azután – páratlan tempóban – a nyitódarab is elkészült. Első „munkapéldánya” már a tavalyi évad végén, az újabb, kiérleltebb, valószínűbb

előadás az idén, október 18-án. A Merlinben még leegyszerűsítettebben, az anyaszínházban annál dúsabban. A cím: *Angyali utazás* – nem

Bodor-montázs: *Angyali utazás*
Pillanatkép az első epizódból

holmi szentimentalizmust, nem is vallásos utalásokat takar, sokkal inkább metaforikus szárnyalást jelez. Kondor kerubjait sejteti, a reneszánsz ember újtó hitét, életerejét, lendületét sugallja.

Nem túlzás ez? – gondolhatná bárki, aki nem volt még részese a Szolnoki Szigligeti Színház e legújabb, izgalmas táncszínházi produkciójának. Mindenesetre engedjék meg, hogy előljáróban idézzem a „műsorelőzetes” teljes szövegét, bár ez egyáltalán nem szokásom. Most mégis kivételt teszek. Ime:

„Újonnan álltunk össze társulattá. Az a rögeszmém, hogy a tánc kódnyelven úgy szólalunk meg, mint mindenkor az erős művészet: mindenkit megrázóan, megdölgödtetően, meghatóan. Tehát az érzelmek gesztusnyelven: szívvel és ésszel is érthetően. Atütően és félreérthetetlenül – legalább hangulatában, attitűdjében, moralitásában. A nagy klasszikusok és az igazi modernnek félreérthetetlenek voltak, sosem zavarosak. Nem hadonásztak azzal a képmutató igénnyel, hogy abban mindenki értse bele, amit akar.

Valler Viktor és Tekerés Anna

Csontos Mónika

Valler Viktor

Tekerés Anna

Fotók: Korniss Péter

Eller Gusztáv
és Kárpát Attila

Fotók: Korniss Péter

Vállaltan vallomásos első előadásunk arról szól, miként jön, miként jöhet létre, jóindulatú és konstruktív, nagy lelkierőt adó segítséggel az új minőséget jelentő produkció, illetve, ezen túlmutatóan, hogyan teremthetőnek új emberi alkotások.

A XXI. századi csillogó és egyben nyomasztó világ terméke ez az előadás. Fiataloké. A jegeces üzleti világ, az éjszakák bujasága, a fiatal művészek út- és helykeresésének drámai táncjátéka. Energetikus, dinamikus, kíméletlenül cinikus és egyben életigénylő. Humorral, mely nél-

kül az élet, a hit és az optimizmus elveszne."

Hát igen. Majdhogynem ebben a néhány sorban benne foglaltatik maga az előadás. Nem tagadom, elolvastván, máris érdekelni kezdett a darab és e jólesően okos felvetés alapján az alkotói team, mert magabiztosan sokat vállalt (nem kevesebbet, mint „új minőséget jelentő produkcióra” készül), s mert tudja, miért, kiért és kinek szánja az *Angyali utazást*.

A szerkesztőséget naponta elárasztó, megszámlálhatatlan mennyiségű bárgyú, zagyva „fülszöveg”, a sok ügyetlenül, hibás mondat-

szerkesztéssel összetakolt, helyesírási hibáktól sem mentes, képzavaros, de csakazértis filozófikusan nagyzó, blöffgyanús tartalmi kivonat után végtelenül jól esett a szolnokiak szövegét olvasni. És ami még fontosabb: az „előzetes” utólag vissza is igazolta önmagát! Azaz: a darab láttán kiderült róla, hogy igaz. Ez pedig végképp oly ritka a kortárs tánc egén, mint a fehér holló. Bodor Johannának máris köszönettel tartozom: újra bízni kezdek ifjú táncművészeink szellemi igényességében.

A lényeg azonban csak most következik: megpróbálom számba venni, mi minden készített arra, hogy az *Angyali utazás* látványban, hangulatban, gondolatokban egyaránt felkavaró, de a nyugvópontokat is kutató előadását első látásra elfogadjam, sőt, meg is szeressem.

Mert Bodor Johanna:

– felhasználta egy metaforát: az adott színpadi közönséget – Angeles Arrien prózaverse alapján – a vadludak közösségéhez, egymást segítő csapatához hasonlította, velük hol rokonította, hol ütköztette, ám ezt az irodalmi áttételt következetesen végig is vezette a darab egészen;

– a dramaturg Radnai Annamária segítségével, különös dramaturgiai csavarokkal, kiterőkkel, de mégis kialakította az előadás egységes szerkezetét;

– Kovács Ivett Alinda díszlet- és jelmeztervező, valamint a fénytervező László Béla segítségével képről képre, jelenetről jelenetre bizarr képzőművészeti látványosságot teremtett: eleven festmények eleven tárlatát;

– eközben tíz felkészült, karakteres táncosát nagyon változatos táncanyaggal látta el;

– egyikük, Boda János társ-koreográfusi segítségével saját balettbaázisú modern táncnyelvét hatásosan és szervesen elegyítette a színpadi néptánc elemeivel;

– elomló női táncokat, meglepően izgalmas kettősöket, csoporttáncokat komponált, és valamennyit a szenzitív, s végre előadóművészi önmagát is megtaláló Meszler Viktória asszisztensi közreműködésével tökéletesre csiszolta;

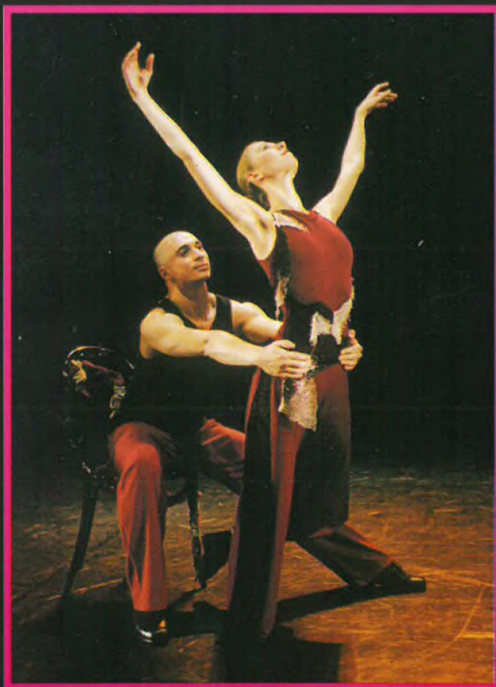
– végigdolgoztatta, mert az első perctől az utolsóig együttgondolkodásra ösztönözte a közönséget. Am csodák csodája, a dolog működött: a nézők nyitottak, fogékonyak voltak, és hajlandók az együttműködésre. Félreértés ne essék: nem holmi divatos „álinterektívitás” gondolkodok, amikor a táncosok a nézőket mesterkéltten és erőltetetten „bevonják” a játékba. Itt mindenki számára szent lett a színpad: igazi *külvilág*;

– a teltházassal szolnoki színház közönségének, s benne a mintegy 80%-nyi fiatalnak saját, „különbejárható” táncprodukció élményét ajándékozta.

Mert mi is történt? A darab kezdetén az előfüggönyre vetített „madár-emberek” uniformizált csapatát látjuk. (Kezükben – a darab vége felé – az utazást jelképező fémbőröndök a menedzsmentársadalomnak is kellékei: kinyitva – a hivatalnokok laptopjai.) Arctalan soruk azonban egyszerűen eltűnik, és helyet ad az „utazást” kezdő első epizódnak: a középkori közösség egymást segítő, barátságos, misztikus szertartásának (egyedül itt nem éreztem szükségét a háttérre vetített arcképeknek!). De amint a bensőséges körtánc széthullik, atomjaira hullik a világ: a szerelem ünnepébe belegázol az erőszak, a nők társ után áhítoznak, a szerelmi háromszög csapdájából a férfiak

Meszler Viktória és Boda János

Jelenetek az előadásból

Fotók: Korniss Péter

párbaja (a kitűnő botostánc) sem jelent megoldást. Az illúziók hiábavalóak, marad a bohóckodás, hisz „*En mondom: még nem nagy az ember,/de képzelem, hát szertelen*”). A rohanó világban féltjük önmagunkat, féltjük a tulajdonunkat, de a társunkat is. Mégis bizalmatlanok vagyunk egymással, és közben magányos szigetekké válunk. A csapatból kitűnni vágyót, az egyéniséget irigyeljük, a divatot majmoljuk, tehát egyre inkább uniformizálódunk, és közben boldogtalanok vagyunk, mert már rég elvesztettük, de hiába is keressük önmagunkat.

Igen, körülbelül ezek a gondolatok fogalmazódnak meg az *Angyali utazás* egyes epizódjaiban, ám mindez különös módon megemelve, a realitásból már-már átlendülve a szürrealitás mezsgyéjére.

És amikor idáig jutok elemzésemben, döbbenek rá a lényegre, amit mindvégig éreztem, de magamban is csak most tudatosítottam. Tudniillik, hogy a színpadi látvány extravaganciája, továbbá az eszközök, az átlenyegítés e módszere, a filozófikus „elemelés”, a láttatás és meggondolkodtatás ezen összetett technikája ismerős.

És ekkorra már azt is tudom, honnan és kitől származik:

Imre Zoltántól, Bodor Johanna abszolút mesterétől! Akármilyen hihetetlen, már biztos vagyok abban, hogy Johanna az ő útján járva készítette el új szolnoki társulata számára jellegzetesen mai, „bodorjohannásan” egyéni, mégis mindnyájukkal közös első darabját. És még az is előfordulhat, hogy ő maga mindezt nem is tudta, nem is ismerte fel.

Meggyőződésem tehát, hogy amennyiben ez az új társulat – nevezzük így: a *Szolnoki Táncszínház* – az anyaszínházban valódi otthonra lelhet, továbbá ha Bodor Johanna alkotói képessége kiteljesedhet, megszállottsága megfoghatat, a lelkes, sőt elhivatott társulat pedig együttmaradhat, úgy a magyar színpadi táncművészet valóban olyan új minőséggel gazdagodhat, amely – megszüntetve-megőrizve – egyszerűen mind Imre Zoltán koreográfiai-művészi tendenciáit is továbbfejleszthetné.

Kaán Zsuzsa

Káin és Ábel/Bolero

Premier és felújítás
a Magyar Fesztivál Balettnél

Két rövid lélegzetű, de frappáns darab élvezetes táncélményével gazdagodik, aki megnézi a Magyar Fesztivál Balett legújabb estjét. Az arányos szerkesztésű program – tehát az ősbemutató és a felújítás – azoknak is érdekes lehet, akik már látták-ismerik a Bolerót, azokról nem is beszélve, akik most találkoznak először a társulattal és Markó stílusával.

Mint már annyiszor, Markó Iván új táncműve szövegek könyvéhez is a Bibliából merített ötletet. A

Káin és Ábel

története, Káin testvérgyilkossága a modern balettszínpad eszközeivel elevenedett meg, de megtartotta a Biblia kereteit. Markó mindvégig egyiptomi zenei anyagot használt, mai feldolgozásban. A montázs részletei tökéletesen festették alá a táncképek atmoszféráját, és ihletően, szabad szárnyalást engedtek a koreográfus fantáziájának.

Az anya (valójában az első asszony, Éva) fiúkat szül: vajúdását anyai örömei oldják, fájdalomtát gyermekeinek látása azonnal feledteti. Káin, majd Ábel megszületését, felcseperedését hármuk kapcsolatának felvázolása követi. A lendületes *pas de trois*-ból kiderül: Káin féltékeny a testvére; nehezen viseli el, hogy anyjuk nemcsak egyedül őt szereti. Ez a kisgyermekkorai élmény motiválja a továbbiakat: a testvérek ellentéte a kamaszkori vetélkedésüket megfogalmazó, meggyőző *férfikettősben* is megmutatkozik. Káin fekete, Ábel fehér nadrágja a fiúk jellemének, karakterük ellentétének is szimbóluma. De Markó szerencsére nem elégszik meg a puszta színszimbolikával. A kettős szellemes táncanyaggal készült, amely kezdetben a „kakaskodás” humorát, s később a tragikus fordul-

latot hozó konokságot is érzékeltetni tudja. Fontos, hogy ekkor még nincs is köztük igazi konfliktus.

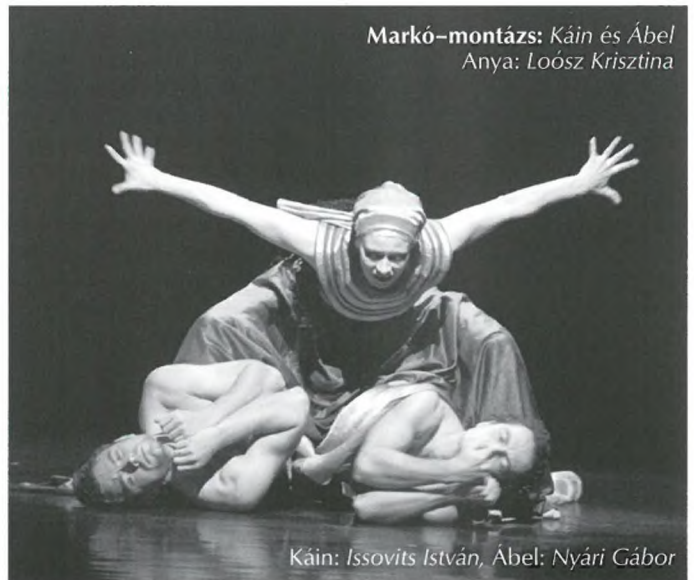
Újabb tétel: a Lány „bemutatása” következik. Idilli természetben, sziklából fakadó vízesésnél bájos nőalak fürdik, majd szolgálólányok kendőbe takarva törölve hozzák ki a habokból. A fiúk tágranyílt szemmel bámulják a tüneményt, s csakhamar „támadnak”. Káin durvábban, Ábel szelíden. A lány az utóbbihoz vonzódik: harmonikus, költői *pas de deux*-jük őszinte vallomás a tökéletes érzelmi és érzéki összetartásról. Csakhogy Káin ezt egyre nehezebben veszi tudomásul. Tébolyító *szólóban* hergeli magát, ráadásul a szolgálólányok is gúnyolják. Káin a maga szexuális vágyát ért csorbát már-már „személyiség elleni vétségként” éli meg: szinte megsemmisül testvére és a lány szerelmes boldogsága láttán. A gyilkos leszámolással nem is késlekedik: az adott pillanatban leteperi és megfojtja Ábelt. Az anya ott terem, és mindent ért, még ha elhinni alig meri is azt, ami történt. Öleli-ringatja halott fiát, de a másikat is. A gyilkost? Igen, hisz már csak ő maradt neki...

Markó Iván legújabb darabja kamara-léptekű. Összesen négy fő- és öt mellékszereplője van; nem alkalmaz tömegjeleneteket, mégis hatásos. Benne az intim hangulatok viharos, extatikus jelenségekkel váltakoznak, és jól ve-

zetik a néző szemét és gondolatait. A koreográfus kitűnő dramaturgiai érzékkel találta ki, és fűzte össze az egyes fejezeteket. Markó külön érdeme, hogy minden egyes szerepnek önálló ívet adott, mindegyik figurát pontosan kidolgozva és – tételtől-tételre – pszichikailag is értelmezve. Ennek köszönhető, hogy kamaradarabjában is dráma született, melyben a sorsfordító véletlenek játéka szükségszerűen vezetett el a bibliai végkifejlethez.

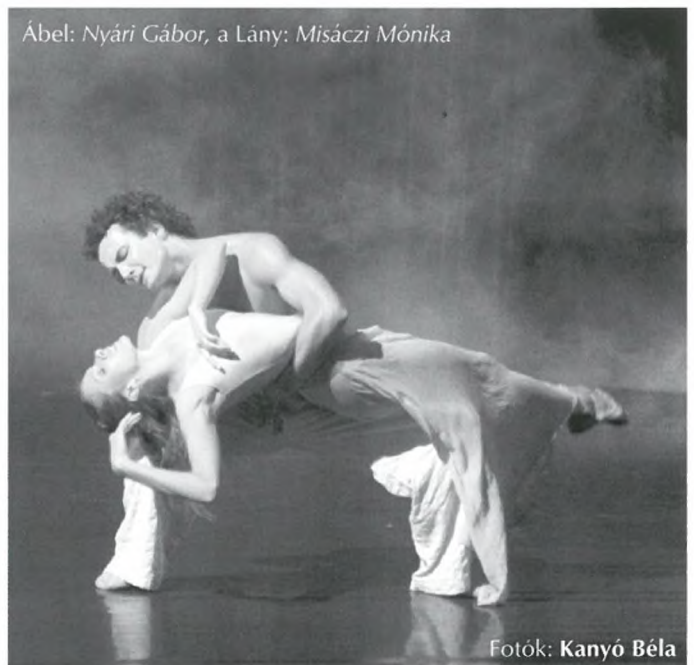
Az anyát alakító *Loósz Krisztina*, aki kisebb megszakításokkal Markó mindkét társulatában (a Győri Balettnél is, majd a Magyar Fesztivál Ba-

lettnél is) számos főszerepet táncolt el, mindig is tetszett. Megbízható, széles előadói skálán mozgó modern táncosnak ismerem, akit viszont – ezt láttam most – , művészi tapasztalata és mai egyénisége mintha egyenesen erre a szerepre predesztinált volna. Szenvedélyes Anya-formálása különös titkokat hordozott. Már a *Romantiádában* is kitűnt leplezetlen erejével, felszabadult energiáival, de ebben a szerepben, annak minden árnyalatában egy még újabb oldaláról: kifejező érzékenységéről is meggyőződtem. Örömmel írom le: *Loósz Krisztina* – táncos korosztályának – kiváló, érett művésze lett!

Markó-montázs: Káin és Ábel
Anya: Loósz Krisztina

Káin: Issovits István, Ábel: Nyári Gábor

Ábel: Nyári Gábor, a Lány: Misácsi Mónika

Fotók: Kanyó Béla

Misácsi Mónika – az ifjú lány szerepében – nimfa-szép-ségű, hamvas jelenség. Nem csoda, hogy hibátlan alakjával s plasztikus mozdulataival megbabonázza a fiúkat. A szolgálólányok jelenléte dramaturgiai-lag jól indokolt. Táncaik gazdagítják a darabot, és elmélyítik a szólisták jelenlétét.

Ami pedig a címszereplőket illeti: markáns figura *Issovits István* Káinja. Az akaratos-ság, a makacsság, a konokság megtestesítője, akiben korántsem gyilkos szenvedélyek munkálnak, sokkal inkább az elsőszülött vélt érdemei, a férfi-hiúság, a sértettség, a tehetlenség, az irigység és a szégyen. Markó már-már tragikomikus felhangokat is vitt a sze-

repbe, s ezt *Issovits* remekül érzékeltette. *Nyári Gábor* Ábelja lágyabb, de nem erőlenebb. Sőt: kirobbanó dinamizmussal ural minden helyzetet. A virgonc vetélkedésnél éppúgy, mint a lány meghódításakor. Rátermettsége, életereje meggyőző. Ám épp ez okozza vesztét. Meglehet: tehetsége és rokonszenves-sikeres habitusa az, amit Káin nemigen tud elviselni. S bár tudjuk-látjuk, Káin nem egy „angyal”, de nem is született gyilkos! Gyilkossága tehát – Markó olvasatában – csak a pillanat műve!

Berzsenyi Krisztina nagy-szerű jelmezeinek és igényes díszletének, *Szilárdi Csaba* tematikus, de hangulatos világi-

Fotók: Kanyó Béla

Markó-Ravel: *Bolero*
A Magyar Fesztivál Balett előadása
A Vágy: *Nyári Gábor*

tásának is érdemi része volt abban, hogy Markó színpadraállításában a *Káin* és *Ábel* ne pusztán a Biblia néhány sorát látványosan megelevenítő modern balett legyen, hanem ennél sokkal több: az egymást gyűlölködve megfúró-el-taposó-meglicselő, a tehetséget legszívesebben „kanál víz-be fojtó” indulatok szörnyű értelmetlensége is lelepleződjék benne és általa.

Ravel klasszikusa: a

Bolero

Markó szimfonikus feldolgozású verziójában immár harmadik felújítását éli, mégis eleven és áttűtő erejű táncmű. Ugyanúgy, mint hajdanán, a Győri Balett repertoár-darabjaként. Az 1983-as győri ősbemutató után 1995 tavaszán a *Budapest Táncegyüttes*el történt a diadalmas „visszatérés” a Magyar Állami Operaház színpadán, majd 1996-ban már a *Magyar Fesztivál Balett* társulata mutatta be a Budapesti Kongresszusi Központban. A *Vágy* szerepét azonban mindenkor táncosnő formálta meg, hiszen Markó elsőként *Ladányi Andreára* álmotdta ezt a figurát, aki 1995-ben – a *Bolero* kedvéért – szintén visszatért Markóhoz. Ő és a *Bolero* kirobbanó sikere az Operaház színpadán már egy másik generáció számára is felmutatta a markói mozdulat- és térformálás

egyéni, senki mással össze nem téveszthető jegyeit, s e koreográfia ugyancsak *klasszikusnak* mondható értékeit.

A táncmű mai formájában először a társulat mexikói turnéján került közönség elé, 2000-ben, s csak most, 2003 októberében idehaza. Ám az ötlet, mint láttuk, bevált: a *Vágy* szerepében *Nyári Gábor* harmonikus, testtrikós alakja jól érvényesül. Ravel zenéje szinte az ő testéből árad. Vonalai, karjának-törzsének íve szinte muzsikál; tánca szuggesztív, és nagy lendülettel vezényli a nyakig begombolt ruhájú fekete párok egyre izzóbb, egyre merészebb táncusáját.

Attól, hogy férfi a *Vágy*, maga a táncmű is új felhangokat kapott. Mintha – férfival az élen – erősebb, radikálisabb, konkrétabb lenne; mint ha kérelmetlenül kikövetelné magának a beteljesülést – míg a nőalak elvontabbá, jelképeesebbé tette a mondani-valót is. Ezáltal nem az eszményi, ellenállhatatlan nőideál mozdulatainak plaszticitása ejti rabul a táncosokat (és a nézőket), hanem a határozott és tudatos férfiakarat érzékisége. És ez egyáltalán nem baj, ha ez ennyire vonzó, szenvedélyes és tiszta, mint amilyennek *Nyári Gábor* alakításában láttuk.

A *Bolero* jelenlegi formájában és a Magyar Fesztivál Balett hibátlan előadásában remekül állja az idő próbáját.

Sajtótájékoztató a Belcanto étteremben

A rendező Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány képviselőjében, a kuratórium tagjai közül: Zalán Magda, Kálmán Tamás és Kaán Zsuzsa, a kuratórium elnöke

A 2003. október 15-én megtartott sajtótájékoztató szakmai és médiavendégei, valamint a médiaszponzorok képviselői

Kanyó Béla képriportja

2003. október 27.

MŰSOR:

Ünnepi köszöntő (18 óra 30')

A gála házigazdái: Kaán Zsuzsa és Kálmán Tamás

I. rész (18 óra 40 perctől 19 óra 20 percig)

AUTENTIKUS ÉS SZÍNPADI NÉPTÁNC,
KORTÁRS NÉPTÁNC, NEMZETISÉGI TÁNCOK

1. Timár Sándor: Galgamenti verbunk és forgós
(Csillagszemű Gyermektáncgyűttes)
2. Juhász Zsolt–Kneifel György: Marossárpataki táncok
(BM Duna Művészegyüttes, közreműködik a Göncöl Zenekar)
3. Zsuráfszki Zoltán: Csárdás, a kelet tangója –
Fitos Dezső, Gömöri Éva, Tompa Attila
(részlet; Budapest Táncgyűttes, közreműködik a Gázsa Zenekar)
4. Kricskovics Antal-montázs: Érzelmek áramlása
(részlet; Fáklya Horvát Művészegyüttes)
5. Timár Sándor: Rábaközi táncok (Timár Táncgyűttes)

II. rész (19 óra 45 perctől 20 óra 30 percig)

MODERN BALETT, MODERN TÁNC, KORTÁRS TÁNC

1. Egerházi Attila–Sarah Vaughan: Beszélő testek
(részlet; Pécsi Balett)
2. Delbó Balázs–Diana Crall: French Fries
– Lengyel Alexandra
(Saint Pölten-i Európa Balettakadémia)
3. Marie Brolin-Tani–Astor Piazzolla:
Machbeth – pas de deux:
– Pátkai Balázs és Sóthy Virág (Győri Balett)
4. Yorma Elo–Frédéric Chopin: Red with Me
(részlet; Pécsi Balett)
5. Venekei Mariann–Arvo Pärt: II. Fejezet –
Rujsz Edit, Gáspár Orsolya, Cserta József, Liebich Roland
(Magyar Nemzeti Balett)
6. Markó Iván–Maurice Ravel: Bolero –
(Magyar Fesztivál Balett; a Vágy: Nyári Gábor)

III. rész (20 óra 55 perctől 21 óra 25 percig)

MAZSORETT, STANDARD & LATIN TÁNCOK,
SHOWTÁNC, ARGENTIN TANGÓ

1. Novák Zsuzsa–Sousa: Mazsorett-varázs
(Supernova Mazsorettcsoport)
2. Simon Csaba-montázs: Standard mix formáció
(Ködmön Formációs Táncgyűttes)
3. Ronan Morgan: Jig-variáció – Schumicky Endre
(Ronan Morgan Autentikus Ír Szeptáncgyűttes)
4. Novák Zsuzsa-montázs: Csa-csa-csa
(Promontor Táncgyűttes)
5. Budai-Bánhidi-montázs: Argentin tangó –
Budai László és Bánhidi Petra
(argentín tangó-világbajnokok)
6. Dalotti Tibor-montázs: Voices (Botafogo Táncgyűttes)

Szerkesztette és rendezte: Kaán Zsuzsa

TÁNCPALETTA 2003

Kulturális védnök

Dr. Hiller István
a nemzeti kulturális örökség minisztere

Fővárosi védnök

Nemzetközi védnök

Gy. Németh Erzsébet
MSZP frakcióvezető

Kovács László
külügyminiszter

Szakmai védnökök

Szinetár Miklós
a Magyar Állami Operaház
főigazgatója

Seregi László
a Magyar Állami Operaház
vezető koreográfusa

*A Magyar Köztársaság
Miniszterelnöke*

**TÁNCPALETTA 2003.
XIII. Magyar Sztárgála az Operában**

Hölgyeim és Uraim!

Annak a kultúrának, nyelvnek, nemzetnek biztos a jövője, amely nem pusztán számba veszi, de gazdagítja is a maga hagyományait. Azzal, hogy Magyarország 2004-ben immár formálisan is tagja lesz az Európai Uniónak, magyarok nemzedékeinek álma válik valóra: hazánk visszatérhet oda, ahová szellemében és lelkében mindig is tartozott.

A magyarság ezeréves történelmét és kultúráját, találékonyságát és tudását viszi az európai közösségbe. Őriznünk, gazdagítanunk kell ezt a szellemi örökséget, meg kell osztanunk a többi európai nemzettel, és nyitottnak kell lennünk más országok és kontinensek kultúrájára, művészetére.

A zene és a tánc talán maga az a tökéletes, közös nyelv, amelyet minden ember ért, és amely a földkerekség minden nemzetét, minden polgárát egyetlen hatalmas közösség tagjává teszi. Ezért tartom különösen fontosnak a Nemzetközi Tánc és Kultúra Alapítvány által szervezett TÁNCPALETTA 2003 sztárgálát. A zene és a tánc a béke, a harmónia és az egyetértés szimbóluma is egyben. A Gála elsősorban a szakma ünnepe és dicsérete, de szervesen hozzátartozik hazánk és Európa kulturális életének nevezetességeihez. Biztos vagyok abban, hogy a nemzetközileg ismert és elismert művészek által bemutatott táncok, a legújabb koreográfiák felvonultatása, a táncművészet teljes egészét felölelő gálaest, feledhetetlen pillanatokkal ajándékozta meg az azon résztvevőket.

Köszöntöm a Gála szereplőit és ehhez a csodálatos estéhez mindenkinek élményteli szórakozást kívánok!

Budapest, 2003. október 27.

A handwritten signature in blue ink, which appears to read "Medgyessy Péter". The signature is fluid and cursive, written over a white background.

Dr. Medgyessy Péter
a Magyar Köztársaság miniszterelnöke

Az est házigazdái:
Kaán Zsuzsa és Kálmán Tamás

I. rész

AUTENTIKUS ÉS SZÍNPADI NÉPTÁNC, KORTÁRS NÉPTÁNC, NEMZETISÉGI TÁNCOK

A műsor első részét a *Csillagszemű* gyermektáncosai kezdték, akik – hazánkat képviselve – még a Japán császár előtt is táncoltak. Autóbalesetük ellenére, s még hozzá – vadonatúj koreográfiával – fellépett a *BM Duna Művészegyüttes*. Amerikai turné-programjának részletét hozta el a *Budapest Táncegyüttes*. Legújabb darabjának részletét mutatta be a *Fáklya Horvát Művészegyüttes*. Itt és most – immár 20 pár produkciójával debütált – a kamara táncegyüttesből nagyegyüttesé avanszált *Timár Táncegyüttes*.

MODERN BALETT, MODERN TÁNC, KORTÁRS TÁNC

A második részben az idei év terméséből hozott két tételt a Pécsi Balett – ezzel a társulat jelenlegi kettős arculatát is bemutatta. Legújabb premierjük legszebb részletét, a szerelmi kettőst táncolták el a Győri Balett szólistái. A 14 éves Lengyel Alexandra, aki nyá-

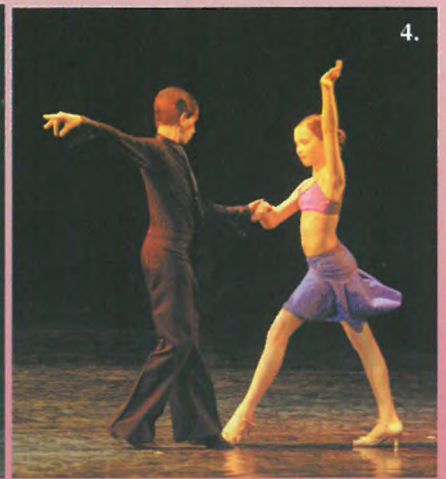

ron bejutott a New York-i Nemzetközi Balettverseny középdöntőjébe, egyenesen Saint-Pöltenből érkezett. Az idei kanadai Nemzetközi Koreográfusverseny I. díjas alkotásának operaházi premierjét tartotta a Magyar Nemzeti Balett Stúdiója. A Táncpaletták történetében végül először lépett fel a Magyar Fesztivál Balett, a frissen felújított Ravel-Boleroval!

MAZSORETT, STANDARD & LATIN TÁNCOK, SHOWTÁNC, ARGENTIN TANGÓ

A III. részt az idén is a könnyű műzsának szenteltük. Bemutkoztak a *Supernova* és a *Promontor Táncgyűttes* ifjúsági I. díjas táncosai. Fellépett a *Ködmön*, a standard táncok kiváló bajnokcsapata Miskolcraól, a kilencéves *Schumiczky Endre*, aki Dublinban több kategóriában is ezüstérmet szerzett, de *Budai László* és *Bánhidi Petra*: az argentin tango világbajnok-párosa is. Az estet az oly népszerű *Botafogo Együttes* szintén új produkciója zárta.

A gála kiemelt kulturális támogatói:

A gála támogatói:

Audi, Dr. Bárándy György, Gutenberg Press, HOTELEPROGRAM, Japán Coop Kft., Klapka György, Servus BUDAPEST, Vizion Internet

Koccintás Mandúr Lászlóval, a gála díszvendégével, a Magyar Országgyűlés alelnökével és dr. Harsányi Lászlóval, a Nemzeti Kulturális Alapprogram elnökével

A gála szakmai és közéleti vendégei, szponzorai az Operaház nézőterén és a fogadáson

Kortárs néptáncest - 2003

Hagyományaihoz híven, november elején, immár kilencedik alkalommal rendezték meg a *Kortárs néptáncestet*, ezúttal a Pesti Magyar Színházban. A *Diószegi László* által szerkesztett program egy mű kivételével a közelmúlt új koreográfiáiból adott izelítőt. Az est során bemutatkozó nyolc alkotó közül egyesek a néptánc gazdag motívumkincsét tekintik alapagnak. Anyanyelvként építkeznek elemeiből, a mondanivalóhoz igazítva s fűzve újjá a hagyományos motívumokat. Mások azonban e mozgásvilág helyett új formákat keresnek.

A program *Zsuráfszki Zoltán: Visszatekintés* című darabjával kezdődött. Egyes tételei különálló művekként, más-más időpontban születtek, ám így összefűzve is érdekes „történelmi” együttest alkottak. Az 1848-49-es szabadságharc bukására emlékező *Honvéd sirató* – Kaszás Attila szavalatával – méltóságtel-

jes tisztelegés volt a neves és névtelen áldozatok emléke előtt. A Kiss Ferenc zenéjére készült *Régi szép idők* német táncaival, a huszadik század elejét idéző ruháival kedves, vidám színlöklént jelent meg a *Budapest Táncegyüttes* két komorabb tánca között. Zárótételként a *Vendégek jövetele* című, Nagy László versére ké-

szült művet láthattuk, *Fitos Dezső* előadásában.

A sárral mosakodó, önmagával és mázsás súlyokkal (zsákokkal) tusakodó férfialak színpadi viadalát a kétszer is elhangzó vers szövege egyszerre kíséri, értelmezi és magyarázza. Ám a versben örvénylő szimbolikus látások még kétszeres meghallgatás után sem bizonyos, hogy érthetővé váltak mindenki számára a nézőtérben, hiszen a közönség jórészenek a színpadon megjelenített (rém)látomás már „emlékeiben sem ismerős”. Öröndetes, hogy ennyi fiatal érdeklődő töltötte meg a színházat, ugyanakkor egyértelmű, hogy már csak miattuk is, érdemes volna a „nagy” és a „középnemzedék” koreográfiáinak rendszeres felújítását felvállalni, hiszen a fiatalabb generációk másutt e művekkel aligha találkozhatnak.

Juhász Zsolt: Egyedül című koreográfiája a *Szeged Táncegyüttes* előadásában került színre. A fehérbe öltözött együttes és a vörös inges fiú konfliktusa feloldhatatlannak bizonyult. Egy-egy jelzésszerű mozzanaton túl (például nem

akar betagozódni a többiek egyöntetűségébe, másképp forgatná szerelmét stb.) azonban nincsen kellő indoklása a fiú kirekesztettségének. Az ellentét megformálása így inkább melankolikus lett, mint drámai.

Szintén *Juhász Zsolt* készítette a szegediek másik darabját is, a *Ghymes* együttes *Ej, de igen nagy kár* című dalára. A bőröndök és ballonkabátok által jelzett pályaudvari helyszín már-már kortárs néptáncos „toposz”, az *Egyedül* kiemelkedő táncos részleteihez képest azonban ebben a darabban kevesebb ötletet és szép megoldást láthattunk.

En, meg én, meg Te, illetve *Hitfelejtők* címmel *Turi Endrőtől* is két koreográfiát mutattak be, ezúttal a kaposvári *Somogy Táncegyüttes* táncosai. Míg az előbbiben a két fiú és egy lány jelenetében elsősorban kontaktánc-elemekkel dolgoztak, addig a *Hitfelejtők* a hagyományosabb, néptánc alapú formáláshoz állt közelebb. Itt inkább a zeneválasztás (francia) különösége érvényesült. Az *En, meg én, meg Te* témája talán „küzdelem a lányért”, illetve „a lány dilemmája” lehetne, ám

Kricskovics-montázs: Érzelmek áramlása
(Képünk a társulat operaházi fellépésén készült a TÁNCPALETTA 2003 alkalmával)
Fotó: Kanyó Béla

érzelmileg mintha kívül maradtak volna az egészből: maradt a tánctechnika, az egyébként látványos, ötletes megoldások együttese.

Az érzelmi kifejezés hiányával viszont egyáltalán nem vádolható a Fáklya Horvát Művészegyüttes új tánca, Kricskovics Antal koreográfiája, amelynek már a címe is: *Érzelmek áramlása*. Az égbe kiáltó táncosok döbbenetes hatású, erőteljes látványa nyitó és záró képként is elénk tárult. A hét fiú jelenetében az állatvilágból kölcsönzött riadt, tapogató, kereső mozdulatoktól kezdve az emberi összefogást szimbolizáló körtáncig – változatos mozgásvilágokkal találkozunk. Ugyanakkor a megfélemlítettségétől az odaadásig, a diadalittasságtól a felszabadult örömgig, néhány perc alatt is nagyon széles spektrumon játszik az érzelmekkel a koreográfus (ráadásul mesterfokos). Hiányzik viszont az összefogott történet, a dramaturgia. Kricskovics más műveinél a bibliai vagy antik görög alap-történet nemcsak a nézőnek nyújt jó fogódzót az értelmezéshez, hanem a szerzőnek is a formáláshoz. Ám, ha az alkotónak nem volt más szándéka, mint az emberi érzelmek legsötétebb és legragyogóbb színeit (ezek összejátszását, egymásba olvadását és szét-hullását) megfesteni, akkor ez sikerült is neki.

Jön a Balt Orient címmel Diószegi László koreográfiája-

val a *Válaszút Táncegyüttes* nyitotta az est második részét. Jól szerkesztett, összefogott, valóban pergő, sodró lendületű, egyéniségeket is felvillantó táncukkal nagyszerű alaphangulatot teremtettek a további művek számára. Érdeemes azonban elidőznünk egy kicsit újra a helyszínválasztásnál. Az utóbbi évtizedben igen megszorodott a vonathoz, illetve pályaudvarhoz kötődő koreográfiák száma. Ez egyrészt a Táncművészeti Főiskolán tanító Janek József: *Vonat* című munkája hatásának s emlékének tulajdonítható (*Fekete Hedvig* vagy *Román Sándor* esetében), másrészt viszont aligha tagadható, hogy Diószegi vasútállomásokhoz való vonzódása mára úgyszólván „iskolát teremtett”. Alig akad olyan valamire való együttes, amely ne alkalmazná, vagy idézné fel egy-egy táncában ezt a helyszínt. (?)

A székesfehérvári *Alba Regia Táncegyüttes* által bemutatott *Dödölle (Aki nem lép egyszerre)* című, *Gálber Attila* által koreografált darab kétségkívül az est legnagyobb sikerét jelentette. A magyar férfítáncok nagyon emberi, mondhatni „testközeli”, ironikus – és az öniróniától sem visszarettenő – bemutatása már önmagában is figyelemre méltó. Ami azonban további, külön erőssége volt a darabnak, az a zenekar jelenléte: az egyetlen mű volt az est folyamán, amelyhez élő zene csendült

fel. Nem is maradt el a hatása.

Csurák Ildikó és a nyíregyházi *Figurás Táncegyüttes*: *Ók* vagy *mi* című kedves darabja a januári *Antológia* után ismét magával ragadta a közönséget. A Pinokkióhoz hasonlóan életre kelő bábuk ezúttal marionett-figurák. A leleményes kiváló, s a négy táncos is nagyszerű teljesítményt nyújt.

Az est zárószámaként a *Dunaújváros Táncszínháza* előadásában *Rácz Attila* művét láthattuk *Különóra, avagy fekete rinocéroszok tavaszi vonulása* címmel. A darab során korzikai és román népdalfeldolgozások, valamint különböző prózai szövegek hangzottak el, már komolyabb színészi előadókésztséget kívánó jelenetek mellett. A mű táncos részei azonban mind ötletben, mind virtuozításban elmaradtak mögöttük. Egy-egy jól sikerült táncjeleneten kívül (például amikor a szekrényből elővánszorgó nyomorultak előkapván egy-egy feketés csészét, kevergetik, majd felhajtják, s a színpad egy csapásra megtelik vitalitással) a nézőben sokkal erőteljesebben maradtak meg a szöveges részletek. A szavalókórus-jelenet például a végsőkig próbára tette a közönség türelmét.

Bár *Rácz Attila* eszközei a brechti színházra emlékeztetnek, darabja szórakoztat ugyan, de nem ad módot sem áhitatra, sem katarzisa, mint ahogyan azt a közönség „el-

várná”. A kortárs jelzőt senki nem vonná kétségbe e darab kapcsán, ám komolyan felmerül a kérdés: vajon mitől néptánc? Mert ez a táncszínház annak idején néptáncosokból szerveződött? Ennek alapján nyugodt szívvel műsorára tűzhetné a *Kortárs néptánc* est mondjuk a Közép-Európa Táncszínház, vagy akár a Szegedi Kortárs Balett bármelyik darabját is! *Rácz Attila* koreográfiájában ugyanis még nyomokban sem igen fedeztetünk fel néptánc elemeket. Az általa alkalmazott, kísérletező új mozgásvilág egyelőre ötletszerű (igaz, olykor nagyon egyedül!), de formálása mégsem mutat egyéni táncnyelv kialakulása felé – ellenében a fent említett műhelyekkel.

Az est során látott művek egy dologban tűnnek közösnek, s ez sajnos nem az, amelyre a műsor szórólapja ráirányítja a figyelmet: azaz, hogy az alkotók a népművészetet, a néptáncot tekintenek kiindulási pontnak.

A bemutatott darabok legfőbb abban találkoznak, hogy egytől egyig néptánc-együttesek műhelyeiben és néptáncos iskolázott előadókra készültek.

A felvetődő problémák, az elgondolkodtató kérdések ellenére is elmondhatjuk: az utóbbi néhány év legszínvonalasabb *Kortárs néptánc*-estjét láthattuk.

M. Nagy Emese

Kedves Olvasóink!

Kérjük Önöket, hogy 2004-ben is segítsék a **TÁNCMŰVÉSZET** című szaklapot kiadó közhasznú alapítványt. Adójuk 1%-ának odaítélésekor döntsenek a Nemzetközi Tánc-és Kultúra Alapítvány javára. Mellékelten a pontos kitöltési mintát tesszük közzé.

Köszönettel:
a Kuratórium

RENDELKEZŐ NYILATKOZAT A BEFIZETETT ADÓ EGY SZÁZALÉKÁRÓL

A kedvezményezett adószáma:

1 8 0 8 9 9 6 5 - 2 - 4 1

A kedvezményezett neve:

Ennek kitöltése nem kötelező.

Nemzetközi Tánc- és Kultúra Alapítvány

TUDNIVALÓK!

Ezt a nyilatkozatot csak akkor töltsé ki, ha valamely társadalmi szervezet, alapítvány vagy külön nevesített intézmény, elkülönített alap javára kíván rendelkezni.

A nyilatkozatot tegye egy olyan postai szabvány méretű borítékba, amely e lap méretét csak annyiban haladja meg, hogy abba a nyilatkozat elhelyezhető legyen.

FONTOS!

A rendelkezés csak akkor érvényes és teljesíthető, ha a nyilatkozaton a kedvezményezett adószámát, a borítékon pedig az **ÖN NEVÉT, LAKCÍMÉT ÉS AZ ADÓAZONOSÍTÓ JELÉT** pontosan tünteti fel.

Látogassa Ön is a Táncművészet új honlapját!

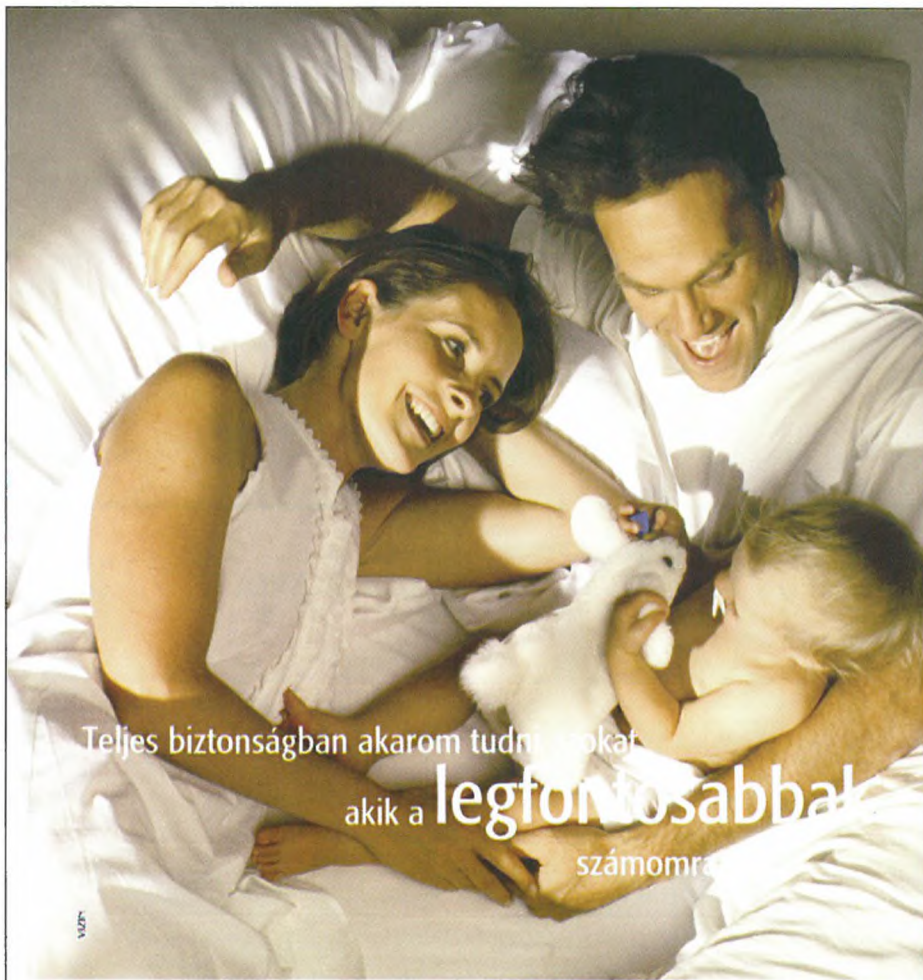
TÁNC

m ű v é s z e t
d a n c e a r t

web: www.tancmuveszet.hu • www.danceart.hu

A TÁNCMŰVÉSZET internetes honlapjának fenntartója és támogatója:

VIZION SZÁMÍTÁSTECHNIKA ÉS INTERNET • Mobil: 06-30-25-29-255

Teljes biztonságban akarom tudni a kockákat

akik a **legfontosabbak**
számomra

2002-ben bevezetésre került az élet-, baleset- és egészségbiztosítási elemekből álló csoportos személybiztosítási termékünk. Ezzel a biztosítással a munkáltatók kedvező áron - az adózási szabályok nyújtotta előnyöket is kihasználva - értékes többletjuttatásban részesíthetik munkavállalóikat, és bármilyen váratlan baleset, betegség vagy tragédia esetén azonnali anyagi segítséget nyújthatnak munkatársaik vagy családjuk számára. Keresse Fűzy Endre kollégánkat, aki személyes tanácsadással segíti döntésében. Fűzy Endre: 30/2852774

A hazai piac vezető biztosítójaként és az Allianz Csoport tagjaként az életbiztosítások területén is azon dolgozunk, hogy az Ön és családja javára kamatoztassuk a csoport több mint 75 országban összegyűjtött befektetési tapasztalatait, nemzetközi szaktudását. Termékeink nem mások, mint az Ön személyes igényeire nyújtott megoldások. Bizonyított hozam teljesítményünk, a különböző élethelyzetekhez igazodó díj-fizetési lehetőségeink és változatos szolgáltatásaink az életpálya minden szakaszán gondoskodnak az Ön és szerettei biztonságáért. **Allianz Hungária életbiztosítások – Együtt, szövetségben**

Allianz
Hungária

Társaságunk „A legmegbízhatóbb márka Magyarországon”. (Reader's Digest reprezentatív kutatás 2003. biztosítói kategória)

A „Coppélia” felújítása

A Harangozó-premier eredeti kritikája 1953-ban*

1870 óta él a világ balettszínpadjain a *Coppélia*. Párizsban mutatták be először s az egyik táncművész megállapítása szerint a késői romantika és a

francia játékoság hozta létre.

A szöveg E. T. A. Hoffmann fantasztikus meséje nyomán készült. Róla írja Lukács György, hogy az ő írása-

iban tűnnek ki legerősebben a késői német romantika elmentmondásai. Alkotásmódja romantikus, de képes arra, hogy megragadja a kor leglényegesebb fejlődési tendenciáit és szuggesztíven, egyfajta realitással ábrázolja. Harcol a kezdődő német kapitalizmus feltételei között alakuló német nyárspolgáriság és ezen keresztül a társadalom elembertelenedése

ellen. Írásaiban kísérteties, borzalmas, fantasztikus elemeken keresztül az új polgári társadalom reális képe és kritikája mégis kibontakozik.

A balett eredeti szövegválogója (*Nuitter, 1870*) feldolgozta a hoffmanni mese fantasztikus, misztikus elemeit is. Ez nagyon jól megért a XIX. század második felében már konvenciókba hanyatló, külsőséges hatásokra építő francia balett törekvéseivel. Mégis épp a hoffmanni novella *realitásának* köszönhető, hogy a francia balettszínpad akkori alkotásai közül a *Coppélia* kiemelkedett valóságos meseszövevével. *Delibes* zenéje egyszerű dallamvezetése mellett is „a kifejező” balettet tüzi ki célul maga elé a látványos balettel szemben. Azok közé a zeneszerzők közé tartozik, akik a XIX. század második felének francia zenei színházába a nemzeti tánc friss áramlatát viszik be. Ilyen szempontból is jelentős alkotása a *Coppélia*.

Harangozó Gyula az eredeti mesét bizonyos mértékig megváltoztatta. Különösen nagy érdeme, hogy kikerüli az eredeti szöveg misztikus, fantasztikus elemeit, és a cselekményben benne rejlő realitást igyekszik még erősebben megragadni, kibontani. Majdnem teljes sikerrel törekedett a cselekmény logikus felépítésére.

Kibővíti a cselekményt; a *Coppéliából* háromfelvonásos nagy balettet alkot. A harmadik felvonás a felújításban már nem a szokványos befejezés, a konfliktus megoldása és a cselekmény lezárása után következő nagy, befejező *divertissement*: *Harangozó Gyula* átviszi a cselekmény kibontását a harmadik felvonásba és ennek táncjai a pusztán látványosság helyett így tartalmat kapnak.

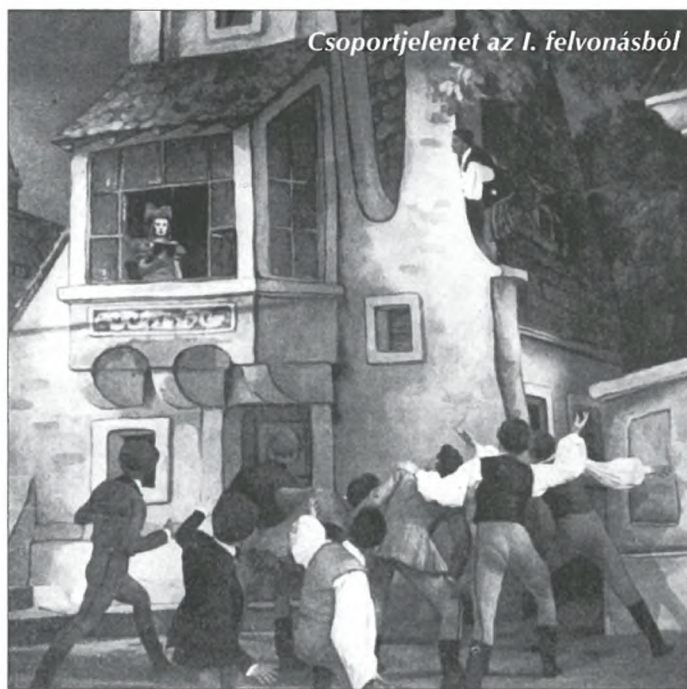
*A 2003. október végi operaházi felújítás kritikáját megelőzően – Olvasóink kedvéért, és igazi kuriózumként – közöljük a TÁNCMŰVÉSZET 1953. évi premierkritikáját. – A szerk.

Táncművészet

1953. MÁJUS

Lapunk e régi számának címlapján: Coppélius mester szerepében *Harangozó Gyula* (Magyar Fotó – Várkonyi felv.)

Csoportjelenet az I. felvonásból

Harangozó koreográfiai elképzeléséhez Kenessey Jenő kitűnő munkával Delibes más műveiből (*Jean de Nivelle, Naila*) kiegészítette és részben áthangszerelte a *Coppélia* zenéjét.

A balettfelújítás mondanivalója: a különc, a környezetétől idegen, magányos Coppélius ellensége az ifjúságnak, az életnek, a társadalomnak, amely vérbő életerejével, harsogó jókedvével, lendületes fiatalságával, a szerelem erejével legyőzi, kikacagja s magából kivetíti őt.

Ezt a mondanivalót Harangozó Gyula koreográfiája a komikus balett eszközeivel fejezi ki. Böven alkalmazza a játékos, a groteszkül humoros elemeket. Az egészséges, kedves humor számtalan apró részletben nyilvánul meg, át- meg átszövi a cselekményt s derűt keltő hatásával így az előadás egyik legnagyobb értéke. A felújítást a kifogyhatatlan „harangozói” ötletek áradó gazdagsága is jellemzi. Ezt az ötletgazdagságot nagy tetszéssel fogadja a balett közönsége mindenütt, ahol a cselekmény előrevitelét, gazdagítását, a mondanivaló kifejtését szolgálja. Helyenként azonban az ötletek öncélúvá válnak (például a második fel-

vonásban a Coppélius szobájába belopódzó lányok remegő kezének a megjelenése, ami kissé érthetetlen, nem azt fejezi ki, ami a célja lenne, s így csak formai megoldás marad). A *szólótáncokat*, a *pas de deux*-ket gyakran a bravúrig felfokozott virtuozitás jellemzi. Változatosan követik egymást a klasszikus és a nemzeti karaktertáncok. A cselekmény világos megértésében jelentős szerepet kap az a sajátos *táncos pantomim*, amely Harangozó Gyula eddigi koreográfiájának is jellemző pozitívuma volt.

A *Coppélia* felújításával Harangozó Gyula és munkatársa, Hamala Irén nagyhatású alkotással gazdagították az Operaház balettkarának repertoárját. Nagy érdeme ennek az előadásnak, hogy estéről estére jókedvű kacagást, a játék keltett derűs hangulatot vált ki nézőiből.

Harangozó Gyula gazdag alkotó fantáziája és alkotómódszere a kitűnő eredmények mellett magában rejt bizonyos hibákat is, amelyekre épp a magyar balett előtt álló további nagy feladatok és az állandó fejlődés érdekében szeretnénk felhívni a figyelmet. Az egyik hiba, hogy a koreográfus nem tud lemondani sem a cselek-

ményben, sem magukban a táncokban az ötletgazdagság okozta *halmozásról*, a túlságig vivő *komplikálásról*. A másik hiba, hogy nem egy helyen megelégszik a táncosok *illusztráló* gesztusaival az *életszerűség*, az *emberábrázolás belső ereje helyett*; ennek oka nyilván betanító módszerében rejlik. Mindkét hiba egy forrásból fakad: Harangozó *állásfoglalása*, *kritikája a coppéliusi magatartás felé nem elég éles*, *nem elég következetes*; helyenként kissé lemond arról, hogy a balett realitását mélyebben megragadja, hogy szereplőinek mélyebb emberábrázolásra adjon lehetőséget s legfőképp, az a törekvés érződik, hogy a *néző pusztá gyönyörködtetését*, a játék hatásságát fölébe helyezze annak a végső művészi célnak, hogy a gyönyörködtetésen túl mindig *állásfoglalásra készteszen a jó mellett*, a *rossz ellenében*. Hiszen ez az állásfoglalás nem kívülről belemagyarázott elvek hatása, hanem magából a műből, az előadásból kell, hogy kibontakozzék.

A *Coppélia* kitűnő kvalitásokkal rendelkezik, ha hibáival és erényeivel tennék mérlegre, a bírálóban, hogy nem kíván-e lehetetlent a koreográfustól, amikor a múlt század utolsó harmadának külsőségekre hajló balettje (még ha ezek közt a legrealisabb is!) felújítása során épp azt bírálja, ami külsőséges s csak részben tekinthető a koreográfus hibájának, részben a mű adottságaiból következik. S az is félrevezető lenne, ha korunk mai problémáit kérnők számon a *Coppéliától*; bár feltétlen igaz, hogy minden felújításban is a *mi korunk művészeinek munkája*, valamiképp a mi meggyőződésünk is benne

van, kisugárzik. Éppen ezért a *felújítás valójában: új alkotás!*

A táncok koreográfiai megoldását és az egyes alakításokat a továbbiakban nem választjuk el egymástól. A táncok és az alakítások együtt mutatják meg, hogy mennyire sikerült kidomborítani a *Coppélia* mondanivalóját.

A balett mondanivalójának kidomborítását különösen segíti *Coppélius figurájának* színrevivője: maga *Harangozó Gyula*. Újabb feledhetetlen alakítása ez, amellyel ismét bebizonyítja, hogy *jellemábrázoló tehetséggel*. Különleges művészi képessége van Harangozónak arra, hogy a táncos pantomim eszközeivel, néhány gesztussal, tartásával, mozgásának ritmusával s nem utolsósorban kitűnő maszkjával alaposan jellemezze és a nézőhöz egészen közel hozza az alakot, ez esetben Coppéliust.

Chaplin esett, kispolgári alakjai jutnak eszünkbe Coppéliusáról. Sokrétűen, gazdagon ábrázolja. Nem fogjuk elfelejteni, amint esetlenül, magabazárkóztotlan megjelenik, amint komikus groteskséggel keresi a kulcsát – gyanakvását, amint egyre gyorsabban oszon háza felé s közben gyanújában, hogy otthonában lehet valaki, egyre bizonyosabbá válva hatalmas ugrással veti be magát házának ajtaján –, kétségbeesését és dühét titkáinak leleplezése felett, afelett, hogy óvott, elzárt birodalmába behatoltak, – mániakus, szenvedélyes munkáját babáján –, kárörömét, gonosz bosszúját, gyavaságát. Amikor Ferenc a második felvonás végén összetöri legkedvesebb babáit és elviszi Coppéliát, akkor mint a kincsétől megfosztott „fösvény”, örvöng. S végül feljegyezzük felejthetetlen monológját a harmadik felvonásban, amikor a második felvonás egész tartalmát néhány gesztussal elmeséli, hogy kárát elpanaszolja.

Alakítása emberi – ha eltorzult emberi vonásokat ábrázol is –, gazdag, átélt, meggyőző. Előadásmódja – amely bizonyos mértékig él az improvizálás eszközével s előadásról előadásra más-ként színezi, formálja szerepét anélkül, hogy az alak törést szenvedne – a *com-media dell'arte* módszerét idézi fel.

Harangozó Coppélius figurája azonban nem egyértelműen gyűlöletes. Inkább tragikomikus. Gyakran válik játékosná, kedvessé, humorossá. Néhanyszor inkább kedveljük, semmint gyűlöl-nénk, s kicsit sajnáljuk, ahe-lyett, hogy szívből kikacag-nánk.

Rab István Ference az in-kább még gyermek, mint ifjú legény, aki épp ártatlan kí-váncsiságból, kamaszos vir-tusból bonyolódik a konfliktust okozó kalandba és Cop-pélius hálójába. Alakítása őszinte, átélt, különösen a második felvonástól kezdve. Az elsőkben nem elég határo-zottan rajzolódna ki jellem-vonásai. Ferenc és Swanilda (*Kováts Nóra*) alakját a kore-ográfus a két kitűnő táncos bravúros technikai tudására építette fel. A *maximális vir-tuozitást* hozza ki belőlük. Mindketten páratlan techni-kai teljesítményt és művészi élményt nyújtanak.

Épp ez a rendkívül nagy (és ezért helyenként bizony öncélúságba tévedő) techni-kai követelmény az oka, hogy a másik szereposztás-ban, ahol ilyenfokú technikai felkészültséggel nem rendel-kezik a két főszereplő, alakí-tásuk szükségszerűen vala-mivel szürkébb, gyengébb hatású. Pedig mindkét sze-replő, *Pásztor Vera* és *Vashegyi Ernő* bebizonyította, hogy alakításuk végiggon-dolt, kidolgozott, belülről fakad. Különösen megnyerő *Pásztor Vera*, aki elmélyült játékkal, jellemző erővel állít-ja elénk *Swanilda* kedves, kislányos alakját. *Vashegyi Ernő* azonban szívesebben látjuk *A hatyúk tava*, a *Bah-csiszeráji szökőkút* drámai szerepeiben, amelyek egyé-

niségének jobban megfelel-nek.

A szólótáncok közül ki kell emelni a spanyol tánc nagyszerű koreográfiáját. Különösen *Kováts Nóra* old-ja meg kitűnően, pedig nem könnyű feladat maszkkal az arcán a tánc tüzes szenved-élyességét érzékeltetnie.

Az első felvonásban ked-ves, hangulatos a *Coppélia*-keringő, amelyet mindkét táncosnő, *Kováts Nóra* és *Pásztor Vera*, más-más mó-don, de szépen old meg. A második és harmadik felvo-nás babatánca ügyes kore-ográfia, s *Maros Éva* és *Rácz Boriska* nagyszerűen alakít-ják nem könnyű szerepüket. Kitűnő *Swanilda* babatánca is. Jól érzékelteti a koreográ-fus az ugyancsak bábos, de étellel teli táncsal, hogy már a *Coppélia* maszkjába bújt élő ember, *Swanilda* alakítja a bábút.

Az első felvonásbeli *pas de deux* azonban túlszűfolt. Az emeléssel való kezdés öncélúnak, erőltetettnek hat, hiszen addig még nem sike-rült a koreográfusnak a két főszereplőt úgy exponálnia, hogy a néző valóban őszin-te, nagy párosszal telinek érezhesse ezt a táncot. Ezek a formák pedig legalábbis ilyen telítettséget követelné-nek meg. Zavaró körülmény még az is, hogy olyan ez a tánc (s ez még néhány más tánc hibája is), mint a mon-dat, amelyben nincsenek kö-tőszavak. Hiányzanak vagy nem eléggé simák az átme-netek, az emelések, az egyes mozdulatok között, és ez a tánc harmóniájának ro-vására megy.

Nem érezzük ilyenek a harmadik felvonás *pas de deux*-jét, ahol a kibékülésből fakadó bensőséges, érzéssel teli táncban hitelesen, szé-pen simul össze a bravúros forma a mélyebb tartalom-mal.

Különösen jól oldják meg ezt a táncot *Kováts Nóra* és *Rab István*. A két szólista harmadik felvonásbeli variá-cióit is ki kell emelnünk. *Rab István* határtalannak látszó ugrás- és forgástechnikájá-

Kováts Nóra és Rab István

nak bemutatására adnak le-hetőseget ezek a táncok. S *Rab István* nagy művészetét dicséri, hogy közben nem veszít a kifejezés erejéből, érzéssel telítettségből sem. Ebben a felvonásban a tech-nika és a mondanivaló a két főszereplő táncaiban egy-ségre forr.

A szólótáncokon keresz-tül a balett főszereplőit is-mertük meg. A csoporttánc-cok, mind a klasszikus balett-számok, mind a karaktertánc-cok, a lengyel városka társa-dalmának hangját, vélemé-nyét kell, hogy számunkra ki-fejazzék. Tulajdonképpen mindnyájunknak az életet, az ifjúságot, a haladást kelle-ne képviselniük *Coppéli*-usszal szemben.

Ilyen szempontból is ki-emelkedik a csoporttáncok közül a harmadik felvonás mazurkája. Ez a tánc lendü-letességével, élettől, ifjúságtól duzzadó erejével, sodró kavargásával legerősebben fejezi ki az élettől távoli Cop-pélius és az életteli valóság ellentétét.

A többi csoporttáncról azonban nem minden eset-ben mondhatjuk el ugya-nezt. A koreográfus nem eléggé aknázza ki ezeket a táncokat olyan szempont-ból, hogy erősítse velük a *Coppélia* mondanivalóját, s

minden tánc valóban erőtel-jes reagálás legyen a főhő-sök közötti konfliktus és a ki-bontakozás eseményeire. Formailag sem hibátlanok. A klasszikus táncokban, akár az első felvonásbeli barát-nők táncaira, akár a harma-dik felvonásbeli táncverseny balettprodukcójára, akár a fináléra gondolunk, már bán-tóbban jelentkezik a *túlszű-foltság* okozta kapkodás és a sima átmenetek hiánya. Különösen zavaróak pedig a *tablók*, ahol a bravúros és változatos emelések kedvé-ért a koreográfus feláldozza a balett szépségét, a klasszi-kus női mozgás harmóniáját. Bántó látvány az égnek emelt lábbal partnere vállá-ba görcsösen kapaszkodó táncosnő, még átmeneti pil-lanatra is – nem hogy egy tabló megnyújtott exponálá-sában.

Bármennyire kívánja a ze-ne, a koreográfia összes tab-lóját, még a legvégsőt is, re-vidéálni kellene, és inkább más olyan megoldással he-lyettesíteni, ami jobban fe-jezi az *életszerűséget* és nem állítja meg, nem merevíti meg – ha egy pillanatra is – a cselekményt.

A magyar tánc az egyet-len jelenet, amelyet nem si-került valamilyen rövid kis in-doklással a cselekménybe il-

leszteni. Váratlanul, anélkül, hogy szerepük volna a cselekmény előrevitelében, táncra perdülnek a lengyel városkában állomásozó magyar katonák. Az eredeti szöveggény sem indokolja mással, mint hogy még egy nemzeti karaktertáncsal gazdagodjék a balett. De épp, mert Harangozó felújításában a cselekménynek végig valóságosága, logikus indoklottsága van, még jobban feltűnik ez az indokolatlan tánc. Formai szempontból sem szerencsés megoldás. Sem a zene, sem a koreográfus nem tudta megfogni a magyar tánc nemzeti jellegét; talán megengedné még a zene, hogy nyugodtabbra, keményebbre fogva, kevesebb motívummal kevésbé kapkodóvá legyen ez a tánc. Így azonban inkább zavar, semmint gyönyörködtet. Érdemes lenne kijavítani, hiszen a mi szemünkben a *Coppéliának*, illetve Delibes zenéjének történetileg különleges érdekessége ez a magyar tánc.

Az említett táncokon kívül igen sok pantomimikus tánc vagy táncos pantomim van a *Coppélia* felújításban. Elmondtuk már, hogy Harangozó Gyula ezeknek különösen nagy mestere és saját szerepében művészi példaképe. Nagy szerepet kapnak ezek a pantomimikus táncos jelenetek a balett cselekményének világos kifejtésében, megértésében. Elragadóan kedves például az első felvonásbeli fiúk tánca, amint többször is igyekeznek megközelíteni Coppéliát. S feledhetetlen a második felvonásban a Ferenc és Coppélius között lejátszó pantomim, amelyben az ifjúság és az eltorzult öregség, az ártatlanság és a gonoszság ellentétét látjuk. Ebben a felvonásban bontakozik ki legerősebben a három főszereplő arculata s itt kap legjelentősebb szerepet a táncos pantomim. *Ez a felvonás fejezi ki legvilágosabban a Coppélia eszmei mondanivalóját.* Felépítése feszültséget ad, ugyan-

Swánilda: Pásztor Vera

akkor nem egyszer vált ki felszabadult, derűs kacagást a nézőkből. Kitűnő és szerencsés mozgásötleten alapszik a balett nagy sikert kiváltó jelenete, a bábuze-nekar.

Nem táncos, hanem végig pantomimikus szerepek maradnak a város megjelenő polgárai: a harangöntő, a polgármester, az anya, az ír-nok, az éjjeliőr figurái. Ötletes, mulatságos szerepek, s mindegyikük színrevívójét dicséret illeti. A legfontosabbal azonban adósak maradtak. Sem ezek az alakok, sem pedig a barátok és barátnők alakjai nem olyan emberiek s főleg nem olyan gazdagon megrajzolt és belülről fakadó alakítások, mint Harangozó Coppéliusza.

Az volt a benyomásunk, hogy gesztusaik, táncaik gyakran illusztrálóak. S azt gyanítjuk, hogy a koreográfus, aki eleven és zseniális jellemzőerővel rendelkezik, nem tudja ugyanezt kiváltani a táncosaiból; talán alkotói módszerében nem támaszkodik eléggé a szereplők önálló alkotói hozzájárulására, belső művészi átélésére. Ugyakkor a koreográfus sem kapja meg a balettkar minden táncosától azt az alkotói aktivitást, hogy szerepüket ne csak technikai szempont-

ból dolgozzák ki, hanem belülről fakadó, őszinte színészi játékkal is jobban hozzájáruljanak az alkotás realitá-sához.

Ebből következik, hogy a csoporttáncok – tehát a városka népét képviselő Swánilda és Ferenc mondanivalóját erősítő alakítások, nem ábrázolják elég erőteljesen az élet pozitív oldalát és így nem jelentenek elég éles el-lentétet Coppéliusszal szem-ben.

Az Opera balettkara az utóbbi években elindult és nagy eredményeket ért el azon az úton, amely a balet-tet az igazi nagy művészetek rangjára emeli s alkotásain keresztül a műben rejlő igaz-ság és szépség teljes feltárá-sára törekszik, s egyszerre képes gyönyörködtetni és nevelni is. Táncosaink a való-di emberábrázolás nehéz, küzdelmes útjára léptek, az olyan alkotások útjára, amely őszinteségével, tudatosságával odavezet, hogy a *balettszínpadon is húsból és vérből való embereket lát-tunk*, s ez a művészet is az eszmei mondanivalót szolgálja minden mozzanatában. Balettművészeink tehetsége, technikája lehetővé teszi, hogy ezen az úton a legna-gyobbat is elérjék. Ezért nem elégszünk meg a mű pusztá-

dicséretével, bármily sok ér-tekes részlet s az egész nagyvonalúsága indokolja. A balett alkotóinak, táncosaik-nak – akikre oly büszkék va-gyunk – *sohase szabad meg-elégedniük a hatásossággal*, a nem egyszer önmagáért va-ló tetszetősséggel, hanem azt várjuk tőlük, hogy igényes művészetük legyen *pártos művészet*, az eszmei monda-nivaló tiszta és határozott ki-fejezője. Harangozó Gyula, mint írtuk, kivételes tehetsé-gű művész, ötletgazdagsága, humora, rendezői tehetsége arra kötelezik; hogy keresse a mélyebb, művészibb: a *ne-hezebb megoldásokat.*

A magyar balettművészet fejlődése döntő lépés előtt áll: a szocialista-realizmus módszerével meg kell terem-tenie a nemzeti balettművé-szet új alkotásait.

Nemcsak döntő lépés lesz ez, hanem nehéz is. To-vábbi harcot jelent mindaz-ért, ami a művészetet iga-zán nagyvá teszi: az eszmei-ségért, az ember, a valóság igaz ábrázolásáért a még szebb, tisztább, magasren-dűbb formákért, az újért, ami nemcsak tükrozi életün-ket, de magas mércét is állít elibénk, utat mutat a további haladás felé.

Az Operaház balettkará-nak Harangozó Gyula veze-tésével élen kell állania a né-pünk életéből merített témá-ért és az új magyar balettze-neért indítandó harcnak. A maga lendületével és igényé-vel kell zeneszerzőinket és íróinkat is mozgósítania.

A *Coppélia* felújítása hibá-ival együtt is nagy ajándékot adott dolgozóinknak. Azt, amit a balettszínpadon legin-kább nélkülözünk: jókedvet, humort, a komikus balett műfaját. Emellett sok szép táncot, s néhány kitűnő ala-kítást.

Következő lépésként azt várjuk Operaházunktól, hogy ne a múltba nyúljon balettalkotásért, hanem erőteljesebb támogatója, harcosa legyen az új, ma-gyar balettalkotások megte-remtésének.

Ortutay Zsuzsa

XXIX. Formációs Táncfesztivál, Magyar Bajnokság és Open – 2003, Miskolc

2003. október 18-án, egymást követően került sor a huszonkilencedik Formációs Táncfesztiválra, a Magyar Bajnokságra és ennek keretében az első Open-versenyre. A miskolci Ifjúsági és Szabadidő ház volt a rendező, a helyszín pedig a Városi Sportcsarnok. A szépszámú nézősereg dél előtt az előtáncokat, az elődöntőket, délután a döntőket, este pedig a gálaműsorral egybekötött Opent láthatta. Dél előtt még csak 3-4 száz nézője volt az előcsatározásoknak, de a délutáni döntőn is és az esti programokon is telt ház, azaz 2-2 ezer néző élvezte a nagyszerű versenyszámokat, bemutatókat. A versenyvezetői s konferanسیei feladatokat Papp Endre és Harangozó Ónódi Csilla látták el; a zsűri összeállítása a következő volt: Bíró Csaba, Bozóki Lajos, Földházi Péter, Futó Károly, Barbulszkij Borisz, Borsos Anikó és Várhegyiné Nagy Rózsa.

Nézzük tehát, mi is történt a versenyszorozaton!

A társasági táncok junior korosztályában 4 csapat versenyzett:

1. Ködmön „C”, Miskolc (Harry Potter)
2. Savaria TSE „C”, Szombathely (Western)
3. Szerencsi TSE (Spiderman)
4. Gála TTE, Zalaegerszeg (Grease)

Az elegáns, precíz miskolci csapatot Simonné Pala Erika vezeti. A bajnoki címet megszerző Harry Potter című számukat a bécsi keringő, az angol keringő és a tangó változatos, látványos variációi alkották.

A társasági táncok felnőtt korosztályában 9 csoport indult. A döntőbe 6 csapat került, és az alábbi végeredmény született:

1. Savaria TSE „B”, Szombathely (Violins)
2. Botafogo TE „B”, Budapest (Gyökerek)

A Ködmön „C” csapata:
a társasági táncok junior bajnokai

3. Lazur KTSE, Miskolc (Glória)
4. Lazur KTSE, Miskolc (Caramba)
5. Gála TTE, Zalaegerszeg (Latin formáció)
6. Sárréti TSE (Jesse)

A legnépesebb mezőnyben fölényes győzelmet aratott a szombathelyi fiatalok „B” csapata. A Horváthné Berta Ágota és Marcus Sónyi által koreografált versenyszám 4 latin táncot (szamba, rumba, paso-doble, jive) vonultatott fel, kitűnő összeállításban. A versenyszorozatot fókuszában a

A Savaria „B” csapata:
a társasági táncok felnőtt bajnokai

A Haladás VSE standard mix magyar bajnokcsapata

Fotók: Rollinger Károly

A Ködmön TSE, a standard mix magyar bajnokság 2. helyezette

A Savaria TSE „A” csapata, a latin mix magyar bajnokcsapata

Fotók: Rollinger Károly

A Botafogo TSE csapata, a latin mix magyar bajnokság 2. helyezette

mix versenyek áltak, hiszen az itt első két helyen végzett csapat képviseli hazánkat a legközelebbi Európa- és Világbajnokságokon.

Standard mixben 4 csapat versenyzett az alábbi végeredménnyel:

1. Haladás VSE, Szombathely (*Star Wars*)
2. Ködmön TSE, Miskolc (*Let's face to music and dance*)

3. Lazur KTSE, Miskolc (*Őrült nők ketrece*)
4. Freedance TSE, Miskolc (*Swing forever*)

Minimális különbséggel nyert a szombathelyi Haladás a miskolci Ködmön előtt a zsűri döntése alapján, és ezzel megvédte értékes magyar bajnoki címét. 4 zsűritag az első helyre, 3 zsűritag a második helyre tette őket. „A csillagok háborúját” próbálták táncban megeleveníteni, az

öt standard tánc szépségeit felvonultatva. Rimányi Judit és Rimányiné Kiss Anikó tanítványai végül is jól kivitelezett produkcióval nyertek, igaz, a kidolgozottság még nem tökéletes, de ez talán érthető, hiszen a Haladás a mostani magyar bajnokságra vadonatúj programot hozott.

A „ködmönösök” ráerősítettek erre a magyar bajnokságra, hiszen Simon Csaba munkáját a híres koreográfus, Marcus Sónyi is segítette. A tavalyi programjukat még csiszoltabbá, színesebbé, technikailag tisztábbá tették. Talán látványban, „show”-ban nem nyújtottak annyit, mint a szombathelyiek, de összességében egyenrangú ellenfelei voltak a bajnokcsapatnak.

A versenyző másik két csapat szintén jól felkészített és színvonalas programot mutatott be.

Latin mixben évek óta „örökrangadó” vív egymással a két nagy rivális. A Táncművészeti szakmai díjjal: az EuróPAS Magyar Táncdíjjal kitüntetett Savaria is, de a Botafogo is volt már VB-döntős és többszörös magyar bajnok. Bár míg a Botafogo egyszer volt VB-hatodik a kilencvenes években, addig a Savaria több ízben is, sőt, az utóbbi években az EB- és VB-döntőbe is bekerült. Jó példa erre a 2001-es év, amikor a Savaria EB-második és VB-negyedik lett, s azóta a magyar bajnokságokat is sorra nyerte.

A 4 csapat versenye ezúttal az alábbi végeredménnyel zárult:

1. Savaria TSE „A”, Szombathely (*Big Bad Voodoo Daddy*)
2. Botafogo TE, Budapest (*The Voices*)
3. Savaria TSE „B”, Miskolc (*Best of Savaria*)
4. Gála TTE, Zalaegerszeg (*Shakira*)

A Savaria új programjával biztos győzelmet aratott, megvédve ezzel magyar bajnoki címét. 6 zsűritag az első helyre tette őket s csak 1 a másodikra. A technikailag kifogástalan, villámgyors, ostyates, sok térváriációt felvonultató szombathelyiek álomprogramja megérdemelten nyert Horváthné Berta Ágota és Marcus Sónyi kitűnő munkája alapján.

A fanatikus Dalotti Tibor tanítványai a másodikok lettek. Nagy átélés, sok show-elem, kitűnő hangulati váltások mellett egységes és jól felkészített csapat benyomását keltette a Botafogo. Dalotti minden évben alkot valami egyénit, valami különlegeset, valami újat. Ezúttal is ez történt.

A mezőny további résztvevői is nagyszerűt produkáltak. A Savaria „B” fiatal táncosai kemény stílusban hozták remek formájukat. Ők a jövő nagy reménységei! Ha együtt marad ez a tehetséges csapat és a szuper edzőpáros, akkor a Savaria néhány év múlva világbajnok is lehet.

A zalaegerszegiek mindvégig hamisítatlan latin hangulatot árasztó, kellemes latin mix programja is tetszett.

A gálaműsorban a társasági táncok és mix magyar bajnokságok élcsapatai szerepeltek. Fellépett még, mint sz társvendég, a Standard mix VB-második Vera Tjumen Dance Club, a miskolci mazzorett csoport és a szombathelyi Horváth Dávid-Monosztori Veronika ezüstérmes bajnokpáros.

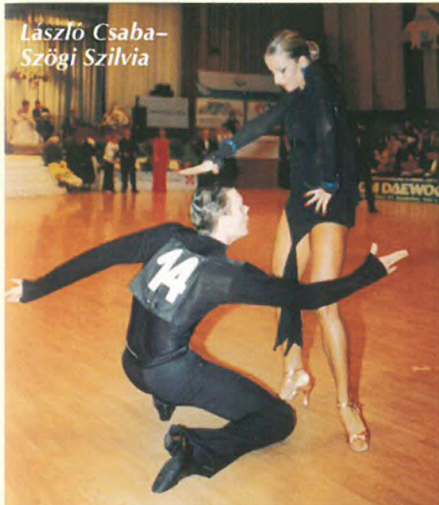
A különdíjak átadásakor Balogh Sándor-díjat kapott a miskolci Ködmön „C” Harry Potter című száma. Miskolc város díját a miskolci Ködmön „A” csapata kapta. A pedagógiai-díjat a zalaegerszegi táncpedagógus Kuzma Péter, a legeredetibb koreográfia díját a Botafogo vehette át Voices című produkciójáért.

A Standard Mix Openen 6 csapat, közöttük 2 külföldi is indult: az osztrák UTSC Choice Graz és a cseh Metronom Prága csapatai. Végül a miskolci Ködmön szerezte meg a győzelmet. Most a miskolciak kaptak 4 első helyezést és 3 másodikat, míg fordított szavazatokkal a második helyen a Haladás végzett. Mindenesetre furcsa, hogy néhány óra különbséggel ugyanaz a zsűri kétféle végeredményt hozott két azonos ellenféllel szemben.

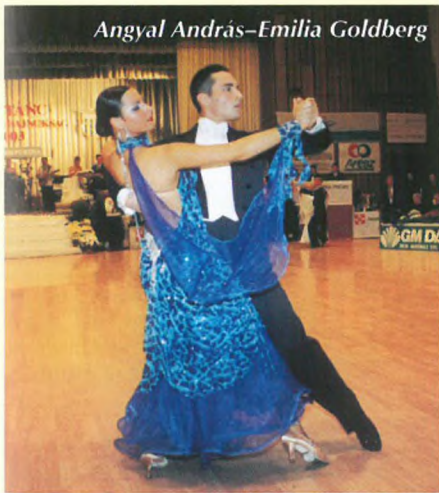
A Latin mix Open versenyen 4 hazai és 1 külföldi csoport indult. Itt is főnyerősen győzött a Savaria „A”. A második helyen a Botafogo minimalisan előzte meg a kitűnő osztrák Perchtoldsdorf csapatát, a pontozás alapján.

Rollinger Károly

Tíztánc Magyar Bajnokság 2003, Szombathely

László Csaba–Szögi Szilvia

Angyal András–Emilia Goldberg

Páli Erik–Páli Viktória

A zsűfólásig megtelt Művelődési és Sportházban mintegy 1200 néző előtt került sor a tíztáncosok magyar bajnokságára november 8-án. A rangos eseményt a Haladás VSE és Szombathely város önkormányzata rendezte. Kitűnő bevezetőnek bizonyult a junior I-es korosztály Országos Latin Bajnoksága, ahol 59 párból a debreceni Valcer és a kisteleki Pro Art vegyes párosa: Széles András és Dáné Alexandra lett győztes.

A dobogó további helyezettei:

2. Osvárt András–Jambrik Lilla (Fiesta, Bp.–Talentum, Bp.)

3. Kurilla László–Meszlényi Viktória (Kner TSE, Gyomaendrőd).

A Tíztánc Magyar Bajnokságot ötödik alkalommal rendezték meg Szombathelyen, 18 páros részvételével. Kalocsai Andrea és Kaposi Zsolt versenyvezetők a táncosok bevonulása és bemutatása után ismertették a zsűri összetételét. Ezúttal Besz Attila, Benczúr Katalin, Felczán Béla, Földházi Péter, Juhász Valéria, Lovas Henriette, Pálinkó Lujza, Törökgyörgy Erika és Várhegyi István pontozott.

A tíztánc-versenyeken, mint tudjuk, az 5 standard és az 5 latin tánc összesített eredményéből születik meg a végeredmény. A világban és hazánkban is kevesen vannak, akik mindkét kategóriában jeleskednek, hiszen ez nagyon nehéz feladat. A mostani magyar bajnokságon 18 párból 12 jutott a középdöntőbe, ahol már elég jó színvonalat láttunk. Végül 6 páros jutott a döntőbe, az alábbi végeredménnyel:

1. László Csaba–Szögi Szilvia (Szilver TSE, Szentes)
2. Angyal András–Emilia Goldberg (Valcer TS, Debrecen)
3. Páli Erik–Páli Viktória (Szilver TSE, Szentes)
4. Szabó Antal–Zsuppán Alexandra (Dancestation TSE, Budapest)
5. Gombás Péter–Lovászi Orsolya (Dancestation TSE, Budapest)
6. Szepesi József–Szepesi Judit (Szilver TSE, Szentes)

A nagy esélyes László–Szögi bajnompár mint a tíz táncot külön-külön is megnyerte! Óriási fölényrel védték meg magyar bajnoki címüket. A standard táncokban a tőlük megszokott szuper eleganciával, lendülettel, extra technikával táncoltak, de a latin táncokban is gyorsak, dinamikusak voltak, kellő átéléssel mutatták be táncukat.

A második helyen „a nagy visszatérő”: Angyal András végzett, oldalán új partnerével, a német Emilia Goldberggel. Főleg latin táncokban volt szembevetendő András fejlődése, ez talán kitűnő párjának is köszönhető. A latin táncokban kemény stílusban, látványos előadásmóddal táncoltak. A standard kategóriában lendületükkel, technikájukkal a harmadik legjobbak voltak.

A Páli-testvérek ereje a standard táncokban van, itt hozták is a biztos második helyet elegáns, stílusos és tiszta produkciójukkal. Bár a latin táncokban sokat fejlődtek, technikában még van pótolni való. Az összesítésben megérdemelten lettek bronzérmesek.

A sok-sok színes bemutató mellett még fontos, de fájó eseménye volt ennek a szép estének, hogy a Haladás VSE professzionista párosa: Zsámboki Marcell–Lovas Henriette itt jelentette be visszavonulását. Pályafutásukat versenytáncban profi magyar bajnoki első helyezések, divattáncban – mambó kategóriában – Világkupa-győzelem és Európa-bajnoki győzelem fémjelzte. A Haladás

VSE vezetői ünnepélyes keretek között köszöntötték a visszavonuló kitűnő kettőst. Fantasztikus egyéniségük, kiváló produkcióik hiányozni fognak!

Rollinger Károly

A visszavonuló profi páros: Zsámboki Marcell és Lovas Henriette együtt látható a Haladás VSE elnökével, Csigó Szabolccsal

Táncalak

Grunwalsky Ferenc filmje
Ladányi Andreáról

Grunwalsky Ferenc
„Test-Tér” című
albumának
címlapja

A művészetek legillékonyabbját, a táncot, az évezredek során más művészeti ágak – szobrászat, festészet, költészet, zene – örökítették meg az utókor számára. A mába átsugárzó görög táncművészetről, Terpszikhore tartományáról, testvérei, a többi múzsa remekei (vázarajzok, domborművek) adnak hírt. Napjainkra szerencsére már filmarchívumok őrzik hiteles dokumentumok százait.

Ám ennek ellenére, mindmáig különös adomány, ha egy-egy festő, szobrász vagy költő alkotásán, egyéni látásmódján átszűrve marad ránk egy hajdani táncművész emléke. Ebben az áttételben, a kortársakra gyakorolt hatás által felerősítve, olykor szinte egy korszak, egy stílus jellegzetes hordozója, mintegy emblemikus alakjaként jelenik meg a táncművész. Gondoljunk Marie Taglionira vagy Fanny Elsslerre vagy talán Isadora Duncanra, aki a róla készült alkotásokban, például a szobrász *Antoine Bourdelle* rajzain, úgyszólván a századelő expresszionizmusának szimbólumaként szól hozzánk.

Grunwalsky Ferencet a *Ladányi-jelenség* egy különös műfaj, egyfajta *filmfantázia* megteremtésére inspirálta. Az *Éjféli maraton* című koreográfia hatására sportoló görög ifjak, diszkoszvető, kocsihajtó és mások alakját idézi a filmen megjelenő táncosnő. Rendkívül vékony, nyúlánk, inas testalkat, plasztikusan kidolgozott izomzat, rövidre vágott, fiús haj, a meztelenséget érzékeltető, szép kosztümjelzések idé-

zik a szobrok emlékét. Ám ez az ókori ifjúként megjelenített alak többféle értelmezés hordozójává válik a film során. A görög harmonia látványa mögött a mélyben ott sejlik a huszadik század Közép-Kelet-Európájának szorongásos világa. Olykor egyfajta kozmikus magány fuvallata érinti meg a nézőt. A *Táncalak* elnevezés már önmagában is jelzi, hogy ezúttal nem annyira a tánc lebegéséről, suhanásáról lesz szó, hanem bizonyos szobrászati hatások dominálnak.

A film alapját eredetileg egy fényképsorozat képezte. *Grunwalsky* egy hét alatt több mint kétezer fényképet készített *Ladányi Andreáról*. Ezekből később kiállítás és album is lett. Ennek a hatását örökölte meg *Orbán Ottó Körtánc* című költeménye, amelyik mottóként el is hangzik a film elején.

Egyiptomi sírkamraszerű üregben fekvő, lassan megmozduló testtel indul és végződik a film. A háttér egy erőd belső kazamatái adják. Olykor egy maga körül tekerő alak formációit, a test különös hatásait, egy-egy testrész külön kiemelését látjuk, máskor a sivár terekben, ajtónyílásokban, ablakokban megjelenő, belépő-kilépő alakok *Saár Erzsébet* üres, kihalt utcáinak magányára emlékeztetnek, kaffkai világot sejtetnek. Többször visszatérő kép például egy végnélküli, hosszú folyosón távolodó alak elnyújtott árnyéka. Eszünkbe jut *Nagy József* pantomimjainak egyik meghatározó motívuma, az ajtókeretben megjelenő, üregekben eltűnő alakok titokzatos világa. Máskor a test az alappal összeolvadva domborműként jelenik meg, mint akár egy évezredek horda-

lékaként megkövesedett skarabeusz. Kontrasztként hirtelen mintha tergerfenéken mozgó, tekeredő, csontnélküli polipot látnánk. Ezekhez a transzcendens asszociációkat keltő képsorokhoz nyújt távlatot *Kurtág György* zenéje.

Izgalmas kontrasztot képez a *Lajkó Félix* vibrálóan extatikus hegedűszólójára beiktatott rövid táncos rész. Ez volt számomra talán a film egyik csúcspontja. Ezekben a kontrasztokban ugyanis végképp megmutatkozik, hogy *Ladányi* mindent tud. Éppen olyan fölényesen ura a maga hangszerének, a testének, mint a filmes operatőr a maga kamerájának. Tökéletes intenzitással, karizmatikus sugárzással jeleníti meg a szoborszerű titokzatos magányt, a maga körül tekeredő testet és a vibráló *Lajkó-zene* fájdalmas extázisát.

Körtánc (részlet)

.....

azt mondja a lélek a testnek
megjártam minden járatod folyosód üregeid
a hajadtól a lábad körméig betöltelek magammal most repülj
és a test szárnyak nélkül sután fölemelkedik

.....

tagjai úgy kifacsarva mintha az inkvizíció csigái facsarták volna ki
őket vagy az esztelen gyönyör
tudása több a tudhatónál
de annak amit tud nincs neve
a közömbös járókelők megállnak
ez valami tánc kérdezzeték egymást

.....

azt mondja a lélek a testnek
dolgom van sietek megy a dolga után
nem tudni ki küldte ki hívja vissza
nem tudni hol és kik vagyunk
fekszünk kibebelezve gyolcsba tekerve hanyatt
aranyfüst múmia-arcunkon merev mosoly

Orbán Ottó

Sajnáljuk, hogy viszonylag keveset táncol a filmben. Egyszer egy pillanatra profilban végigszalad a fal előtt, mint egy hegyi zerge, máskor egy nyílásból kilépve megáll, és egy villanásra, mint egy elfelejtett, átsuhanó gyermekkori emlék, halkán megszólal egy két taktus a „Für Elise”-ből. Ebben a sajátos ösztömvéseti „Gesamtkunstwerk” kompozícióban egyfelől *Nadler István*nak a képsorokon megjelenő vonalai,

ecsetvonásai segítik a többértelmű, elvont stilizálást, másfelől huszadik századi dokumentumfilmek részletei ellenpontozzák a táncképeket, mintegy érzékelteve a holokausztot és a század sötét árnyait, retteteteit. A különböző, egymástól elérő elemek hibátlanul illeszkednek a kompozíció egészébe. Bár nekem talán nem hiányoztak volna ezek a konkrétabb képsorok és talán előbb be is fejeztem volna a filmet...

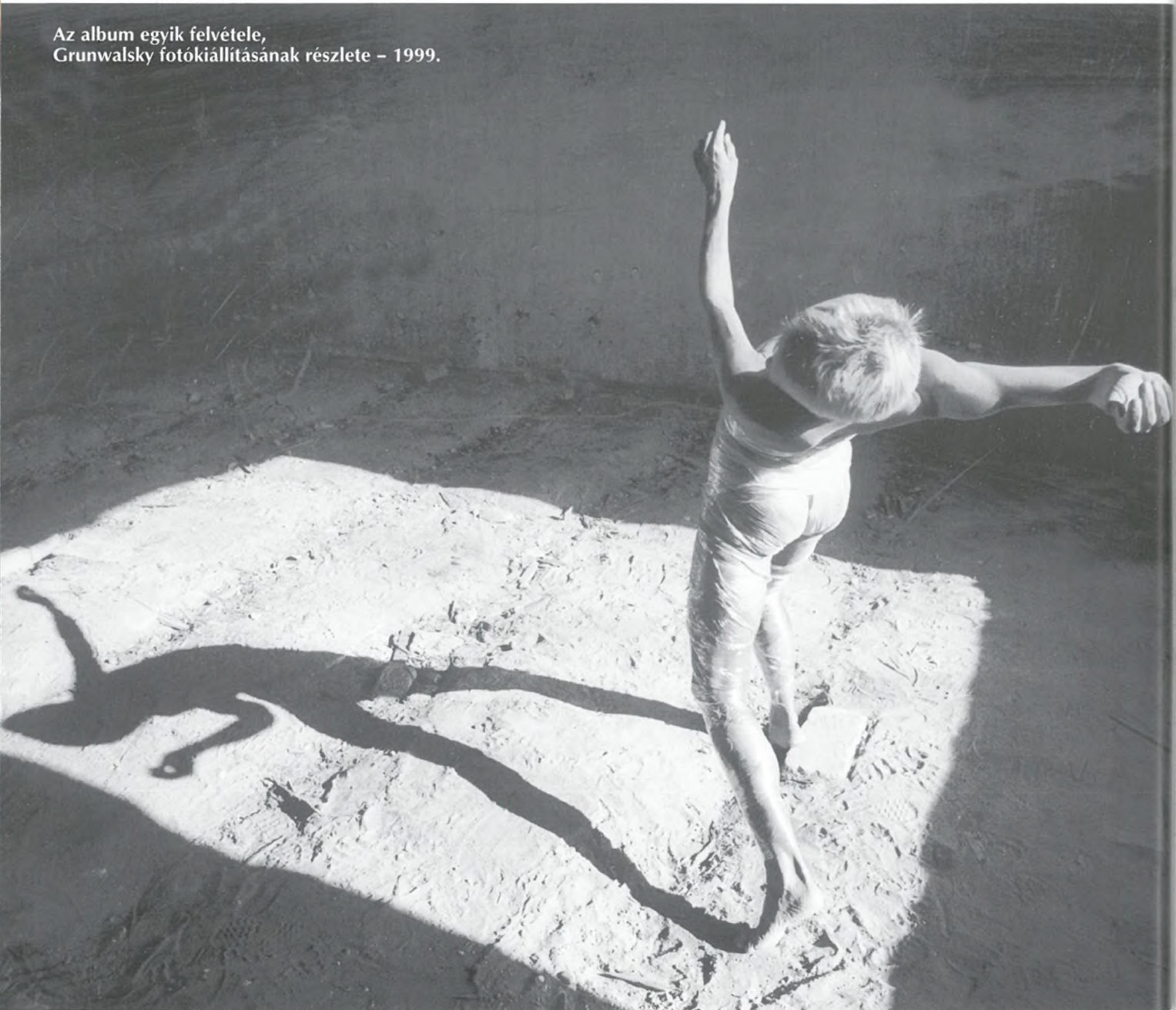
Lehet tehát szeretni vagy nem szeretni, de a magam részéről mindenképpen jelentős TETT-nek érzem ezt a különös műfajú kompozíciót. *Grunwalsky Ferenc* négy évig dolgozott ezen a filmen, amely végső eredményében két művész szerencsés találkozása. Az operatőr nagymester szinte provokálja a táncost, aki a maga eszközeivel válaszol, kontrázik. Igazság szerint már nem is lehet tudni, ki inspirálta a másikat, mint amikor egy hangverse-

nyen zongora és ütőhangszer, vagy zongora és fuvola válaszol egymásnak.

Ha korábban arról szóltunk, hogy a francia *Antoine Bourdelle* rajzaiban megörökített Isadora egyben a századelő expresszionizmusának jellegzetes képlete, úgy azt gondolom: ez a Táncalak-film a XX. század végének világlátását és alkotó módszereit egyéni hangvétellel összegező, érdekes „Hungarikuma”.

Pór Anna

Az album egyik felvétele,
Grunwalsky fotókiállításának részlete – 1999.

A felsőtest szerepe a balettművész-képzésben

III. rész

VI. Az anatómia és a klasszikus balett kapcsolata

A tánc a legősibb kifejezési forma, a mozdulatokkal, amit a testünk közvetít, szinte minden alapvető érzelmét ki tudunk fejezni. Ebből az ősi rituális tevékenységből művészetté és hivatássá nemesült a klasszikus balett, így elengedhetetlenül szükséges, hogy a legapróbb részletekig ismerjük meg azt a „hangszert”, amivel életünk nagy részében dolgozni fogunk. Az élettani, biológiai ismeretek hozzásegítenek bennünket, hogy a táncossá érés kőkemény tanulóéveit több szakértelemmel végzhessük.

A test térbeli helyzetváltoztatásában résztvevő szerveket együttesen *mozgató rendszernek* nevezzük. A balett oktatásához a tartó és mozgató szervrendszer anatómiai felosztása a következő:

- a csontvázrendszer,
- az ízületek,
- az izomrendszer,
- az idegrendszer.

A tartó és mozgató szervrendszert a csontok merev váza, a csontokat összekötő ízületek, az azokat összekötő szalagok és a mozgást biztosító összetevők, az izmok alkotják.

A csontvázrendszer

Dolgozatom szempontjából a törzs csontjaival, annak ízületeivel, izomrendszerével és idegrendszerével foglalkoztam, táncspecifikusan, a teljesség igénye nélkül.

A csont felépítése a tánc szempontjából azért fontos, mert

- kívülről csonthártya borítja, amelyet erek és idegek szőnek át, ezért a sérülése komoly fájdalomérzetet okoz,
- a csont sejtei a két legfontosabb csontépítő elemet,

a kalciumot és a foszfort a vérből veszik fel, ezért a két elem jelenléte fontos a baletttáncos szervezetében.

A törzs csontvázának egységes része a gerinc, ami a nyaknak, mellkasnak és medencének is alkotórésze. A gerinc törzsünk szilárd tengelyét alkotja, és a külső hatásoktól megvédi a gerincvelőt. A gerincet csigolyák alkotják. A csigolyák erős szalagos összeköttetései és a csigolyák közötti ízületek a gerinc szilárdságát biztosítják. A szomszédos csigolyák közötti porckorongok rugalmassága lehetőséget ad apró elmozdulásokra. Az elmozdulások összegeződve különböző irányú, terjedelmű mozgásokat eredményeznek a gerinc teljes egészére.

A gerinc mozgásai:

- az előre-hátra hajlás,
- az oldalra hajlás,
- a gerinc hossz tengely körüli csavarodás (az ágyékszakas a legkevésbé mozgatható).

A csigolyák alkotják a törzs tengelyét képező gerincet.

A csigolyák száma: 32-35. Valódi csigolyák:

- nyakcsigolyák (7 db),
- hátcsigolyák (12 db),
- ágyékszigolyák (5 db).

Álcsigolyák:

- keresztcsonti csigolyák (5 db),
- farokcsigolyák (3-6 db).

A nyakcsigolyák közül az első csigolya neve: atlas. Nagymértékben eltér az általános nyakcsigolyáktól. A koponyán a nyakszirtcsonttal ízesül, feladata a fej hordozása és a fej mozgásában való részvétel.

A 12 hátcsigolya testén és harántnyúlványain ízületi árkokat találunk, amelyekhez a 12 bordapár ízesül. A bordák elől rövid porctoldalékkal a szegycsonthoz kapcsolódnak.

A keresztcsont a medencecsontok között elhelyezkedő módosult csigolyából álló csont. A keresztcsont hátsó felszíne egyenetlen, a kiemelkedéseken erős szalagok és izmok tapadnak. A keresztcsont a két medencecsonttal együtt a medencét alkotják.

A csípőcsontok által közrefogott üreg a medence ürege.

A medencén belül elhelyezkedő horpaszizmok nagy szerepet játszanak a törzstechnika kidolgozásában.

A medencecsont három részből áll: csípőcsont, ülőcsont és a szeméremcsont.

Csípőcsontnak nevezzük a medence két nagy kiterjedésű csontját, a csípőlapát tövisszerű nyúlványain erős szalagok és izmok erednek és tapadnak.

Az ízületek

Az emberi csontváz alkotóelemeit merevebb és mozgékony összeköttetések kapcsolják egybe. A mozgó összeköttetések az ízületek.

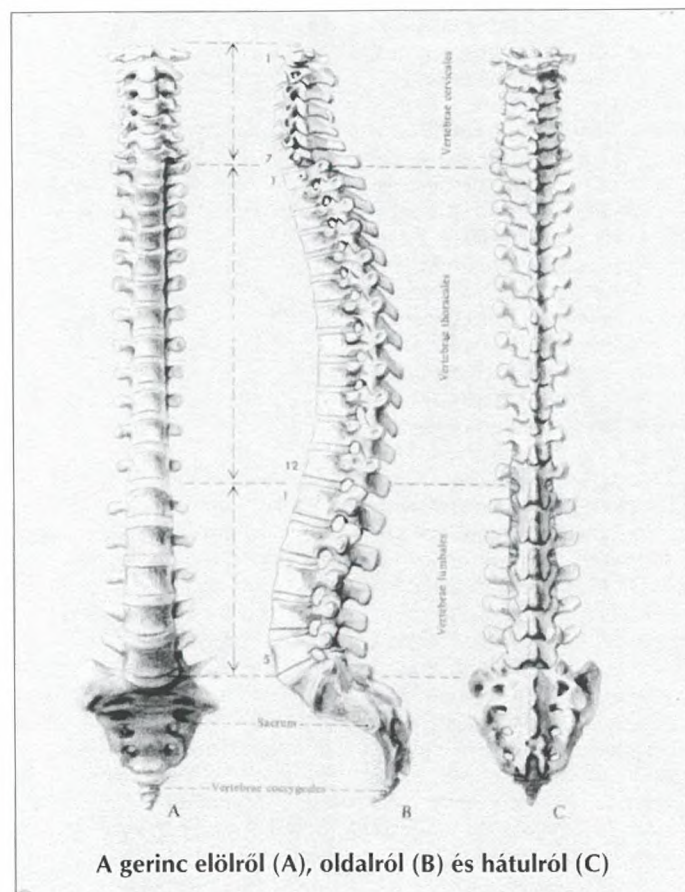
Az ízületek állandó alkotóelemei az ízületi tok, üvegporc-réteg és az ízületi szalagok.

A törzs ízületei és szalagos összeköttetései

A gerincet alkotó csigolyatestek között rostporcból álló korong található. A csigolyákat a gerinc teljes hosszában szalagok kötik össze. A fej mozgathatósága a táncosoknál általában nagy kiterjedésű, 75-85 fokosnak kell lennie. Ezt az oldalra fordítást az 1-es és 2-es csigolya közötti ízület teszi lehetővé.

A gerinc mozgásterjedelmét az ízületek tokjának és apró szalagjainak lazasága és a hosszú szalagok nyújthatósága befolyásolja.

A mellkas csontjai által határolt üreget nevezzük mellüregnek, amelyben a szív és a tüdő helyezkedik el. A mellkas mozgásai szempontjából

A gerinc előlől (A), oldalról (B) és hátulról (C)

a tüdő a legfontosabb, mert ennek működése a mellkas mozgásához kötött.

A légzés a mellüregben létrejövő mozgás eredménye. A belégzés a mellkas térfogatának emelkedésével a rekeszizom lesüllyedésével történik. Kilégzéskor a bordák süllyednek, a térfogat kisebb lesz, és a levegő kipréselődik.

A medence összeköttetései

A csípőcsontok és az alsó ágyéki csigolyák között vastos, erős szalagok vannak, amik a gerinc és medence erős kapcsolatát biztosítják.

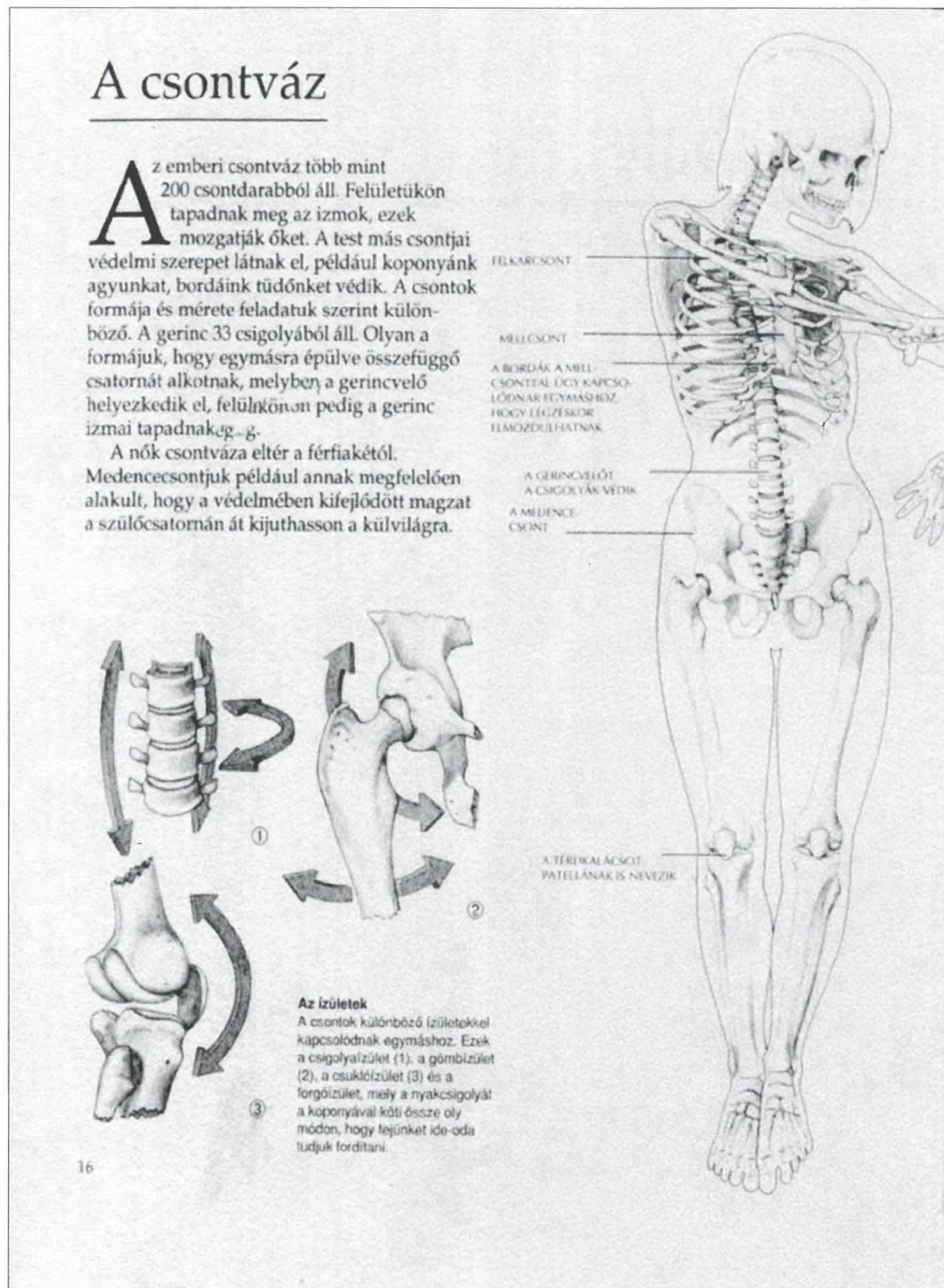
Az izmok idegei

Az izmok erekben és idegekben rendkívül gazdag szervek. Az izmok rostjait mozgathatja agyi vagy gerincvelői ideg. Az izomerőt az izomrostok száma, az izomműködés formája és a mozgató egységek, az idegsejtek együttesen határozzák meg.

Motoros egységnek nevezük az idegsejteket és az általa beidegzett izomrostokat.

A mozgások finomságától függően az izomrostok száma változó. Egyetlen izmot, amely rostok tömegéből épül fel, több száz idegsejt is beidegezhet. Ez a beidegzési mód lehetővé teszi az izmok gazdaságos működését. Ezért ajánlatos a balettképzésben minden mozdulatot szakszerűen, több oldalról megtámogatva beidegezni, mert a továbbiakban csak annyi rost vesz részt a működésében, amennyi a legyőzendő erővel arányos.

Az ugrások technikai szintjét ugyanakkor a láb izomzatán kívül befolyásolják még a csípő és a farizmok ereje, továbbá a csípőízület hajlékonysága. Ezek fokozzák az ugrások magasságát és puha érkezését. A férfítáncosok esetében alapfeltétel a könnyed, dinamikus ugrás-adottság, amely veleszületett készség hiányában fejleszthető. A dinamikai szerkezetet létrehozza az izomerő és külső hatóerő kapcsolata. Következésképpen az erőnek jelentős szere-

A csontváz

Az emberi csontváz több mint 200 csontdarabból áll. Felületükön tapadnak meg az izmok, ezek mozgatják őket. A test más csontjai védelmi szerepet látnak el, például koponyánk agyunkat, bordáink tüdönket védik. A csontok formája és mérete feladatuk szerint különböző. A gerinc 33 csigolyából áll. Olyan a formájuk, hogy egymásra épülve összefüggő csatornát alkotnak, melyben a gerincvelő helyezkedik el, felülükön pedig a gerinc izmai tapadnak meg.

A nők csontváza eltér a férfiakétól. Medencecsontjuk például annak megfelelően alakult, hogy a védelmében kifejlődött magzat a szülőcsatornán át kijuthasson a külvilágra.

Az ízületek

A csontok különböző ízületekkel kapcsolódnak egymáshoz. Ezek a csigolyaízület (1), a gömbízület (2), a csuklóízület (3) és a forgóízület, mely a nyakcsigolyát a koponyával köti össze oly módon, hogy fejünket ide-oda tudjuk fordítani.

pe van a mozgás során. A dinamikai változás azt jelenti, hogy az erő adagolása változik, ennek tudatában az analitikus kidolgozás hozzásegít az ugrástechnika előkészítéséhez és folyamatos fejlesztéséhez. A dinamikai sokszínűség már feltételezi a táncos biztos technikai felkészültségét: azaz, hogy képes egy ugrás közben más-más erőfokkal, függetlenül mozgatni törzsét és végtagjait.

Az izommunka: az erő és az út szorzata.

Az izmok működésénél fontos szabály, hogy az izomrostok csak nyugalmi állapotuk hosszának felére képesek megrövidülni.

Ha a szakszerűen kidolgozott izomzat képes a gyorsulásra, akkor a mozgás teljesítményértéke nő. Gyorsaságnál érvényesülnek az izomműködés feltételei.

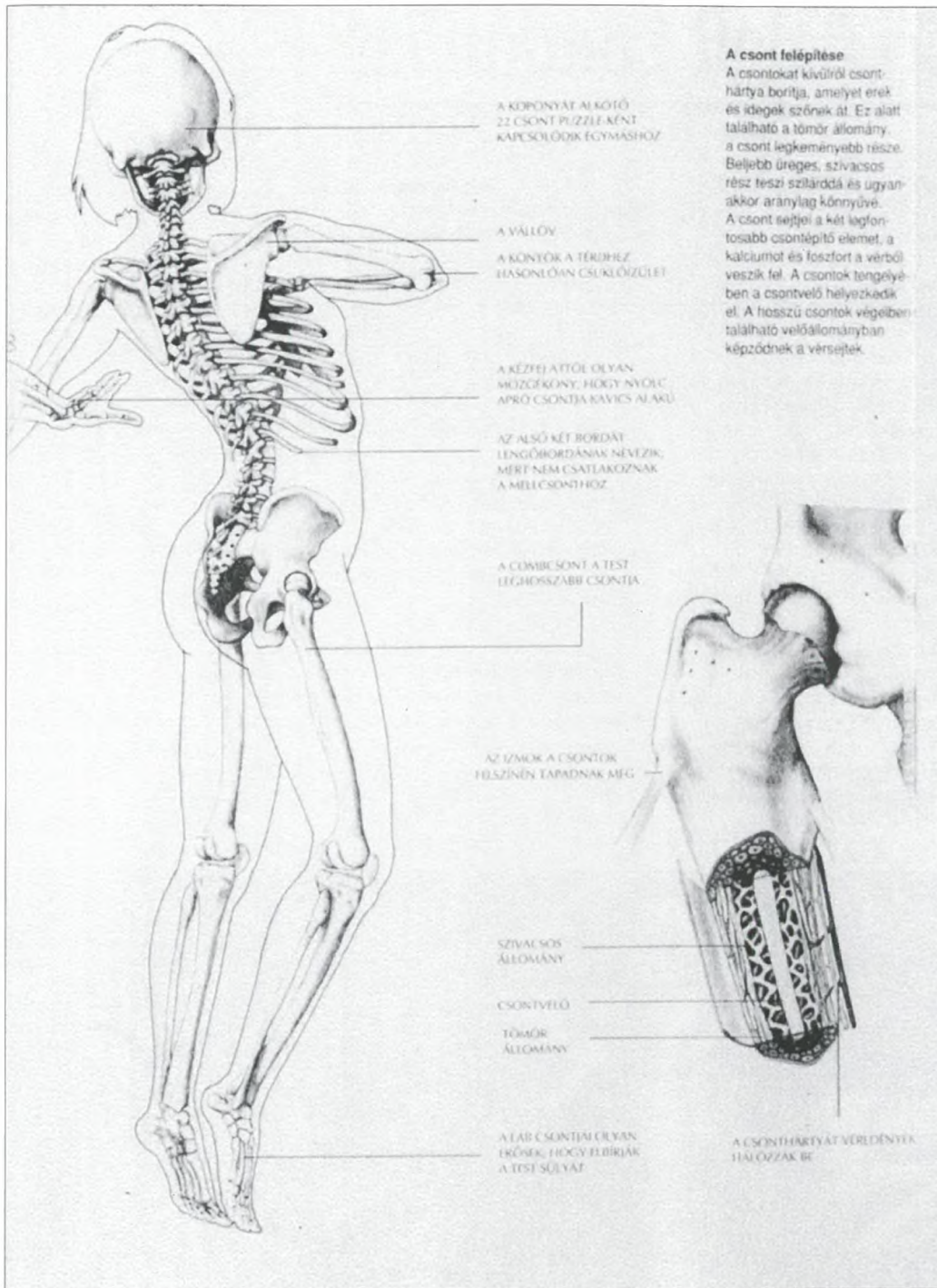
Az izom működésének elve:

1. Az izomhossz változik, „megrövidül”: ez az izotóniás kontrakció.

2. Az izom feszülése növekszik: ez az izometriás kontrakció.

A gyorsaság klasszikus értelemben úgy fejleszthető, ha az adott mozdulatot tagoltan, lassan, sokszor ismétljük, és fokozatosan felgyorsítjuk.

De a gyorsaság fejleszthető célirányosan is. Ekkor a mozgásban résztvevő izmokat indirekt erősítjük terhelés nélkül, könnyített feltételek mellett.

A csont felépítése

A csontokat kívülről csont-hártya borítja, amelyet erek és idegek szőnek át. Ez alatt található a tömör állomány, a csont legkeményebb része. Beljebb üreges, szivacsos rész teszi szilárdá és ugyanakkor aránylag könnyűvé. A csont sejtei a két legfontosabb csontépítő elemet, a kalciumot és foszfort a vérből veszik fel. A csontok tengelyében a csontvelő helyezkedik el. A hosszú csontok végeiben található velőállományban képződnek a vörsejtek.

- A légzőizmok a mellüreg térfogatát változtató izmok.

- A bordaközi izmok a bordákat kötik össze. Így a külső réteg a belézés; a belső réteg a kilégzés izma.

- A rekeszizom a mellüregt a hasüregtől elválasztó lemez. A rekeszizmon nyílások vannak, amiken a főartéria (aorta), a fővisszér (véna) és a nyelőcső halad át.

A felületes hátizmok

A mozgatórendszerben betöltött szerepük miatt a táncban nagyon fontosak. Ez az izomcsoport a háton és a mellkason ered, ezzel a felső végtag mozgását befolyásolja.

- A csuklyás- vagy trapézizom nevét alakjáról kapta. A nyaki csigolyától a hátközépig tart. A középső rostok csaknem vízszintesek. Többek között a lapockát hátrahúzza, és a vállövet fölfelé és lefelé húzza. A nyak és váll merevsége, kötöttsége a trapézizom feszülése miatt jön létre.

- Lapockaemelő izom.

- A rombuszizom az az izom, amelyik a lapockát a gerinchez rögzíti.

- A hátsó fűrészizom működésével a légzést segíti.

- A széles hátizom a legszélesebb hátizom. Működése közvetlenül a karokat mozgatja.

Hasizmok

- Külső ferde,

- belső ferde,

- haránt hasizom, amelynek rostjai vízszintesen futnak - a hasizmok belső rétegét képezve,

- az egyenes hasizmok elöl hosszanti irányba futó egyenes izmok, a szegycsont alsó részétől erednek és a szeméremcsont gumóján tapadnak. Három vízszintesen futó incsík négy részre osztja fel (a gerinc hajlításában játszanak szerepet).

A hasizmok működése sokirányú. Amikor egyszerre összehúzódnak, akkor a gerincet előrehajlítják, a mély hátizmok ebben az esetben az antagonisták.

Medenceizmok zárják le a medence üregét: ezek az ún. gyűrűs záróizmok.

Pongor Ildikó
(Folytatjuk)

A törzs izmai

Különböző alakú izmokat ismerünk, a törzs izmai általában szélesek. Az izmok alakját eredési és tapadási tulajdonságaik is befolyásolják.

Az ínhüvelyek

Az izmok inai mozgás közben sűrűlődnak, lefutásuk közben megtörnek, az egyes inak védelmét ínhüvelyek is szolgálják. Az ínhü-

vely rostos része a csonthoz vagy az ízülethez szorítja le az ínt.

A törzs izmait öt csoportra osztjuk. (Ezek az izmok működésükben sok helyen kiegészítik egymást vagy egymás antagonistái.)

1. A hosszanti gerincfeszítő vagy mély hátizmok,
2. a légzőizmok,
3. a hasizmok,
4. a medenceizmok,
5. a törzsi karizmok.

Csak azokkal az izmokkal foglalkoztam részletesen, ame-

lyek a balett szempontjából különösen fontosak voltak.

A mély hátizom

A mély hátizom a gerinc két oldalán elhelyezkedő izmok rendszere.

A mély hátizmok működése sokoldalú, a hosszú izmok biztosítják a gerinc egyenes helyzetét. Ha csak az egyik oldali izom húzódik össze, akkor a gerinc abba az irányba hajlik.

A Győri Balett Londonban

November harmincadikán a londoni Queen Elisabeth Hallban lépett fel a Győri Balett két egymást követő előadásban. A vendégszereplés a Magyar Magic Kulturális Év keretében jött létre – a Zsidó Zene Intézet, a Budapesti Zsidó Nyári Fesztivál és az angol *Jewish Chronicle* című lap támogatásával. A Queen Elisabeth koncertterme egy épületben van kisebb testvérével, a Purcell Room-mal. Mindkét terem a teljes vasárnapot a zsidó művészeteknek szentelte. Magát az eseményt minden évben megrendezik, ám az idén magyar művészek vagy magyar témák szerepeltek. Elsőként felolvasással illusztrált előadást tartottak Kertész Imre Nobel-díjas író műveiből, majd levetítették Forgács Péter: *Dunai Exodus* című dokumentumfilmjét. Az előcsarnokban – Kövek cím-

mel – fotókiállítást rendeztek Paraszky György zsidó sirkő-felvételeiből.

Kétségtelenül a legnagyobb esemény a Győri Balett *Purim* című táncjátéka volt a Budapest Klezmer Zenekar közreműködésével. A délutáni előadásra teljesen megtelt a terem, estére kissé megfogyatkozott a közönség, mert a Purcell Room-ban a Liszt Ferenc Kamarazenekar adott koncertet.

A két balettelőadás nagy hívás volt a győri együttes számára, amelynek kitűnően megfelelték. Egy londoni vendégszereplés a világ színpadára helyezi a résztvevőket. Londonban a világ legjobb társulatai fordulnak meg állandó jelleggel. Nincs olyan napja az évnak, hogy ne lenne legalább egy-két vendégtársulat a városban, legyen az klasszikus vagy modern együttes.

A balett sikere nagyrészt a kiváló, erre a célra komponált muzsikának köszönhető. Jávori Ferenc (Fegyva), aki maga is résztvevett az előadásban a klezmer együttes tagjaként, zeneszerzőként kitűnően táncolható, váltakozó hangulatú, dinamikus muzsikát komponált.

Az előcsarnokban sokan vásárolták is az együttes CD-lemezeit.

A táncosok méltók voltak a remek zenéhez. A Győri Balett jól képzett klasszikus társulat, amely biztos 'contemporary' technikájával lepelt meg. Különösen a férfitáncosok csillogtak: energiával, nagy sebességgel oldották meg a gördüléseket a földön, amelyekből egyenesen ugrásba, sokszor akrobatikus lépésekbe, forgásokba mentek át. A lányok inkább lírájukkal hatottak. A koreográfia (Juhos István és William Fomin mun-

kája) változatosan használta ki a táncosok képességeit, és a balett folyamán sikerült erős karaktereket is formálniuk. Jó volt nézni az együttes technikai felkészültségét. Az első részben leírás nélkül meglehetősen nehéz volt a narrációt követni, de a szünet után világosabbá vált a történet.

Az előadás végét kifejezetten lelkesen ünnepelte a közönség. Az angol közönséget sokszor hidegnek mondják, de ez nem igaz, csak a szokások mások. Nagy-Britanniában a nézők nincsenek hosszú tapsrendhez szokva. Ha egy előadás tetszést kelt, akkor nagy lelkesedéssel, fűtyülve (ez pozitív jel), kiabálva ünnepelnek, de csak rövid ideig. Hamar meggyűjtják a nézőtéri világítást, és akkor hirtelen abbamarad a taps.

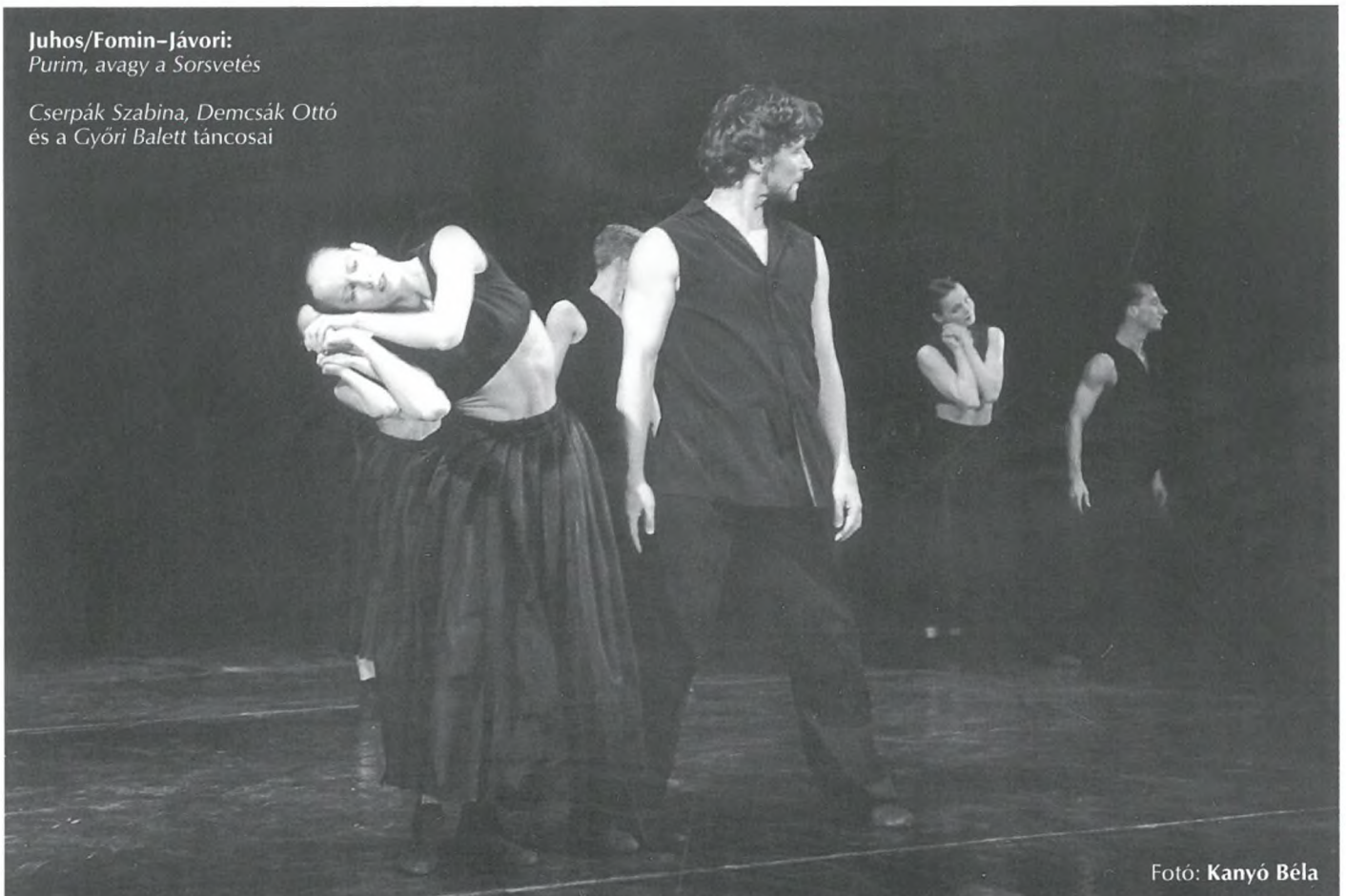
Ezzel szemben a győrieket hosszan és hangosan tapsolták. Igaz, ezt elő is segítette a szellemesen megkoreografált finálé, amelyet a közönség ritmusban végigtapsolt.

Ezen az estén jó volt magyarnak lenni a Queen Elisabeth Hall nézőterén.

Nádasi Myrtil

Juhos/Fomin–Jávori:
Purim, avagy a Sorsvetés

Cserpák Szabina, Demcsák Ottó
és a Győri Balett táncosai

Fotó: Kanyó Béla

Országos Szakmai Címjegyzék

BUDAPEST

I. kerület	?
II. kerület	?
III. kerület	?
IV. kerület	Szűcs Sándor Általános Iskola A Magyar Fesztivál Balett iskolája 1047 Budapest Ugró Gyula sor 1-3. Balett Tel.: 233-2978
V. kerület	Classic Táncsport Egyesület – Classic Tánciskola 1056 Budapest, Sörház utca 3. Vezetők: Gaál Orsolya, Kállai Ákos Társastánc – versenytánc, argentin tangó, salsa, flamenco, hastánc, néptánc, ír sztepp, történelmi társastánc, party rock & roll, boogie-woogie, klasszikus balett, modern tánc, horton-technika, hip-hop Tel: 235-0418, Fax: 411-1171 www.classictanc.hu, posta@classictanc.hu
VI. kerület	?
VII. kerület	?
VIII. kerület	?
IX. kerület	?
X. kerület	?
XI. kerület	TEMI Fővárosi Művelődési Háza Tánciskolája 1119 Budapest, Fehérvári út 47. Igazgató: Urbán Gyula Táncpedagógus: Benkő Zsófia Társastáncoktatás, versenylőkészítés a 6-13 év, ill. a 14-20 év közötti korosztálynak Tel.: 203-3868

XII. kerület

Csillagszemű Gyermektáncgyűttes
Virányosi Közösségi Ház
Budapest, XII.
Szarvas Gábor út 6.
Művészeti igazgató:
Timár Sándor,
Timár Böske
Néptáncoktatás
3 éves kortól
professzionális szintig
Tel./fax: 394-5046
Mobil: 06-309-509 137

XIII. kerület

?

XIV. kerület

?

XV. kerület

?

XVI. kerület

?

XVII. kerület

?

XVIII. kerület

?

XIX. kerület

?

XX. kerület

?

XXI. kerület

?

XXII. kerület

?

XXIII. kerület

?

Baranya megye

Kapronczai Alapfokú Művészeti Iskola
7009 Szigetvár, Széchenyi u. 37/1.
Igazgató: **Kapronczai Balázs**
Műv. vezető: **Dudley Katallin**
Néptánc, modern tánc, társastánc, balett

Bács-Kiskun megye

?

Békés megye

?

Borsod-Abaúj-Zemplén megye

Sárospataki Táncművészeti Iskola
3950 Sárospatak, Rákóczi út 15.
Mebízott igazgató:
Réthiné Muha Krisztina
Néptánc, modern tánc, társastánc, balett
Tel.: 06/47/315-872
Fax: 06/47/511-349

Csongrád megye

SZEGED Szeged Táncgyűttes Alapítvány Alapfokú Művészeti Iskola
6722 Szeged, Kálvária sugárút 14.
Igazgató: **Hábina Péter**
Autentikus magyar néptánc, nemzetiségi táncgyománnyok
Tel./Fax: 06-62-422-251

Fejér megye

BODAJK Hang-Szín-Tér Művészeti Iskola
8053 Bodajk, Petőfi S. u. 7.
Néptánc, balett, modern tánc, társastánc, versenytánc
Tel.: 06-22-410-955

DUNAÚJVÁROS ÉS KISTÉRSÉGE Violin Művészeti Iskola
2400 Dunaújváros, Jókai u. 19.
Klasszikus balett, gimnasztika, néptánc, modern tánc, dzsessztánc, hip-hop, társastánc, mazsorett
Igazgató: **Puskásné Radnó Ágnes**
Táncművészeti ág vezető:
Wünsch László
koreográfus-balettmester
Tel.: 06-20-9826-568
Tel./fax: 06-25-500-006

SZÉKESFEHÉRVÁR Alba Régia Táncgyűttes
8000 Székesfehérvár, Malom u. 6.
Műv. vezető: **Botos József**
Néptánc, a magyar nyelvterület táncai
Tel.: 06-22-312-795

SZÉKESFEHÉRVÁR

Hahn-Kakasné Tombor Tímea
8000 Székesfehérvár,
Kelemen B. u. 85. 3/16.
Néptáncos jelmezek készítése
Tel.: 06-30-207-7036

Győr-Moson-Sopron megye

GYŐR

Fencing TSK.
9027 Győr, Toldi út 12.
Vezető tanár:
Horváth Miklós
Társastánc, versenytánc
Tel.: 06-20-957-7461

Heves megye

EGER

Egri Alapfokú Művészeti Iskola „Ifjú Tehetségek Műhelye”
3300 Eger,
Kodály Zoltán u. 5.
Modern tánc
Tel.: 06-36-436-106

Hajdú-Bihar megye

DEBRECEN

Attitude Táncgyűttes
Ritmus Kulturális és Sportegyesület
4032 Debrecen, Poroszlay u. 25.
Igazgató:
Vollay Enikő
Művészeti vezetők:
Vollay Enikő
Klasszikus balett, modern táncok, sporttáncok, ritmikus sportgimnasztika, showtáncok
Tel.: 06-30-963-7667

Valcer Táncstúdió
Valcer Alapfokú Művészeti Iskola
4032 Debrecen, Békessy Béla u. 12.
Igazgató: **Bíró Csaba**
Társastánc, versenytánc, mazsorett, formáció
Tel.: 06-52-419-113

Estella Hastánciskola
1. 4024 Debrecen, Rákóczi u. 60/A
2. Móricz Zsigmond Művelődési Ház
4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 10.
Keleti tánc csoport
Igazgató: **Borsosné Kovács Edit**
táncoktató
Orientális hastánc (egyiptomi, török, marokkói, tuniszi stílusok)
Tel./fax: 06-52-429-921
Tel.: 06-70 335-9869

**Jász-Nagykun-
Szolnok megye**

?

Komárom-Esztergom megye

?

Nógrád megye

?

Pest megye

?

Szabolcs-Szatmár Bereg megye

**Qn Balett Magán Alapfokú
Művészeti Iskola**

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.
Balettmester: **Feketéné Kun Ildikó**
Klasszikus balett, karektertánc,
történelmi társastánc, dzsesszbalett
Tel.: 06-42-490-872

PRIMAVERA Balettegyüttes

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.
Balettmester, koreográfus:
Feketéné Kun Ildikó
Tel.: 06-42-490-872

Somogy megye

?

Tolna megye

PAKS

Városi Művészeti Iskola Paks
7030 Paks, Deák Ferenc u. 9.
Igazgató: **Hartmann József**
Művészeti vezető: **Szarka Gitta**
Balett
Tel.: 06-75-510-135

Vas megye

SZOMBATHELY

Homo Ludens Zenés Színpad
9700 Szombathely, Ady tér 5.
Musical előadások táncbetétei
(show dance, jazz balett stb.)
Tel.: 06-20-344-6957

Veszprém megye

?

Zala megye

?

**Qn Balett
Magán Alapfokú
Művészeti Iskola**

4400 Nyíregyháza, Szabadság tér 9.

Balettmester:
Feketéné Kun Ildikó

- Klasszikus balett
- karektertánc
- történelmi társastánc
- dzsesszbalett

5 éves kortól 20 éves korig

Tel.: 06-42-490-872

**ATTITUDE
TÁNCGYÜTTES**

4032 Debrecen, Poroszlay út 25.

**Ritmus Kulturális és
Sportegyesület**

**Mesternő:
VOLLAY ENIKŐ**

Klasszikus balett, modern táncok,
sporttáncok, ritmikus sportgimnasztika,
showtáncok

Gyermek-, ifjúsági és felnőttoktatás 3 éves kortól,
kezdő, haladó és professzionális szinten

Telefon (mobil): 06-309-637-667
Iskolaigazgató: **Vollay Enikő**

**CSILLAGSZEMŰ
GYERMEKTÁNCGYÜTTES**

Virányosi Közösségi Ház
Budapest, XII. Szarvas Gábor út 6.

Művészeti igazgató:

- * **Timár Sándor** *
- * **Timár Böske** *

Néptáncoktatás
3 éves kortól
professzionális szintig

Tel./fax: 394-5046 • Mobil: 06-309-509 137

ADATLAP a szakmai hirdetéshez:

A csoport neve: _____

Intézmény neve: _____

Címe: _____

Telefon: _____ Fax: _____

e-mail: _____

Mester/nő(k) neve: _____

Táncfajták: _____

Szint:* *kezdő, haladó, professzionális* Korhatár (tól-ig) _____ év

Korosztály:* *gyerek, ifjúsági, felnőtt*

Az intézmény igazgatójának/vezetőjének neve: _____

*A megfelelőt kérjük aláhúzni!

Vállalom, hogy a hirdetés díját

- 1 alkalomra bruttó 5000,- Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 1x ingyen felkerül az internetre is
- 3 alkalomra bruttó 15000,- Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 3x ingyen felkerül az internetre is + 50%-kal olcsóbban, 3000 forintért bekerülünk a Szakmai Címjegyzeékbe is
- 6 alkalomra bruttó 30000,- Ft-ot befizetek, mert így a hirdetésünk 6x ingyen felkerül az internetre is + 100%-kal olcsóbban, 0 forintért bekerülünk a Szakmai Címjegyzeékbe!

P. H. _____

hivatalos aláírás

**A Magyar Fesztivál
Balett iskolája**

Markó Iván szakmai irányításával
Szücs Sándor Általános Iskola
1047 Budapest Ugró Gyula sor 1-3.

Balettmesterek:

**Nyári Gábor,
Issovits István**

Balettoktatás 7-10 éves korú
gyerekeknek, kezdő szinten

Tel.: 233-2978, fax: 230-8864

e-mail: szucsisk@matavnet.hu

Iskolaigazgató: **Lévai András**

Estella Hastánciskola

1. 4024 Debrecen, Rákóczi u. 60/A
2. Móricz Zsigmond Művelődési Ház,
4400 Nyíregyháza, Szabolcs u. 10.

Keleti tánc csoport

Mesternő: **ESTELLA**

Borsosné Kovács Edit táncoktató
*Orientalis hastánc (egyiptomi, török,
marokkói, tuniszi stílusok)*

e-mail: estella3@freemail.hu

Tel./fax: 06-52-429-921

Tel.: 06-70 335-9869

Hungary's Leading Dance
Publication

Volume 34
No. 5. 2003

Editor-in-Chief: **Zsuzsa Kaán**

Patrons:

Iván Markó, László Seregi

The Council of Patrons
and the Editorial Board:

Cecília Esztergályos,
Gyula Harangozó,
Gábor Keveházi,
Antal Kricskovics,
Zsuzsa Kún, Myrtil Nádasi,
András Sallay, György Szakály,
Zoltán Zsuráfszki

English translators:

Tamás Kálmán

Assistant:

Dr. Istvánné Hátfalvi

Address of the Editorial office:

H-1035 Budapest,
Kerék u. 34. fszt. 1.

Tel./fax: (36-1) 368-5470

www.vizion.euroweb.hu/danceart

or www.danceart.hu

e-mail: danceart@euroweb.hu

Production and Promotion

Manager:

TRIONFO Studio

Published by:

**International Dance and Culture
Foundation**

Publisher: **Zsuzsa Kaán**

Printing preparation: **Berkes & Co.**

Printed by:

Gutenberg Press Printinghaus

Printinghaus manager: **Mihály Sisák**

Sponsors of this issue:

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTERIUMA

• Danceart Council of the
National Cultural Fund
Programme

• Cultural Committee of the General
Assembly, Municipality of Budapest

• AMCO Packaging & Consulting
Company

• vizion internet

HU-ISSN: 0134-1421

The No 5. issue selects
from dance events prior
to 30 November, 2003.

4 news **in hungary**

5 news **from abroad**

exhibition guide

6 **László Marton: The Poet of the
Movements** – Opening speech at
the Zoltán Imre-Commemorative
exhibition

7 **István Wagner: Dancer-photo
exhibitions in the capital**

**programme
suggestions**

8 *The January and february programme
of the National Dance Theater*

9 **topical**

exclusive

10 *„My aim is, that the National
Theater should also be a favoured
place for the Dance!”* – Meeting
with the Director, Tamás Jordán –
Interview by **Zsuzsa Kaán**

portrait

12 **Györgyi Máta:** *“The estrangement
has always repeled me!”*
The artistic way seekings of
Marianna Venekei, the Soloist
of the Hungarian National Ballet

interview

14 **Kinga Jálícs:** *“I gave my life to the
dance!”* – Speaking with
Virág Sóthy, the Soloist
of the Győr Ballet

dance theater

16 **Zsuzsa Kaán:** *Angelic Journey*
– The Debut of Johanna Bodor's
new company in Szolnok

modern ballet

19 **Zsuzsa Kaán:** *Cain and Abel/Bolero*
– Premiere and renewal
at the Hungarian Festival Ballet

Article marked * have an English version

Dance Palette 2003 —
**– XIII. Hungarian Stargala
at the Opera**

21 *Press conference in the Belcanto
Restaurant*

22 **Programme**

23 ***Péter Medgyessy: Festive address**

24 **I. part**

25 **II. part**

26 **III. part**

27 *Protocoll Party at State Opera House*

**contemporary
folk dance**

28 **Emese M. Nagy: Contemporary folk
dance evening**

ballet-history

31 **Zsuzsa Ortutay: Coppelia** – The
original critic of Gyula Harangozó's
dance play in 1953

competition dance

35 **Károly Rollinger: 29. Formation
Dance Festival, Hungarian
Championship and Open –2003,**
Miskolc

37 **Károly Rollinger: Tendances
Hungarian Championship – 2003,**
Szombathely

dance and film

38 **Anna Pór: Dance Shape** – Ferenc
Grunvasky's film about
Andrea Ladányi

dance and anatomy

41 **Ildikó Pongor: The Role of the
Upper Body in the Education
of the Ballet Artists** – 3. part

world mirror

44 ***Myrtil Nádasi: The Győr Ballet
in London**

45 **national professional
directory**

47 **contents**

48 **excerpts**

Dance Palette 2003

– XIII. Hungarian Stargala at the Opera
27. 10. 2003.

Part One

The children dancers of the *Star Eye Ensemble* started the first part of our programme, who danced even for the Japanese Emperor as the representatives of our country. In spite of their car accident the *Danube Art Ensemble* also appeared with a brand new choreography. The *Budapest Dance Company* brought a part of its USA tour programme. The *Fáklya Croatian Art Ensemble* is going to present a part of its newest work. Here and now – with the production of 20 couples – the *Timár Dance Company* debuted for You, which has developed from a chamber ensemble to a large company.

Part Two

In the second part the *Ballet Sophianae* brought 2 items from its repertory, and with this the company would like to show You its two faces. The soloists of the *Győr Ballet* are going to dance the most beautiful part of their last weeks premiere, the love pas-de-deux. The fourteen years old girl: *Alexandra Lengyel* (who qualified for the semi-final of the International Ballet Competition in New York this summer) are going from Saint-Pölten. *The Studio of the Hungarian National Ballet* will present You the Opera House premiere of their 1st prize winning creation of this years International Choreographer Competition in Canada. And finally, the *Hungarian Festival Ballet* is going to perform for the first time in the history of Dance Palettes, with the renewed version of the Ravel-Bolero.

Part Three

In this year also we dedicated the third part to the Light-Muse. The 1st prize winner junior dancers of the *Supernova* and *Promontor Dance Companie* are going to introduce. The *Ködmön*, the Hungarian champion team of the standard dances from Miskolc, the nine years old boy: *Endre Schumiczky*, who received silver medals in different categories in Dublin, and *László Budai* and *Petra Bánhidi* the world champion couple of the Argentine tango will also perform. The famous *Botafogo Ensemble* finished this gala-evening with a brand new production.

Festive address

Ladies and Gentlemen!

That culture, language and nation, which not only takes into account, but also enriches its own traditions, has a safe future. By that Hungary is becoming also formally the member of the European Union in 2004, the dream of the Hungarian generations will realize: our country can return there, where it always belonged in mind and spirit.

The Hungarians brings its thousand years history and culture, its ingenuity and knowledge to the European community. We have to protect and enrich this intellectual heritage, we have to share it with the other European nations, and we have to be open to the culture and to the art of other countries and continents.

Maybe the music and the dance is that perfect, common language, which every men understands, and which makes every nation and every citizen in the whole world to the member of one large community. That is why I consider highly important the DANCE PALETTE 2003 Stargala, which is organized by the International Dance and Culture Foundation. The music and the dance is the symbol of the peace, harmony and the agreement also. The Gala is primarily the festival and praise of the profession, but it belongs organically to the fame of Hungary and Europe's cultural life. I'm sure, that the dances, presented by known and internationally acknowledged artists, the parade of the newest choreographies, and the Gala evening, which arms the full palette of the dance art, will present the participants and the audience with unforgettable moments.

I welcome the performers of the Gala and wish an experienceful entertainment to all.

Dr. Péter Medgyessy
Prime Minister of the Hungarian Republic

AUTHENTICAL, CONTEMPORARY AND ETHNICAL FOLK DANCE

The final tableau of the 1st Part

MODERN BALLET, MODERN DANCE, CONTEMPORARY DANCE

The final tableau of the 2nd Part

MAJORETTE, STANDARD & LATIN DANCES, SHOWDANCE, ARGENTINE TANGO

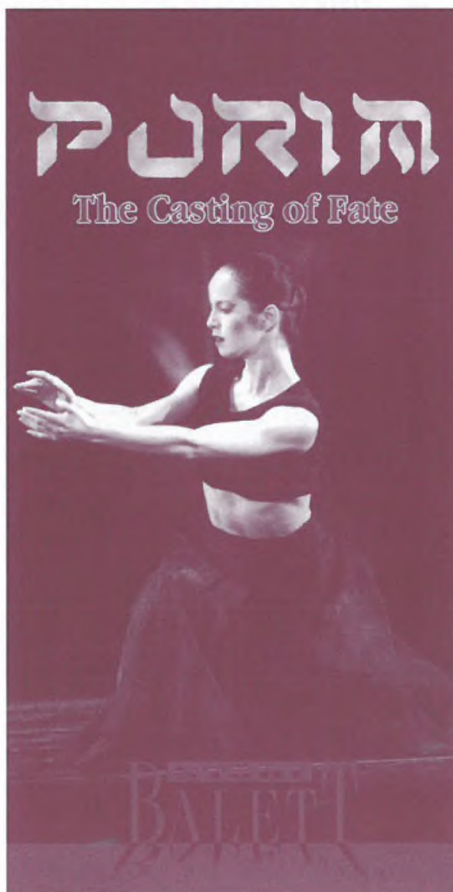

The final tableau of the 3rd Part

world mirror

The Győr Ballet in London

On the 30th November the Hungarian **Győr Ballet** gave two performances at the Queen Elisabeth Hall in London. The visit was part of the Magyar Magic Festival Year and was presented in association with the Jewish Music Institute, the Budapest Jewish Summer Festival, supported by the Jewish Chronicle. The Queen Elisabeth Hall and the smaller Purcell Room was used to present Jewish art during the whole day. This is an annual event and this year the theme was Hungarian. First there was a lecture with readings from the Nobel laureate writer *Imre Kertész*, followed by a documentary film by *Péter Forgách: Danube Exodus*. In the foyer a photographic exhibition *Stones Jewish Gravestones* photographed by *György Paraszkay* was mounted. Without doubt the most significant event was the appearance of the *Győr Ballet* with *Purim*, a ballet with Klezmer music. The afternoon matinee was packed, while at the evening performance the audience was shared by the concert of the Liszt Chamber Orchestra at the Purcell Room. The two ballet performances were a great

challenge to the Győr Ballet, and they rose to the occasion. In London they were on the world stage as this city is host to the best companies in the world, whether classical or contemporary. Significant part of the ballet's success was due to the specially composed Klezmer music, the composer *Ferenc (Fegya) Jávori* was part of the band on the stage. The music is excellent for dancing, variant in mood and dynamic. The dancers matched the music, a classically trained company with assured contemporary technique. Especially the male dancers shone as they executed the quick rolls on the floor changing into jumps an acrobatic movements with energy and speed. The girls were effective in their lyricism. The choreography (*István Juhos* and *Fomin William*) exploited well the ability of the dancers and their personalities. It was good to see the technical assurance of the company. The audience appreciation at the end was enthusiastic. They applauded noisily for a long time, the mood was helped by the wittily choreographed finale, through which the audience clapped in rhythm. On that night it was good to be Hungarian.

Myrtill Nádas
(p. 44.)

GUTENBERG PRESS

Kommunikáció

Reklámügynökség • Marketing • Nyomda

GUTENBERG PRESS Kommunikációs RT. – BUDAPEST
H-1033 KASZÁSDŰLŐ U. 2. TELEFON: 437-4100, TELEFON/FAX: 437-4121